KUN. ST. GRUODIS S. J.

NEGIMUSIOS GYVYBĖS PANAIKINIMAS

V. D. U. TEOLOGIJOS - FILOSOFIJOS FAKULTETO LEIDINYS
KAUNAS — — — — — — — — — — — — — — 1935

KUN. ST. GRUODIS S. J.

NEGIMUSIOS GYVYBĖS PANAIKINIMAS

Ateitis, be abejojimo, priklauso kūdikiui, nors jis būtų dar ir negimęs. Jo priešas yra ir visos tautos bei valstybės priešas.

Prof. Frank

V. D. U. TEOLOGIJOS - FILOSOFIJOS FAKULTETO LEIDINYS
KAUNAS — — — — — — — — — — — — — — 1935

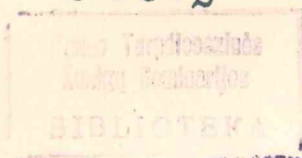
Nr. 1500.

IMPRIMATUR

Datum Kaunae, die 9 iulii 1935.

L. S.

C. Šaulys,
Vicar. Generalis

Spaudė „Šviesos“ spaustuvė, Kaunas, Jakšto g. 2

P r a t a r t i s

Daug sunkių naštų, painių krizių prislėgė dabartinę žmoniją. Dejuoja visuomenė, šeima, atskiri asmens. Gabiausi asmens lau-žo sau galvas, ieškodami išeities iš dabartinės sunkios būklės. Tarp įvairių reformos projektų vis dažniau ir plačiau pasigirsta balsų, reikalaujančių daugiau laisvės dar negimusios gyvybės atžvilgiu. Tuo būdu norima padėti šeimai ir visuomenei leng-viau nugalėti finansines bei ekonomines sunkenybes, valstybei — greičiau nusikratyti nesveikais elementais, o pačioms aukoms — jų laukiančio skurdo bei vargo išvengti. Šis klausimas jau tapo ne vien tik karštų debatų, bet ir skaudžių eksperimentų ob-jektu. Jį pradedama judinti ir Lietuvoje.

Šis darbelis ir yra autoriaus bandymas pažvelgti sine ira et studio į šią, palyginti, nelengvą problemą kataliko moralisto aki-mis. Autorius nuoširdžiai stengėsi, kiek leido aplinkybės, vis-pusiškai išstudijuoti iškeltą klausimą, stengėsi įsigyventi ir su-prasti daromus bei galinčius kilti priekaištus ar sunkenybes; bet, aišku, jis nemano klausimą galutinai išsėmęs: tai yra per plati sri-tis, kad galima būtų ją vienu kitu puslapiu baigti. Todėl, jis yra pasiryžęs su dėkingumu priimti kiekvieną pamatuotą pastabą, naują mintį ir už jas nuoširdžiai iš anksto dėkoja. Autorius jaustų-si visai patenkintas, jei jo darbelis galėtų palenkti suinteresuotus asmenis rimčiau pažvelgti į patį dalyką: tuo būdu ne viena ne-kalta gyvybė galėtų būti išgelbėta nuo per ankstyvo žuvimo, o visa tauta — nuo skaudžių moralinių ir fizinių žaizdų.

Kartu autorius jaučia, kad savo galutine išvada jis sueis į koliziją ne su vienu mediku ar juristu, kuris kūdikio auką tam tikrais atvejais laiko leistiną ir reikalingą. Sąžinės balsas — as-mens šventovė; tad jei toks medikas ar juristas yra giliai įsitiki-nęs savo elgesio teisingumu ir teisėtumu, jis, rasi, ir galės pa-teisinti jį Aukščiausiojo akivaizdoje. Tik klausimas, ar po to,

kai Bažnyčia tarė savo autoritetingą žodį, katalikas medikas ar-ba juristas gali pasilikti giliai įsitikinęs savo elgesio teisingumu ir teisėtumu?

Taip pat autorius neturi nė mažiausios intencijos laidyti akmenimis į nelaimingąsias motinas, besistengiančias kūdikio auka rasti išeitį iš savo vargingos būklės. Kas pažįsta modernio-sios visuomenės dvasinį ir materialinį skurdą, tas mokės viską suprasti ir atjausti. Bet krikščioniškoji meilė, liepdama atjausti ir pasigailėti klystančio artimo, nieku gyvu neliepia aprobuoti jojo klaidų. Faktas, kad tos „klaidos" taip dažnai pasikartoja modernioje visuomenėje, parodo, kokį didelį žingsnį nužengė atgal toji pati visuomenė, kuri savo narius verčia griebtis to-kių priemonių, kokių biaurisi net neprotingi sutvėrimai! — Quousque tandem!

Autorius labai apgailestauja, kad, rašydamas savo darbelį toli nuo didelių knygų, ne visur tegalėjo tiekti žinias iš pirmųjų šaltinių. Ypatingai buvo sunku su gilesnės senovės istorinėmis žiniomis; jas autorius nekartą turėjo skolintis iš prof. *Lewin'o* veikalo: „Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel", Berlin, 1904, ir dr. *Heidenreicho* veikalo: „Dissertatio in cas. alt. const. ‚Apostolicae Sedis'", Moguntiae 1890. Bet autorius laiko reikalinga pažymėti, kad kiek kartų pasisekdavo jam patikrinti išvardytų mokslininkų patiektas žinias, jos visuomet atitikdavo tikrenybę. Tai įgalina p a s i t i k ė t i jų darbu.

Šia proga autorius nuoširdžiai dėkoja visiems, šiokiu ar tokiu būdu prisidėjusiems šiam darbeliui atsirasti, ypatingai V. D. U. Teologijos-Filosofijos Fakultetui, maloniai sutikusiam, ne-paisant krizės sunkenybių, išleisti jį savo lėšomis.

A u t o r i u s

K a u n e, 1 9 3 4 m., Šv. Pan. Nekalto Prasidėjimo šventėje.

TURINYS

I DALIS

II DALIS

NEGIMUSIOS GYVYBĖS PANAIKINIMAS KRIKŠČIONIŠKOS ETIKOS ŠVIESOJE

III DALIS

NEGIMUSIOS GYVYBĖS PANAIKINIMO TEISĖS ŠVIESOJE

PIRMOJI DALIS

Įvadas

I. Svarstomojo dalyko tikslesnis apibrėžimas

Dar negimusios gyvybės panaikinimas, arba abortas, suprantamas čia tiesioginis (abortus directus), atsieit, kada sąmoningai padaromas toks veiksmas, kuris savo prigimtimi (per se) tinka nužudyti dar negimusiai gyvybei, ir kada šis nužudymas yra veikiančiam asmeniui savy (in se) pageidaujamas arba kaip tikslas, pav., jei pati gyvybė yra neapkenčiama, arba kaip priemonė, pav., jei kūdikio auka norima apsaugoti savo geras vardas arba sveikata. Tik tokį abortą turėsime galvoje, nagrinėdami jojo istoriją, moralinį ir teisinį jo leistinumą ar neleistinumą.

Tuo būdu iš svarstomojo klausimo srities eliminuojami šie atsitikimai:

1, atsitiktinis abortas (abortus per accidens), atsirandąs dėl įvairių atsitiktinių sukrėtimų ar ydų pačiame motinos organizme. Specialistų manymu, yra tai, palyginti, retas atsitikimas (prof· *Liepmann*'o teigimu — 1 %). Morališkas jo įvertinimas priklauso nuo to, kiek buvo numatyti ir norėti patys veiksmai, pažadinusieji abortą.

2, Taip pat eliminuojamas per ankstyvas gimdymas (partus praematurus, acceleratio partus). Jis yra tada, kada kūdikis atskiriamas nuo motinos organizmo, teisybė, prieš laiką, bet vis dėlto tokioj brendimo stadijoj, kada jis jau gali savarankiškai gyventi (praktiškai — 7 mėnesių). Kadangi toks per ankstyvas gimdymas yra susijęs su nemažais ir pačiam kū-

dikiui ir lygiai motinai pavojais, tad normaliomis sąlygomis jis yra neleistinas; bet esant rimtai priežasčiai ir vartojant visas atsargumo priemones motinos ir kūdikio gyvybėm apsaugoti, jis gali būti padarytas.

3, Be to, eliminuojamas taip pat *netiesioginis abortas* (abortus indirectus). Jis būna tuo atveju, kada jo, iš tikrųjų, nenorima, bet kada jis įvyksta, bedarant kitą būtinai reikalingą veiksmą. Taip, pav., sunkiai susirgo motina prieš gimdymą. Jos gyvybei išgelbėti būtinai reikalingi tam tikri vaistai, bet jie gali būti pavojingi kūdikiui. Tokiu atveju, jei iš tikrųjų kitos gelbėjimo priemonės nėra, gydytojui leidžiama prirašyti motinai minėtos rūšies vaistų. Šiuo atveju kilusio aborto morališkas įvertinimas yra toks pat, kaip ir kiekvieno blogio, kylančio iš veiksmo su dviem skirtingais padariniais (actionis cum duplici effectu); tam tikroms sąlygoms esant, būtent: jei pats veiksmas savy yra morališkai geras ar bent indiferentiškas, jei geras ir blogas padarinys *lygiagrečiai* kyla iš projektuojamojo veiksmo, jei yra atitinkamai svarbus pagrindas ir jei veikiantysis asmuo siekia morališkai gero tikslo, — tada leistina padaryti tokį veiksmą, ir už šiuo atveju atsiradusį blogį veikiantysis negali būti atsakingas: jis jo nenori, tik dėl svarbių priežasčių toleruoja.

Svarstomąjį dalyką išsiaiškinę, pažvelkime, kaip žiūrėta į abortą įvairiais amžiais.

II. Abortas įvairiais amžiais

1. Senovėje prieš Kristų

Abortas jau buvo žinomas žiloje senovėje. Jis, anot prof. *Volmann'o*[1]), kaip koks juodas šešėlis lydi tautų gyvenimą kartais kiek prasiskiesdamas, kartais vėl sutirštėdamas; žinojusios jį kaip primityviškos, taip ir aukštos kultūros tautos.

a. *Primityviose tautose.* Apie dalykų būklę mažiau kultūringose tautose tikslesnių žinių kol kas neturime. Bet sutikę, kad jų būklė maždaug atitinka dabartinių primityvių

---

[1]) *Vollman, S.*, Die Fruchtabtreibung als Volkskrankheit, Leipzig 1925, Einleitung.

tautų būklę, tokių žinių mes galime turėti gana daug. Kaip parodo paskutinieji etnologijos tyrinėjimai, patys primityvieji (les plus primitifs des primitifs) turi gana aukštą dorovės supratimą; jų šeima daugiausia esanti monogaminė; kūdikis — visos šeimos centras; jis esąs visų mylimas, saugojamas ir pageidaujamas: juo šeima gausesnė, juo didesnė garbė motinai; abortas ir naujagimių nužudymas esą beveik nežinomi dalykai. Taip rašo apie Afrikos pigmejus *P. Schebesta*[2]), *P. Seivert*[3]), P. *Arnoux*[4]); apie Filipinų salų negritus—P. *Schmidt*[5]), apie Ugnies salos indėnus — P. *Koopers*[6]), apie šiaurės Azijos tautels — *Ehlich*[7]).

Kitokį vaizdą piešia mums modernioji etnologija (P. Schmidt, P. Pinard de la Baullaye) apie pirminės bei antrinės civilizacijos tautelių dorovinį gyvenimą, pav., kafrų, ovambos, bakango, kaikurių indėnų genčių. Tose tautelėse, tarp kitų nusikaltimų, dažnai pasitaikąs abortas ir naujagimių žudymas. Bet tie patys tyrinėtojai pripažįsta, kad nekartą ir šių tautelių dorovė smerkianti praktikoje pasitaikantį negimusios gyvybės žudymą ir skirianti už tai gana aštrią bausmę[8]).

Tikslesnių žinių jau galime gauti iš senovės kultūringų tautų gyvenimo, būtent, asirų, babiloniečių, indų, persų, graikų, romėnų ir žydų.

b) Asirijoje ir Babilonijoje.

Kaip kitur, taip ir Asirijoje ar Balonijoje abortas, be abejo, pasitaikydavo, bet iš esmės jis buvo gana griežtai smerkiamas. Taip asiriečių įstatymų rinkinys (§ 54) numato labai žiaurią, nehumanišką bausmę už tyčia padarytą abortą: nusi-

---

[2]) Bei den Urwaldzweigen von Malaya, Brockhaus 1927: Antropos XXIII, 1928, 245 p.

[3]) Die Bagieli, ein Pygmäenstamm des Kamerunerwaldes; Antropos XXI, 1926, 127 p.

[4]) Quelques notes sur les enfants au Ruanda et à l'Urandi: Antrop. XXVII, 1931.

[5]) Der Ursprung der Gottesidee, Münster 1931, t. III, 285 p.

[6]) Unter Feuerland Indianern, Stuttgart 1924.

[7]) Die Familie bei den Tschukusten, Jakogiren, Korjaken und Stalmen: Compte rendu de la Cinquième Semaine intern. d'ethnologie religieuse, 1931, 183 p.

[8]) Šiuo klausimu patartina paskaityti turiningą M. Gand'o straipsnį „Avortement": Dictionaire de Sociologie, Paris, VI, 1935, 1441—1494 p.

kaltusi prieš kūdikio gyvybę motina turėjo būti gyva pasmeigta ant mieto, o paskui be jokios pagarbos įkasta į žemę[9]).

Taip pat smerkė abortą ir priešhamurabinis kodeksas: pagal šio kodekso § 19 turėjo sumokėti $^1/_3$ sidabro minos pabaudą kiekvienas, kuris savo veiksmu būtų išprovokavęs nėščiai moteriškei abortą. Hamurabi kodeksas (§ 209—§ 214) šiuo klausimu liepė skirti įvairių atsitikimų, atsieit, ar žūdavo vien tik kūdikis ar kartu ir motina ir, be to, kokiai socialinei klasei priklausė žuvusi motina. Už tyčia išprovokuotą abortą, likus gyvai motinai, kaltininkas turėjo sumokėti 10 sidabrinių siklių pabaudą; žuvus kartu ir motinai, turėjo būti nužudyta jojo duktė[10]).

c) I n d i j o j e.

Ir senovės indai gana griežtai smerkė dar negimusios gyvybės naikinimą. Višnų Parana, viena iš indų šventųjų knygų, stato negimusios gyvybės nužudymą vienoje plotmėje su didžiausiais indų nusikaltimais: „Kas išprovokuoja abortą, kas apiplėšia miestą, kas užmuša karvę arba pasmaugia žmogų, tas eis į pragarą". O vienas Atharvos Vedos himnų vaizdžiai piešia, kad niekados negalėsiąs išnykti nusikaltimas to žmogaus, kuris išdrįsęs tyčia nuslopinti dar negimusią gyvybę; bausmės turėsiančios ištikti ir visus šio nusikaltimo bendrininkus. Šios idėjos lygiai saisto ir dabartinę moderniąją Indiją[11]).

d) Taip pat persų Vendidâd Avesta griežtai smerkia dar negimusios gyvybės nužudymą ir numato tokią pat bausmę, kaip ir už žmogžudystę[12]).

e) G r a i k i j o j e i r R o m o j e. Šiame kultūringame pasaulyje pradžioje viešpatavo gana griežti papročiai. Bet vėlesniais laikais įsigalėjo papročių palaidumas, ir abortas pasidarė labai dažnas ir paprastas dalykas. Tuo aiškiai nusiskundžia kai kurie senovės rašytojai, pav., *Plutarchas*[13]) ir *Juvenalis*[14]). Gydytojas *Aetius* patiekia ilgą sąrašą abortų provokuojančių (φϑόρια) ir preventyvių priemonių (ἀτόκια) [15]) Tą pa-

---

[9]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1452—1453 p.p.

[10]) Ten pat.

[11]) Dictionaire de Sociologie. Paris 1935, 1453 p.

[12]) Ten pat.

[13]) *Lewin, L.*, Fruchtabreibung durch Gifte und audere Mittel, Berlin 1904, 11 p.

[14]) Sat. 9, 592.

[15]) *Aetii* medici graeci contractae ex veteribus medicinae tetrabilias, Basilae 1642.

tį dalyką mini *Plinijus* savo veikale[16]). *Seneka*[17]) randa reikalinga pagirti savo motiną, kad ji niekuomet nesigėdijusi nėštumo, niekuomet nesutikdavusi žudyti savo įsčiose užsimezgusios gyvybės. Teisybė, anais laikais medicina nežinojo dar tų gausių kūdikio gelbėjimo priemonių, kurių turi šiandie. Todėl nemaža abortų gal daryta medicinos sumetimais. Bet daugiausia visai kiti motyvai pastūmėdavo tų laikų moteris vengti nėštumo: čia buvo kaltas visuotinis moralinis ir socialinis susmukimas, kratymasis darbo, ieškojimas vien dilginančių įspūdžių, malonumų bei smagumų. Tatai aiškiai matyti iš *Ovidijaus*[18]) ir kitų autorių raštų.

Senovės graikuose ir romėnuose buvo giliai įsivyravusi nuomonė, kad žmogiškasis vaisius, prieš gaudamas sielą, tesąs *pars viscerum mulieris.* Tad nenuostabu, jei net didžiausi filosofai, kaip *Platonas*[19]) ar *Aristotelis*[20]), tam tikrais atvejais rado galima pripažinti abortą morališkai leistiną. Platonas pataria idealiai valstybei nustatyti kasmet turinčių teisę gimti naujų piliečių skaičių ir aborto pagelba neleisti šiam skaičiui augti; tokią pat priemonę Platonas siūlo ir tuo atveju, jeigu kūdikio tėvai būtų per daug seni, jauni arba šiaip nevisai sveiki. Šiam sumanymui pritaria ir garsusis Aristotelis. Bet abudu išvien pabrėžia, kad po to, kai įvyksta susivienijimas protingos sielos su jau susiformavusia medžiaga, abortas turi būti draudžiamas[21]).

Atsimenant medikų tėvui *Hipokratui* priskiriamą priesaiką[22]), reikėtų spręsti, kad jis turėjęs griežtesnį nusistatymą

---

[16]) Historiae nat. lib. XX ir XXVIII.

[17]) Consolatio ad matrem Helvetiam.

[18]) Eleg. allegoric. „Nux":

Nunc uterum vitiat, quae vult formosa videri
Raraque in hoc aevo est, quae velit esse parens.

[19]) De republica, 460 E. 461. A. B. C.

[20]) Politicorum, lib. II. III. 6, 7.

[21]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1454 p.

[22]) „Den leidenden werde ich mit besten Wissen und Können die Vorschriften geben, die ihm heilsam sind. Nie werde ich ein tödliches Gift reichen, auch dann nicht, wenn's von mir verlangt wird. Nie werde ich einem Weibe die Frucht abtreiben, sondern rein und heilig werde ich wie mein Leben, so auch meine Kunst bewahren".

Frank, F., Schutz — oder Würgengel, Köln 1921, 6 p.

abortų atžvilgiu. Tačiau kiti tyrinėtojai[23]), remdamies kitais šaltiniais, minėtos garbės nenori jam pripažinti.

Nepripažindami dar negimusiame kūdikyje tikros asmenybės, graikų ir romėnų įstatymai neturi ypatingų straipsnių jo teisėms apsaugoti. Įstatymo, ypatingai ankstyvesnio, akimis, kūdikis yra tėvų, aiškiau, šeimos tėvo nuosavybė. Jis turi teisės pasielgti su juo kaip tinkamas[24]). Teisybė, *Galenas* ir *Musonijus* savo raštuose mini, kad įstatymų leidėjai *Likurgas* ir *Solonas* įvedę bausmes už abortą. Tačiau prof. *Lewin*[25]) labai abejoja panašių bausmių buvimu, nes tai būtų per daug prieštaravę tų laikų pažiūrai, kad žmogiškasis vaisius yra beteisė būtybė.

Tik III amžiuje po Kr. pasirodo pirmieji įstatymai, nukreipti prieš abortą. Imperatorius Aleksandras *Severas* ir *Antoninas* išleidžia dekretą, kuriuo provincijos valdytojas turėjo bausti, laikinai ištremdamas, tokią moteriškę, kuri tyčia nutraukė nėštumą[26]). Šis dekretas tebuvo taikomas vien ištekėjusioms moterims. Jam charakteringa, kad bausmės motyvas yra ne noras negimusio dar kūdikio gyvybę apsaugoti, bet noras *patikrinti vyrui galimumą* turėti įpėdinių. *Justinijono* įstatymų rinkiny šiuo klausimu randame dar griežtesnį nuostatą, reikalaujantį, kad kaltininkė būtų nubausta nuolatiniu ištrėmimu[27]). Be to, turėjo būti baudžiami ir aborto bendrininkai[28]).

---

[23]) Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.“, Moguntiae 1890, 4 p.

[24]) *Lewin, L.*, Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904, 55 p.

[25]) T. p. 57 p.

[26]) „Divus Severus et Antoninus rescripserunt, eam quae data opera, abegit, a Praeside in temporale exilium dandum; indignum enim videri potest, impune eam maritum liberis fraudasse“.

Marcianus: lib. I regular. Digest, Lib. XLVII, 11. De extraord. criminib. recogn. Th. Mommsen, vol. II, 784 p.

[27]) „Si mulierem visceribus suis vim intulisse, quo partum abigeret, constituerit: eam in exilium Praeses provinciae exiget“.

Ulpianus: lib. 33 ad Edict. Dig. XLVIII, 8 ad leg Corn. de sicar. et venef. 8, recogn. Mommsen, vol. II, 820 p.

[28]) „Qui abortionis, aut amatorium poculum dant, etsi dolo non faciant; tamen quia mali exemplum res est, humiliores in metallum, honestiores in insulam, amissa parte bonorum relegantur; quod si eo mulier vel homo perierit, summo supplicio adficiuntur“.

Paulus, Digest. XLVIII, 19, de Poenis 38, rec. Mommsen, vol II, 853 p.

f. Žydų tautoje abortas buvo gana retas dalykas. Brangindami savo mesijanišką pašaukimą, žydai, aišku, turėjo smerkti ir vengti tų nenatūralių priemonių, kurios galėjo sukliudyti Mesijui ateiti. Pav., Juozapas *Flavijus* vienoj savo raštų vietoj abortą charakterizuoja kaip nusikalstamąjį darbą ir stato jį vienoj plotmėj su jau gimusio kūdikio nužudymu[29]). Pripažintina, kad *Flavijus* turi ir kitą tekstą, kuris, atrodo, prieštarauja tik ką nurodytam tekstui[30]). *Philo Aleksandrietis,* aiškandamas Išėjimo knygą, daro skirtumą tarp vaisiaus dar neturinčio sielos ir tarp jau turinčio (inter foetum inanimatum et animatum): pirmutiniu atveju už abortą skiriama piniginė bauda, antruoju — bausmė kaip už kriminalinį nusikaltimą[31]).

2. Abortas krikščionybės laikais

a. Pirmaisiais amžiais. Nuo pat savo pradžios krikščionybė stojo į griežtą kovą su dar negimusios gyvybės žudymu. Ji įžvelgė šiame veiksme morališkai blogą dalyką, kuris negali būti suderintas su kilnia Evangelijos dorove ir todėl turi būti šalinamas iš krikščioniškojo gyvenimo. Savaime suprantama, kad nebuvo taip lengva visai išnaikinti taip giliai įsišaknijusį paprotį. Tai rodo ir dažni to dalyko svarstymai įvairiuose bažnytiniuose sinoduose ir gana aštrios dvasinės bausmės kaltininkams. Bet vis dėlto, palyginus su stabmeldybės laikais, abortas pasitaikydavo kur kas rečiau.

b. Viduramžiais. Pažymėtina, kad besikurianti ant

---

[29]) „Vetat lex, ne qua mulier susceptum semen aut eiiciat aut extinguat, quae secus facit, quo liberorum interfectrice habere vult perinde, ac si re ipsa et foetus vitam oppreserit et generis sui propagationem inhibuerit".

Lib. II contra Appionem cp. 24.

[30]) Fl. Josephi, Opera, Antiquitat. Judaic. lib. IV, 8, 33. Aurel. Allobr. 1611, 128 p.

[31]) Quodsi quis rixando cum muliere gravida pugnos in ventrem infixerit, ita ut abortus sequatur, si abortivum informe fuerit, mulctetur tum propter violentiam, tum quia fuit impedimento naturae exorsae opificium hominis, animalis pulcherrimi. Quodsi formatus foetus membra et in ordinem digesta habuerit, moriatur percussor; iam enim erat homo, qui in naturae officina interemptus est, nondum ab eo prolatus in lucem, similis statuae latenti apud fictorem suum, et nihil aliud expectanti quam dum libeat".

Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae 1890, 37 p.

stabmeldiškų griuvėsių krikščioniškoji valstybė taip pat nepanorėjo likti šiuo klausimu abejutiška. Ji atsisako nuo šalto stebėtojo rolės, kaip tai buvo praeity; ji mato dar negimusios gyvybės žudyme ne vien tik privatinio pobūdžio reiškinį, bet ir giliai visuomeninio pobūdžio įvykį, pavojingą pačiai valstybei. Todėl ji randa reikalinga su juo kovoti, skirdama gana aštrias bausmes už jo darymą. Pav., vestgotai turėjo gana griežtą šiuo reikalu įstatymą. Jame abortas statomas vienoj plotmėj su jau gimusio kūdikio nužudymu; skiriama ta pati bausmė, kaip ir už žmogžudystę; baudžiama ne vien tik nusikaltusi motina, bet ir visi jos bendrininkai. Charakteringa, kad šiame įstatyme nedaroma jokio skirtumo tarp foetus animatus ir inanimatus[32]).

Tačiau *Karolio Didžiojo* laikais jau aiškiai pastebimas bausmių atžvilgiu skirtumas tarp foetus animatus ir inanimatus. Pav., 133 įstatymas numato aukščiausią bausmę (poena gladii) tik už abortą foetus animati; tuo tarpu už abortą foetus inanimati pasitenkinama pinigine bauda teisėjo nuožiūra: quia non est verum homicidium[33]). Šie nuostatai iš dalies pereina ir į naujųjų laikų baudžiamąją teisę.

c. Naujaisiais amžiais įvairiuose kraštuose bausmės ima švelnėti; daromas skirtumas tarp suaugusio žmogaus ir dar negimusio kūdikio nužudymo; bet atmetamas fiziologiškai ir filosofiškai nepamatuotas skirtumas tarp foetus animatus ir inanimatus.

Pažvelgę į įvairių valstybių baudžiamuosius statutus, kurie veikė bent ligi Didžiojo karo, mes galėtume pastebėti visose valstybėse laikantis principo, kad abortas, kaip pavojingas visuomenei reiškinys, turi būti baudžiamas. Nedaroma jokių išimčių,

---

[32]) „Si quis mulieri praegnanti potionem ad abortum aut pro necando infante dederit, occidatur... Si in utero habens aut potionem ad abortum acceperit, aut aliquo quocunque modo extinguere partum praesumpserit, mox provinciae iudex non solum operatricem criminis huius publica morte condemnet, aut si vitae reservare voluerit, omnem visionem oculorum eius non moretur extinguere; sed etiam, si maritus eius talia iussisse vel permisisse patuerit, eundem etiam vindictae simili subdere non recuset".

Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae 1890, 37—38 p.p.

[33]) Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae 1890, 38 p.

net mediciniškos indikacijos atžvilgiu. Bausmių didumas gana įvairus, bet, palyginti, bausmės gana sunkios; pav.:

1⁰ nusikaltusiai motinai numatoma nuo 1 mėn. (Japonijoj) ligi 8 metų sunkiųjų darbų kalėjimo (Danija, Portugalija);

2⁰ pačiam įvykdytojui, jei jis tai darė motinai sutikus, numatoma nuo $^1/_2$ (Turkija) ligi 10 metų s.d.k. (Šveicarija);

3⁰ jei tai buvo daroma be motinos sutikimo, numatoma labai sunki bausmė, būtent: ligi 15 ar 20 metų s.d.k. (Olandija, Naujorkas)[34]).

II. Pastangos pateisinti abortą

1. Mediciniška indikacija

Reikia sutikti su tuo, kad jau nuo seno pasigirsdavo balsų, reikalaujančių pripažinti abortą tam tikrais atsitikimais. Tie konkretūs atsitikimai, kada negimusios gyvybės nužudymas juridiškai ir morališkai turėtų būti leistas, techniškai priimta vadinti indikacijomis. Jų yra daug. Visų pirma iškilo vadinamoji *mediciniška indikacija.*

a. Jos esmė. Pagal šią indikaciją dar negimusios gyvybės panaikinimas turi būti leistas, jei to reikalauja motinos gyvybė arba sveikata.

b. Jos istorjia. Kad madiciniškoji indikacija buvo pripažinta nekrikščioniškų tautų, savaime suprantama: ten iš principo abortas nebuvo smerktinas. Bet ir krikščionybės laikais atsiranda josios gynėjų. Pirmieji, išdrįsusieji ją rekomenduoti, buvo El. *Camerius* (1976) ir *J. H. Slevogt* (1710)[35]). Vėliau Anglijoj mediciniską indikaciją karštai gynė *W. Coofer*[36]) savo veikale „Medicals observationis and Inquiries“, išleistame Londone 1768 m. Jam pritarė *J. Aitken, H. Burns, Barlow, Dawis, Blundell* ir kt.[37]).

---

[34]) *Lewin, L.*, Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904, 120—140 p.p.

Gand, M., „Avortement‘: Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1441—1494 p.p.

[35]) *Braam, H. J.*, Nonnulla de abortu arte provocato, Londunii 1858, 11 p.

[36]) *Capellman, K.*, De occisione foetus, Aachen 1875, 1 p.

[37]) T. p. 2 p.

Prancūzijoj Paryžiaus Medicinos Akademija, paklausta 1827 m., ar leistina daryti abortą motinos gyvybei išgelbėti, vienu balsu atsakė, kad neleistina[38]). Tačiau ilgainiui daug gydytojų, pav.: *Fodéré, Velpean, Cazeux, Dubois, Stolz, Chaquemier, Chailly* ir kt. ėmė ginti aborto reikalingumą mediciniškais sumetimais[39]). Mediciniškosios indikacijos gynėjų skaičius ypatngai padidėjo, kai toji pati Akademija 1852 m. pateisino dr. *Lenoir* padarytą abortą mediciniškais sumetimais[40]). Pripažinta, kad ir tuo laiku Prancūzijoj buvo nemaža rimtų gydytojų, kurie laikėsi kitokios nuomonės. Tokie buvo *Leteneur, Villeneuve, Rouxeau* ir kit., kurie atmetė mediciniška abortą, kaip priešingą religijai ir dorovei, žalingą šeimai ir visuomenei, pasmerktą pasaulinių įstatymų ir neparemtą medicinos mokslo reikalavimais[41]). Bet jie pasiliko mažumoj. Ilgainiui gydytojų tarpe įsigali priešinga nuomonė. Jau 1867 m. *Jacquemier* medicinos enciklopedijoj ne vien tik leidžia, bet net reikalauja, kad gydytojas darytų mediciniška abortą[42]). Kita gi tų laikų medicinos ir chirurgijos enciklopedija charakterizuoja mediciniška abortą, kaip moderniųjų laikų laimėjimą[43]).

Vokietijoje pirmieji mediciniškosios indikacijos gynėjai buvo *Mende* ir *Kiwische*[44]). Netrukus po jų bandė ginti mediciniška abortą dr. *Naegele savo* disartacijoje „De iure vitae et necis, quod competit medico in partu“[45]). Greit atsirado ir daugiau šalininkų, bet buvo ir priešų. 1846 m. Berlyno Gesellschaft der Gebursthilfe karštai svarstė šį klausimą, bet nuomonės griežtai viena nuo kitos skyrėsi; todėl nepadaryta jokio nu-

---

[38]) „L'Académie pense, que la question ainsi posée est inconvenante, et que dans l'état actuel de la science il n'existe aucun cas où il soit nécessaire de provoquer l'avortement".

Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae 1890, 7 p.

[39]) Schröder, Lehrbuch der Geburtshilfe, Bonn 1880, 244 p.

[40]) Heidenreich, Dissertatio... 7 p.

[41]) Heidenreich, Dissertatio in cas. const. „Ap. Sd..', Moguntiae 1890, 8 p.

[42]) „Aujourd'hui qu'on n'hésite plus à interrompre des ses premières phases une grossesse, qui n'eût pu arriver à son terme sans mettre en danger la vie de la femme enceinte, il n'est pas un médicin digne de son nom, qui consentirait à rester volontairement un témoin inactif".

Dictionaire encyclopédique des sciences médicals, Paris, t. 7, 575 p.

[43]) Nouveau dictionaire de médicine et chirurgie, vol. XXX, 1870.

[44]) Heidenreich, Dissertatio... 8 p.

[45]) T. p.

tarimo, ir klausimas buvo paliktas paties gydytojo nuožiūrai[46]). Iš žinomesnių mediciniškosios indikacijos priešų Vokietijoje pažymėtini šie vyrai: *Kilian*[47]), *Stein*, *Osiander*[48]), *Capellmann*[49]), *Stör*, *v. Olfers*[50]), *Frank*[51]), *Gummert*[52]), dr. *Fecht*[53]) ir kt. Bet ilgainiui ir Vokietijos gydytojų tarpe prigyja nuomonė apie mediciniško aborto leistinumą. Tai aiškiai parodo prof. *Winterio* studija[54]), taip pat pokariniai Vokietijos gydytojų suvažiavimai Berlyne ar Leipcige[55]). Tuose suvažiavimuose ne tiek svarstoma principinė dalyko pusė (ji suponuojama jau išspręsta), kiek praktiškoji, atsieit, kaip toli gali siekti mediciniškoji indikaicija.

Rimtų gydytojų manymu, mediciniškasis abortas darytinas šiais atvejais[56]).

1⁰ nėštumo toksikozai (hyperemesis, hydrops etc.);

2⁰ gimdymo organų anomalijos ar šiaip sunkesni susirgimai;

3⁰ vidinių organų rimti susirgimai, pav., džiova, širdies liga, inkstų ar kraujo ligos, vidinių sekrecijų defektai (tetania, diabetes);

4⁰ psichiatriniai ar neurologiniai susirgimai (dementia praecox, tabes dorsalis, neuritis etc.);

5⁰ pojūčių organų susirgimai (retinitis, otitis etc.);

6⁰ chirurginės komplikacijos (piktos votys, kaulų ar sąnarių džiova etc.);

7⁰ jei turėtų gimti koks monstrum, išsigimėlis.

Iš šių nurodymų vis daugiau ir daugiau aiškėja terapeutinis šių laikų mediciniškojo aborto pobūdis.

c. Jos pamatavimas. Mediciniškoje ir juridinėje literatūroje galima rasti įvairių teorijų mediciniškam abortui pateisinti. Kurį laiką buvo bandyta remtis įpročio teise, paskui — pačios mo-

---

[46]) *Heimberger, I.*, Über die Straflosgikeit der Perforation, Berlin 1889, 9 p.

[47]) *Frank, F.*, Schutz — oder Würgengel, Köln 1920, 6 p.

[48]) *Schröder*, Lehrbuch der Gebrsthilfe Bonn 1880, 333 p.

[49]) De occisione foetus, Aachen 1875.

[50]) *Heidenreich*, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae 1890, 9 p.

[51]) *Frank, F.*, Schutz — oder Würgengel, Köln 1921.

[52]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 65 p.

[53]) *Fecht, K. E.*, Freigabe de § 218, 1933.

[54]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, Allgemeines.

[55]) „Zeitschrift für Sexualwissenschaft", Bonn 1928, 423 p.

[56]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, ...

tinos prašymu ar sutikimu, toliau — teise gintis nuo neteisingo užpuoliko, kuris mūsų atveju turėjo būti dar negimęs kūdikis, pagaliau—mediko profesijos teise[57]). Bet labiausiai prigijo vadinamoji *didesnio gėrio nusvėrimo teorija* (Güterabwägungstheorie). Šios teorijos pagrindinė mintis yra ši: tais atvejais, kada sueina į konfliktą du gėriai, kuriuos suderinti negalima, iš kurių tad vienas turi būti paaukotas kitam išgelbėti, — tuomet turi būti paaukotas mažiau vertingas gėris. Mediciniškoji indikacija kaip tik ir turinti galvoje tokį atsitikimą: čia sueiną į konfliktą dvi gyvybės: motinos ir kūdikio; kadangi motinos gyvybė visuotiniu įsitikinimu esąs kur kas vertingesnis gėris negu kūdikio, tad, įvykus konfliktui, turįs žūti dar negimęs kūdikis, kad galėtų išsigelbėti motina; valstybė, būdama visuomenės gerovės saugotoja, turinti būti dėkinga už tokio vertingo socialiniu atžvilgiu gėrio — motinos gyvybės — išgelbėjimą ir nieku būdu neturinti teisės bausti ką nors už panašios operacijos padarymą.

2. Eugeniškoji indikacija

Pagal eugeniškąją indikaciją turi būti pateisinamas abortas tuo atveju, kada yra pavojus, kad laukiamasis kūdikis turės gimti nesveiko kūno ar dvasios. Šios rūšies abortu eugenikai nori išgelbėti šeimą ir tautą nuo gresiančios degeneracijos. Jie nurodo į didelį kiekvienoj šaly menkaverčių piliečių skaičių. Pavojingų rasei ir tautai elementų J. A. V. esą priskaitoma ligi 4.000.000, Vokietijoj ligi 1.000.000 etc.[58]). Gyvenimo patyrimas rodo, kad šis menkaverčių elementų skaičius turįs tendencijos nuolatos didėti, nes menkaverčiai elementai esą nepaprastai vislūs; kai kurių tyrinėtojų (Reiter, Osthoff, Cassel)[59]) apskaičiavimu, silpnaprotės motinos gimdančios dukart vaikų daugiau, negu sveikos. Tuo tarpu paveldėjimo mokslas aiškiai rodąs, kad menkaverčių tėvų vaikai paveldį daugiausia tas pačias ligas ir trūkumus, kuriuos turėjo jųjų tėvai. Iš sifilitikų tėvų 70—80% vaikų gimstą ta biauria liga apsikrėtę arba mirštą, nesulaukę savo gimimo dienos[60]); iš vaikų, sergančių *schizophrenia*, 50%

---

[57]) *Heimberger, I.*, Über die Straflosigkeit der Perforation, Berlin 1889. *Radbruch, G.*, Gebursthilfe und Strafrecht, Jena 1907.

[58]) Plg. *Jasaitis, D.*, Eugenika: „Židinys", Kaunas 1934, III, 264 p.

[59]) Plg. *Jasaitis, D.*, Eugenika: „Židinys", Kaunas 1934, III, 265 p.

[60]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, 159 p.

paveldį tą ligą, jei vienas tėvų ja serga, ir 80%, jei abu[61]); tas pat kartojasi ir *depresyvės beprotystės* atveju[62]). Tokiu būdu sveikajai visuomenei susidarąs labai rimtas pavojus ilgainiui visai nebetekti sveikų elementų. Todėl ji turinti teisės reaguoti ir neleisti menkaverčiams elementams daugintis. Tam tikslui ji turinti tokius lementus izoliuoti, sterilizuoti; o jeigu, nepaisant šių pastangų, vis tiek atsiranda nepageidaujama gyvybė, ji tu=rinti būti panaikinta, t. y., tėvams ar gydytojams turį būti leista padaryti abortą. Eugeniškas abortas turįs būti leidžiamas da=ryti kada, paveldėjimo mokslo žinovų apskaičiavimais, laukiama=sis kūdikis su morališku tikrumu gims alkoholikas, sifilitikas, silpnaprotis ar kokia kita menkavertė būtybė. Eugeniškąją indi=kaciją, kaip parodo prof. *Winterio* atsiklausimas, pripažįsta daug rimtų medikų[63]), ypatingai ją karštai remia kai kurie rasės higienistai[64]). Iš principo pripažįsta ją ir nuosaikesni šios dok=trinos gynėjai, pav., *Lenz*[65]), *Entres*[66]) ir kiti. Atitinkamoje eugeniškoje literatūroje vis daugiau ir daugiau suponuojamas eugeniškosios indikacijos leistinumas. Žinoma, ji turi taip pat nemaža priešų; bet apie tai vėliau.

3. Juridinė indikacija

Pagal šią indikaciją abortas turi būti leistas, kada nauja gy=vybė buvo pažadinta prieš motinos norą ar valią (stuprum, inces=tus). Pamatavimas yra visiškai suprantamas: negi galima esą taip giliai savo jautriausiuose ir švenčiausiuose jausmuose įžeistai mergaitei ar moteriškei primesti nepageidaujamos būtybės augi=nimo ir auklėjimo naštą! Be to, jeigu nebus greit pašalinta ne=pageidaujama būtybė, galįs labai nukentėti nekaltos mergaitės ar moteriškės geras vardas, kuris juk yra brangesnis už pačią gyvybę. Vienintelė priemonė nepageidaujamai būtybei pašalinti

---

61) *Winter, G.*, Der Künstliche Abort, Stuttgart 1932, 161 p.

62) T. p.

63) T. p. 162 p.

64) *Hirsch, M.*, Die rassenhygienische Indikation in der gynäkologi=schen Praxis: „Monatschrift für Geburtshilfe und Gynäkologie, 1913, H. 5.

T o p a t i e s, Die Fruchtabtreibung, Stuttgart, 1921.

65) Menschliche Erblichkeitslehre und Rassenhygiene, München 1923, II B., 188 p.

66) Ten pat.

esanti tuojau nutraukti nėštumą. Tad tokiu atveju abortas turįs būti leistas. Patį prievartos faktą, žinoma, turįs konstatuoti nešališkas teismas. Tokioj formoj šią indikaciją pripažįsta dauguma medikų ir juristų[67]).

4. Socialinė indikacija

Pagal šią indikaciją negimusios gyvybės pašalinimas turi būti leistas, kada to reikalauja varginga tėvų būklė bei jų skurdas. Ji esanti dvejopa: *kombinuota* su mediciniška indikacija ir grynai *socialinė*[68]). Pirmoji būsianti tuo atveju, kada nėštumas tuo tarpu motinos gyvybei ar sveikatai didelio pavojaus nesudarąs, bet jis galįs tapti labai pavojingas, jei nebus laikomasi tam tikrų higieniško gyvenimo sąlygų; tačiau tų higieniškų sąlygų išlaikyti daugelis vargingesnių motinų visai negalinčios. Todėl didesnėms komplikacijoms išvengti turį būti leista pat pradžioje nutraukti nepageidaujamą nėštumą. Kaip prof. *Winterio* anketa rodo, tokią indikaciją pripažįsta ne maža visai rimtų gydytojų[69]). Grynai socialinė indikacija bus tuo atveju, jeigu argumentuojama vien tik socialiniais bei finansiniais motyvais. Visai teisingai nurodoma, kad šiais laikais esama per daug skurdo ir vargo. Daugelis dabartinių šeimų vos begalinčios galą su galu suvesti. Todėl kiekvienas naujas šeimos narys stumiąs visą šeimą į dar didesnį vargą bei skurdą. Be to, daugelis dabartinių šeimų turinčios gyventi tiek ankštuose butuose, kad naujam šeimos nariui nebesą vietos. Taip pat daugelis motinų esančios priverstos nuolatos dirbti fabrikuose ar šiaip įmonėse. Tad kiekvienas, naujas nėštumas reiškiąs joms darbo netekimą ar bent jo sumažėjimą. Tokiais atvejais esą geriau, jeigu žūsiąs dar negimęs, nieko nejaučiąs kūdikis, negu visa šeima turėtų smukti į vis didesnį medžiaginį ar moralinį skurdą. Valstybė, jei ji norinti elgtis logiškai, turinti arba parūpinti naujam prieaugliui pakankamai pragyvenimo šaltinių, arba atsisakyti bausti tuos, kurie, nenorėdami be prasmės varginti save ir

---

[67]) „Zeitschrift für Sexualwissenschaft", Markus und Weber, Bonn 1928, 422 p.

Moll, A., Handbuch für Sexualwissenschaften, Leipzig 1926, 1122 p.

Winter, G., Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, 168 p.

[68]) T. p. 153—158 p.p.

[69]) T. p. 156 p.

naująją būtybę, neleidžią tokiai būtybei išvysti pasaulio šviesą. Kadangi valstybė ir norėdama nebeįstengsianti visiems parūpinti pakankamo pragyvenimo šaltinių, tad logiškai ji turinti atsisakyti nuo bausmės už abortą, padarytą dėl skurdo ar vargo, — kitaip sakant, ji turinti pripažinti socialinę indikaciją. Šią indikaciją karštai gina įvairios socialistinės ar liberalinės srovės, ypatingai komunistai ten, kur jie negali įvesti visiškos abortų laisvės[70]). Tačiau gydytojų ir juristų tarpe ji sutinka daugiausia pasipriešinimo. Tai parodo tiek prof. *Winterio* anketa[71]), tiek ir įvairių parlamentų debatai šiuo reikalu[72]).

IV. Pasiekti rezultatai

Dėl laisvesnio aborto traktavimo, kaip minėta, kovota ir prieškariniais laikais. Bet ypatingai toji kova paaštrėjo po Didžiojo karo. Paskutiniais laikais šis klausimas iš šaltų mokslinių folialų perkeliamas į dienos spaudą, į karštus parlamentų debatus. Pasigirsta labai griežtų balsų net už visišką aborto laisvę. Pokarinė valdžia, norėdama įstatymų leidimą labiau suderinti su plačių masių pageidavimais ir reikalavimais, daro tuo reikalu nemažų nuolaidų.

1. V o k i e t i j a savo novele iš gegužės mėn. 18 d. 1926 m. sušvelnina bausmę už abortą, pakeisdama sunkiųjų darbų kalėjimą paprastu k. Didesnės principinės reikšmės turėjo Vokietijos valstybės teismo (Reichsgericht) sprendimas kovo mėn. 11 d. 1927 m.: jis pripažino, nepaisydamas įstatymo raidės, mediciniškąją indikaciją. O baudžiamojo kodekso 1927 m. pakeitimas ne tik sankcionuoja minėtą sprendimą, bet dar labiau jį praplečia, įtraukdamas į pripažintos mediciniškosios indikacijos sąvoką ir tuos atsitikimus, kada abortas daromas ne vien tik motinos gyvybei išgelbėti, bet ir sveikatai apsaugoti. Nacionalsocializmui įsigalėjus, liko pripažinta ir labai išplėsta eugeniškoji indikacija[73]).

Dictionaire de sociologie, Paris 1935, 1465—1466 p.p.

[70]) Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsausschusses des Schweizer Nationalrates. Sitzung vom 8.III,1928 und vom 5.III.1929.

[71]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, 153—158 p.p.

[72]) Sitzungsberichte des 21. Ausschusses des Deutschen Reichstages (Strafrecht). IV Wahlperiode 6—7. Sitzung 16/17.X.1928. IV Wahlperiode 66—70. Sitzung 17.V.11.VI/1929.

[73]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1471 p.

2. Šveicarijos baudžiamasis kodeksas 1929 m. yra taip pat maždaug to paties turinio, kaip ir vokiškasis 1927[74]).

3. Čekoslovakų baudžiamasis kodeksas 1926 metų[75]) siekia jau kur kas toliau. Jos § 286 skamba šitaip:

„Nėra baudžiama už dar negimusios gyvybės panaikinimą, kurį padaro gydytojas, motinai sutinkant,

1⁰ jei to reikėjo motinos gyvybei išgelbėti arba jos sveikatai nuo didelio pavojaus apsaugoti;

2⁰ jei tikrai konstatuota, kad nėštumas įvyko iš prievartos arba iš santykių su artimais giminėmis, arba kitu įstatymo draudžiamu būdu, nuskriaudžiant mergaitę, jaunesnę kaip 16 metų;

3⁰ jei yra rimto pamato spėti, kad laukiamasis kūdikis turės gimti nesveikos dvasios arba kūno;

4⁰ jeigu motina jau augina tris savus kūdikius arba yra jau 5 kartus gimdžiusi ir jeigu tokiais atvejais pamatuotai negalima iš jos reikalauti, kad ji išsaugotų kūdikį ligi gimdymo valandos.

Jei motina yra beprotė ar silpno proto, tai sutikimą už ją turi duoti jai įstatymo paskirtas globėjas". Tad, kaip matome, Čekoslovakija oficialiai pripažino visas aukščiau minėtas indikacijas.

4. Latvijos baudžiamojo statuto pakeitimas, kiek iš šalies teko girdėti, yra taip pat tokio pat turinio, kaip Čekoslovakų.

5. Sovietų Rusija tačiau yra visų toliausiai nužengusi. Gavę valdyti, bolševikai tuoj pasistengė realizuoti radikaliausių prieškarinės Rusijos srovių pageidavimus, pasireiškusius, sakysime, jau XII Pirogovo ir X Rusų Kriminologų Sekcijos kongresuose[76]). 1920 m. lapkričio mėn. 18 dienos dekretu jie paskelbė šiuos dėsnius[77]):

„1⁰ Leidžiama Sovietų valdžios išlaikomose ligoninėse nutraukti operatyviniu būdu nėštumą, tik reikia stengtis

---

[74]) Stenographische Verhandlungsberichte des Strafrechtsausschusses des Schweizer Nationalrates. Sitzung vom 8.III.1928 und vom 5.III.1929.

[75]) *Hürth, Fr., S. J.*, Zum Eingriffsrecht in das keimende Leben „Stim. d. Zeit" 1929, 116 B. 33 p.

[76]) Krassilnikian, S., Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung, Berlin 1930, 11 p.

[77]) „Izvestija" nr. 259.

kiek galima geriau apsaugoti pacijentes nuo žalingų šios rūšies operacijos pasėkų;

2° griežčiausiai draudžiama negydytojui daryti šios rūšies operacijas;

3° priėmėja ar slaugytoja, išdrįsusi padaryti abortą, nustoja teisės toliau praktikuoti ir turi būti tuojau patraukta revoliucinio teismo atsakomybėn;

4° taip pat turi būti baudžiamas gydytojas, išdrįsęs už atlyginimą nutraukti nėštumą ne valdžios ligoninėse, bet privatinėje klinikoje".

Iš šių eilučių matyti, kad vyriausias naujųjų valdovų tikslas buvo grynai higieniškas ir iš dalies ekonomiškas, būtent: apsaugoti motinos gyvybę ir sveikatą nuo skaudžių slapto aborto padarinių ir išvaduoti ją iš įvairių šarlatanų ar šantažistų spąstų. Kūdikio likimas komunistinei valstybei pasirodė esąs tik antraeilis dalykas.

Teisybė, šiame dekrete yra šiokių tokių suvaržymų, bet jie pasiliko tik teorijoj: praktiškai šis dekretas reiškė visišką abortų laisvę.

V. Būklė Lietuvoje

1. Draudimas

Lietuvoje, kaip ir kitose kultūringose valstybėse, abortas laikomas nusikalstamu darbu ir už jo padarymą paskirtos gana sunkios bausmės. Šiam reikalui iš dalies gali būti pritaikyti 461 ir 464 straipsniai, bet tiesiog dar negimusiai gyvybei apsaugoti yra numatyti 465 ir 466 str. str., kurie pažodžiui skamba taip:

„str. 465. Motina, kuri nusikalto padariusi galą savo gemalui, yra baudžiama kalėti grasos kalėjime ne ilgiau kaip trejus metus.

str. 466. Kas nusikalto, padaręs galą nėščios moteriškės gemalui, tas yra baudžiamas kalėti grasos kalėjime.

Jei gemalui galą padarė gydytojas arba priėmėja, tai teismui leidžiama uždrausti kaltininkui praktikuoti nuo vienų ligi penkerių metų laikui ir paskelbti sprendimas.

Jei gemalui galas yra padarytas be nėščios mo-

teriškės sutikimo, tai kaltininkas yra baudžiamas kalėti sunkiajame kalėjime ne ilgiau kaip aštuo=nerius metus".

Kaip matyti, Lietuvos baudžiamasis statutas bendrais bruo=žais sutampa su kitų kultūringų tautų šiuo reikalu įstatymais.

2. Pastangos pateisinti abortą

Tačiau paskutiniu laiku ir mūs krašte jaučiama gana stipri akcija, reikalaujanti, jei jau ne visiškos abortų laisvės, tai bent minėtų indikacijų pripažinimo. Taip 1926 m. „Medicinoje" pa=sirodo dr. *Jerašiaus* straipsnis, reikalaująs pripažinti me=dicinišką, eugenišką ir socialinę indikaciją[78]). Šiek tiek vėliau dr. *Goldbergas,* remdamasis moderniąja kitų šalių įstatymda=vyste, pasiūlė IV Lietuvos gydytojų suvažiavimui priimti šiuos nutarimus, kuriuos čia ištisai, nieko netaisę, ir dedame[79]):

„1⁰ Įstatymai nelaiko „gamalui galo padarymu" tokio nėštu=mo pertraukymo, padaryto aprobuoto gydytojo, kada tasai veiksmas, gydytojo meno taisyklėmis, yra reikalin=gas nėščios sveikatai;

2⁰ pripažinimas socialinių indikacijų kaip sustiprinančių me=diciniškas indikacijas;

3⁰ indikacija „išžaginimas" pripažįstama, jeigu ji yra pa=grįsta teismo tardytojo išvada, nelaukiant bylos nagri=nėjimo;

4⁰ neteisėti vaikai turi būti sulyginti su teisėtais;

5⁰ be civilinės satifikacijos (alimenta) turi būti kriminalinė atsakomybė pavainikio vaiko tėvui, jeigu jis pavainikio vaiko motinos, atsidūrusios neštumo ar po gimdyniame periode vargingoje finansinėje padėtyje, nesušelptų tais atvejais, kai ta motina dėl tos padėties nebegalės užsi=dirbti pragyvenimui".

Be to, panašių pasiūlymų — kiek teko pastebėti iš dienos spaudos — yra padarę kai kurie labai rimti teisininkai, pav., prof. Leonas savo viešose paskaitose. Todėl anksčiau ar vėliau Lietu=vos valdžiai ir visuomenei teks pasisakyti, kuriuo keliu manoma

---

[78]) Persileidimai kitur ir pas mus: „Medicina" 1926.

[79]) Mūsų įstatymai ir mediciniškas abortas: „Medicina" nr. 9 (1929) 620 p.

toliau eiti. Šio darbelio autoriui kaip tik ir rūpi teoretiškai panagrinėti klausimą, kiek gali būti suderintas su krikščioniškosios etikos dėsniais pats aborto faktas ir daromos pastangos jį visiškai arba iš dalies išimti iš baudžiamojo kodekso. Tuodu klausimu nėra tas pats dalykas. Todėl reikia, nors trumpai, panagrinėti jų santykį.

VI. Moralinis bei juridinis leistinumas ar neleistinumas

Skirtumas tarp šių dviejų klausimų kyla iš skirtingų uždavinių, kuriuos turi galvoje iš vienos pusės *etika*, iš antros — *baudžiamasis kodeksas.*

Etika turi prieš akis žmogiškus veiksmus, kiek jais žmogus siekia savo galutinį tikslą. Jos uždavinys yra padėti žmogui sukurti savy Dievo paveikslą, atsieit, patapti tokiu, koks jis turi būti pagal paties Dievo sukurtą pirmavaizdį (idea hominis). O žmogus toks galės būti tik tada, kada jo elgimasis bus pilnai suderintas su visais tais dėsniais, kurie normuoja jo santykius su Dievu, su savimi, su artimu ir su išoriniu pasauliu — kitaip sakant, jei jo elgesys iš tikrųjų atitiks morališkai privalomų dėsnių visumą. Jeigu koks žmogaus veiksmas sueina į koliziją nors su vienu iš tokių privalomų dėsnių, tai tuo pačiu jis pasidaro morališkai blogas, neleistinas. Todėl jeigu paaiškėtų, kad negimusios gyvybės panaikinimas yra priešingas nors vienam iš privalomųjų dorovės dėsnių, tada tuo pačiu būtų išspręstas jojo moralinio leistinumo ar neleistinumo klausimas.

Kitaip turėtų būti sprendžiamas klausimas, ar kuris morališkai blogas veiksmas turi būti juridiškai leistinas ar neleistinas. Čia labai svarbią rolę vaidina to veiksmo santykis su *viešąja*, arba *visuomenės gerove* (bonum publicum). Jeigu tas veiksmas neigiamai veikia viešąją gerovę, jeigu jis kliudo tuo būdu žmonėms bendrai sugyventi, tai tada valstybė ne tik gali, bet ir turi sudrausti tokį ardantį veiksnį ir įtraukti jį į baudžiamąjį kodeksą, paskirdama už jo padarymą atitinkamą bausmę. Ši valstybės pareiga išplaukia iš jos esminės pareigos rūpintis viešąja gerove, kurią jai uždeda prigimties įstatymas. Viešoji gerovė nurodo kartu ir tas ribas, kurių valstybė turi laikytis, naudodamasi savo teise bausti. *Tos ribos ir yra pati viešoji gerovė*, būtent, valstybės pareiga bausti žalingus visuomenei veiksmus siekia tiek

toli, kiek to reikalauja viešoji gerovė — ne daugiau ir ne mažiau. Todėl valstybė nėra įpareigota įtraukti į savo baudžiamąjį kodeksą kiekvieną morališkai blogą, nuodėmingą veiksmą, bet tik tokį, kuris pavojingas ir žalingas bendram žmonių sugyvenimui. Taip, pav., ne valstybės dalykas bausti piliečius už grynai vidinius blogus veiksmus, sakysime, nuodėmingas mintis, arba kad ir už išoriniai pastebimus, bet grynai privatinius dalykus. Tai aiškiai moko ir šv. *Tomas*[80]).

Todėl sprendžiant klausimą, ar negimusios gyvybės panaikinimas turi būti įtrauktas į baudžiamąjį statutą, ar ne, reikia ištirti ne vien tik, koks yra jo santykis su dorovės tvarka, bet taip pat koks yra šio veiksmo sąryšis su visuomenės gerove. Jei pasirodytų, kad jis nekenkia visuomenės gerovei, valstybė galėtų pasilikti abejutiška; jei kenkia, jis turėtų būti draudžiamas ir baudžiamas.

Po šių bendresnių pastabų pažvelkime dabar, ką sako krikščioniškoji *etika* dar negimusios gyvybės panaikinimo klausimu ir koks yra to veiksmo *santykis su viešąja gerove.*

---

[80]) „Et ideo lege humana non prohibentur omnia vitia, a quibus virtuosi abstinet, sed solum graviora, a quibus possibile est majorem partem multitudinis abstinere, et praecipue quae sunt in nocumentum aliorum, sine quorum prohibitione societas humana conservari non potest; sicut prohibentur lege humana homicidia, furta, et huiusmodi". (Mano pabraukta).

1—2, qu. 96, art. 2.

ANTROJI DALIS

Negimusios gyvybės panaikinimas krikščioniškos etikos šviesoje

Pasisakydami, kad norime svarstyti šį klausimą krikščioniškosios etikos šviesoj, pareiškiame, kad čia žodžius „krikščioniškoji etika“ suprantame ne kaip dalyką kažkokį abstraktų, negyvenimišką, dirbtiniu būdu sudarytą iš visa to, kas yra bendra įvairioms krikščioniškoms bendruomenėms, bet kaip visai *konkrečią etiką*. Tai yra etika, apimanti, be prigimties įstatymų, taip pat visus Išganytojo įsakymus bei įstatymus, kuriuos Jis paskelbė žmonėms ir kuriuos Jis kartu su prigimties įstatymo nuostatais pavedė Katalikų Bažnyčiai saugoti, neklaidingai skelbti ir aiškinti[1]). Taip suprasta krikščioniškoji etika sudaro visos katalikų teologijos dalį; ji naudojasi tuo pačiu metodu ir tais pačiais šaltiniais, kaip ir kitos teologinės disciplinos. Tad iš eilės ir pasistengsime panagrinėti, ką sako mums rūpimuoju klausimu įvairūs teologiniai šaltiniai.

I. Šv. Raštas

1. Tekstai, kuriais ginama žudyti žmogaus gyvybę

Visų pirma reikia panagrinėti, ką sako negimusios gyvybės panaikinimo klausimu apreikštasis Dievo žodis, kurį mes randame įkvėptose knygose, arba šv. Rašte. Teisybė, mes lengvai rasime vietų, kuriose Dievas gina atimti kam gyvybę. Šis gynimas iškilmingai figūruoja Sinajaus kalne duotam įsakyme:

---

[1]) Vaticanum, sess. IV, cap. 3. (D. 1831).

„Neužmuši“ (Iš. 20, 13)[2]).

Netrukus Dievas dar kartą pabrėžia, kad nevalia atimti nekaltam žmogui gyvybės:

„Neušmuši nekalto ir teisiojo, nes aš bjauriuos bedieviu“ (Iš. 23, 7).

Kiekvienam išdrįsusiam išlieti nekalto žmogaus kraują, šv. Raštas skiria labai aštrią bausmę — mirties bausmę:

„Kas nors išlies žmogaus kraują, to kraujas bus išlietas; nes žmogus padarytas į Dievo paveikslą“ (Prad. 9, 6).

Paties fakto neleistinumą ir bausmės esimą patvirtina ir Išganytojas:

„Jūs girdėjote, kad seniesiems pasakyta: Neužmuši; kas gi užmuštų, bus smerktinas teisme“ (Mat. 5, 21).

„Jeigu gi nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų . . . : Neužmuši“ (Mat. 19, 17).

Iš šių ir daugelio kitų panašių tekstų turi būti aišku, kad šv. Raštas griežtai gina atimti nekaltam žmogui gyvybę.

2. Iš. 21, 22—23 prasmė

Dabar kyla klausimas, ar iš šių tekstų negalima padaryti išvadą, kad šv. Raštas tuo pačiu draudžia atimti gyvybę ir dar negimusiam kūdikiui? Griežtai imant: *negalima*. Mat, būtų galima tai padaryti, jei galėtume įrodyti, kad pagal šv. Raštą dar negimęs kūdikis yra tikras žmogus. Tačiau tokių aiškių tekstų šv. Rašte kaip tik ir stinga. Priešingai, Išėjimo knygoje randame tekstą, kuris duoda mums progos susidaryti priešingą nuomonę. Šis tekstas Vulgatos redakcijoje skamba šitaip:

„Jei susivaidintų vyrai, ir kurs norint užgautų nėščią moteriškę, taip kad ji išsimestų, bet pati išliktų gyva, užmokės tiek, kiek moteriškės vyras pareikalaus ir nuteis tarpininkai. Bet jei moteriškė iš to numirtų, jis atiduos gyvybę už gyvybę“ (Iš. 21, 22—23).

Matome, kad čia daromas esminis skirtumas tarp gyvybės atėmimo dar negimusiam kūdikiui ar motinai. Pirmuoju atveju kaltininkas, atrodo, neatlieka jokio kriminalinio nusižengimo, tik

---

[2]) Tekstai cituojami taip, kaip juos lietuviškai yra išvertęs J. E. vysk. J. Skvireckas.

įžeidžia kūdikio tėvo civilinius interesus, padarydamas jam tam tikrų medžiaginių nuostolių. Juos kaltininkas turi atlyginti tam tikra pinigine bauda. Visai kitas dalykas atrodo, jeigu mirtų motina: tokiu atveju kaltininkas laikomas tikru žmogžudžiu, ir padarytąjį nusikaltimą turėtų išpirkti savo krauju.

Teisybė, Septuaginta turi kitokią šio teksto redakciją[3]).

Pagal ją išeitų, kad reikia skirti du periodus: dar *nesusiformavusio* ir jau *susiformavusio kūdikio.* Pirmuoju atveju kaltininkas, išprovokuodamas abortą, nepadaro dar jokios žmogžudystės, todėl pasitenkinama atitinkama pinigine pabauda; antruoju atveju jau padaro tikrą žmogžudystę ir todėl, pagal Senojo Įstatymo kodeksą, turi būti baudžiamas mirties bausme. Tad Septuaginta rūpimuoju mums klausimu užima kur kas griežtesnę poziciją, nes nors pačiame tekste ir nėra pažymėta, nuo kurio laiko negimęs kūdikis turi būti laikomas pakankamai susiformavęs, tačiau bent tam tikrą laikotarpį vis dėlto jis turi būti tokiu laikomas: kitaip nebūtų buvę prasmės daryti jau minėtą skirtumą. Bet Septuaginta, atrodo, bus nuo originalo nutolusi. Hebrajiškasis šios vietos tekstas[4]), kaip matyt, neskirsto vaisiaus į foetus informatus ir formatus ir nusikalstamąjį darbą temato tuo atveju, jeigu nuo smūgio žūva ir motina; jeigu žūva tik kūdikis, tada nusikaltimo nėra, ir už padarytąją skriaudą turi būti atlyginta atitinkama pinigų suma. Su hebrajiškuoju tekstu, kaip pabrėžia prof. *Lewin*, sutinka ir talmudas[5]). Tokiu būdu aiškėja, kad šis mums rūpimas tekstas pasiekė mus gerokai apgadintas, kad jo prasmė nėra mums šiandien visiškai aiški, kad todėl negalima griežtai juo remtis nei už nei prieš. Tuo pačiu palieka atviras klausimas, kaip šv. Raštas žiūri į dar negimusią gyvybę.

---

3) „ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες καὶ πατάξωσιν γυναῖκα ἐν γαστρὶ ἔχουσαν, καὶ ἐξέλθῃ τὸ παιδίον αὐτῆς μὴ ἐξεικονισμένον, ἐπιζήμιον ζημιωθήσεται καθότι ἂν ἐπιβάλῃ ὁ ἀνὴς τῆς γυναικός, δώσει μετὰ ἀξιώματος. ἐὰν δὲ ἐξεικονισμένον ᾖν, δώσει ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς."

The OLD TESTAMENT in GREEK according to The Septuagint Edit. H. B. Swete, Cambridge 1925.

4) וכי ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: ואם - אסון יהיה ונתת נפש תחת נפש. (Ex 21, 22—23).

Biblia Hebraica, Ed. Rud. Kittel, Stuttgart 1912.

5) Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904, 51 p.

3. Išvados

Reziumuodami pareikštąsias mintis, turime pripažinti, kad imdami šv. Raštą be sąryšio su Tradicija ir be sąryšio su magisterium ecclesiasticum, negalima iš jo sudaryti tvirto argu= mento (argumentum stringens), kad negimusios gyvybės panaiki= nimas yra morališkai blogas savy dalykas (res intrinsece mala), tikroji žmogžudystė.

II. Bažnyčios dekretai

Be šv. Rašto, yra dar kitas apreiškimo šaltinis, būtent, *krikš= čioniškoji Tradicija*, arba *Padavimas*. Šios rūšies tiesas mes ga= lime rasti Bažnyčios dekretuose, Bažnyčios tėvų ir teologų raš= tuose. Iš eilės reikia panagrinėti, ką sako mūsų klausimu Baž= nyčios dekretai.

Krikščionybė nuo pat pradžios paskelbė labai aukštą žmo= gaus gyvenimo tikslą, pirmoji atnešė į pasaulį supratimą, kad individas gali turėti vertę, ir labai didelę vertę, visai nepriklau= somai nuo visuomenės sprendimo ar nusistatymo. Todėl Baž= nyčia jau nuo seno kėlė balsą prieš negimusios gyvybės panai= kinimą. Visų pirma tai aiškiai pastebime bažnytiniuose sino= duose. Teisybė, tiesiog jie lietė vieną kurią bažnytinę provinciją ir jai buvo privalomi; bet netiesiog turėjo ir platesnės reikšmės, charakterizuodami pirmųjų krikščionių nusistatymą dar negimu= sios gyvybės atžvilgiu.

1. Provinciniai sinodai

Iš tokių bažnytinių sinodų visų pirma pažymėtinas E l v i r o provincijos sinodas 306 metais. Jis mato aborte vieną didžiausių nusidėjimų, iš kurio išrišti Bažnyčia nenorinti net mirties valandą (can. 63)[6]). Toliau žinomas A n k y r o s (Angoros) provincijos

---

[6]) „Si quam mulier per adulterium absente marito conceperit idque post facinus occiderit placuit, ne in fine dandam esse communionem, eo quod geminaverit scelus:

Lewin, L., Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904, 65 p.

Plg. *Hefele, K. I.*, Conciliengeschichte, I, 184.

sinodo, įvykusio 314 m., nutarimas. Jis šiek tiek sušvelnina per aštrią pirmykščią praktiką, pasitenkindamas dešimties metų atgailą (can. 21)[7]. Leridos provincijos sinodas dar labiau sušvelnina bausmę pačiai motinai nusidėjėlei, bet paliko tą pačią griežtą bausmę tiems, kurie gamina ar teikia abortą provokuojančias priemones (can. 2)[8]. Konstantinopolio sinodas 692 m. bausmes už abortą prilygina bausmėms už žmogžudystę (can. 91)[9]. Tą patį daro Mainco sinodas 847 m. (can. 21 ir k.)[10]. Vormso — 868 m. (can. 35)[11] ir kiti provincijos sinodai.

2. Siksto V konstitucija

Daug didesnės reikšmės turi Siksto V konstitucija „Effraenatam" 1588 m. spalių mėn. 29 d. Joje popiežius, paminėjęs tą didelę žalą, kurią daro abortas kūdikiui, Bažnyčia ir net tėvams, skiria labai aukštas bausmes visiems aborto bendrininkams. Pasaulininkai, be skaudžių civilinių bausmių, paskelbiami neverti gauti kada nors kunigiškus šventimus; dvasininkai ipso facto nebetenka visų beneficijų, oficijų ar privilegijų; be to, jie turi būti degraduoti ir tuoj išduoti pasaulinei valdžiai nubausti; kartu visi aborto bendrininkai užsitraukia ekskomuniką, Apaštališkajam Sostui rezervuotą. Mūsų klausimu ypatingai svarbu, kad

---

[7]) „De mulieribus, quae agunt, ut partus, utero conceptus excutiant, antiqua consilii Iliberitani definitio usque ad exitum vitae eas ecclesiae removet: humanius autem nunc definimus, ut eis decem annorum tempus secundum praefixos gradus poenitentiae largiamur".

Heidenreich, Dissertatio in cas, alt. const. „Ap. Sd.", Moguntiae, 1890, 40 p.

Plg. *Hefele, K. I.*, Conciliengeschichte, I, 240.

[8]) „Ut in utroque sexu adulteris post septem annorum curricula communio tribueretur, ita tamen ut omni tempore vitae suae fletibus et humilitate insisterent; ipsis veneficiis autem in exitu tantum, si facinora sua omni tempore vitae suae deflevissent, communio tribueretur".

Lewin, L., Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904, 65 p.

Plg. *Hefele, K. I.*, Conciliengeschichte, II, 705 p.

[9]) *Hefele, K. I.*, Conciliengeschichte, III, 341 p.

[10]) T. p. IV, 127 p.

[11]) „Mulieres igitur, quae ante temporis plenitudinem conceptus utero infantes voluntate excutiant, ut homicidae procul dubio habendae sunt".

Lewin, L., Fruchtabtreibung . . ., 66 p.

Plg. *Hefele, K. I.*, Conciliengeschichte, IV, 371 p.

popiežius nedaro jokio esminio skirtumo tarp foetus animatus ir inanimatus: kiekviename aborte be skirtumo aukščiausioji Bažnyčios instancija mato tikrą žmogžudystę, labai didelį nusikaltimą, tikrai morališkai blogą dalyką savyje[12]).

3. Paskesnių popiežių balsai

Deja, iš senovės pasiskolintoji nuomonė, kad žmogiškas vaisius pasilieka tam tikrą laiką be sielos, buvo dar stipriai įsigalėjusi plačioje visuomenėje. Todėl griežta *Siksto V* konstitucija, suprantama, turėjo sukelti ir iš tikrųjų sukėlė nemaža nepasitenkinimo; ne vienas dėl to visiškai nutolo nuo Bažnyčios. *Grigalius XIV*, matydamas neigiamus savo pirmatako konstitucijos padarinius, nauja savo 1591 m. „S e d e s a p o s t o l i c a“ konstitucija sušvelnino griežtas pirmosios konstitucijos bausmes ir kartu grąžino nuo seno įsigalėjusį skirtumą tarp foetus animatus ir inanimatus. Bet taip buvo padaryta tik bausmių atžvilgiu. *Iš esmės* Bažnyčios nusistatymas dėl aborto liko ir toliau neigiamas. Tai pastebime iš to, kaip Apaštalų Sostas reagavo į kai kurių laksistų teologų ar šiaip pasaulininkų pastangas pateisinti abortą. Pav., tvirtinta, kad mergaitė savo geram vardui išsaugoti galinti daryti abortą, jei dar vaisius neturi sielos. *Innocentas XI* 1679 m. šią nuomonę pasmerkė[13]). Tas pat popiežius pasmerkė kitą klaidingą nuomonę, kad žmogiškas vaisius protingą sielą tegau-

---

[12]) „Quis non detestetur tam exsecrandum facinus, per quod nedum corporum, sed gravius est, etiam animarum certe iactura sequitur? Quis non gravissimis suppliciis damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine insignitam, pro qua remenda Xtus D. N. pretiosum sanguinem fudit, aeternae capacem beatitudinis et ad consortium angelorum destinatam, a beata Dei visione exclusit, reparationem coelestium sedium, quantum in ipso fuit, impedivit, Deo servitium suae creaturae ademit... Nos igitur... hoc malum, quantum viribus nobis a Domino traditis contendere possumus, nostris potissimum, temporibus exterminare volentes: omnes et quoscunque tam viros quam mulieres, cuiuscunque status, gradus, ordinis ac conditionis etiam clericos saeculares, vel cuiusvis ordinis regulares, quavis dignitate et praeminentia ecclesiastica vel mundana fulgentes, qui de cetero per se aut interpositas personas abortus seu foetus immaturi tam animati quam etiam inanimati, **formati vel informis eiectionem procuraverint**... poenas tam divino quam humano iure, tum per canonicas sanctiones et apostolicas constitutiones quam civilia iura adversus **veros homicidas**, ... eo ipse incurrere“.

Heidenreich, Dissertatio in cas. alt. const. „Ap. Sd.“, Moguntiae 1890, 40—42 p.p.

nąs gimdamas, ir todėl abortas niekuomet negalįs būti žmogžudystė[14]). Naujesniais laikais popiežius *Pijus* IX savo konstitucijoj „Apostolicae sedis“ 1869 m. spalių mėn. 12 d. galutinai panaikino nepamatuotą skirstymą tarp foetus animatus ir inanimatus. Šis nusistatymas liko užfiksuotas ir naujame bažnytinių téisių kodekse[15]).

4. C. S. Off. sprendimai

Iš to, kas pasakyta, turėjo paaiškėti neigiamas Bažnyčios nusistatymas dėl aborto apskritai. Bet nujaisiais laikais, kaip matėme, viš dažniau ir dažniau pasigirsdavo balsų, reikalaujančių pateisinti arba leisti abortą tam tikrais atvejais. Tai buvo garsiosios, anksčiau jau minėtos, indikacijos. Ypatingai aštriai ginčytasi dėl mediciniškosios indikacijos. Tie ginčai palietė ir katalikų teologus. Kaip paskiau pamatysime, atsirado katalikų teologų, besistengiančių pateisinti mediciniškąją indikaciją, ypatingai vieną jos rūšį — kraniotomiją. Atsakingi vietos ganytojai vyskupai buvo priversti tarti savo autoritetingą žodį. Vieni jų patys savo autoritetu pasmerkė tokias tendencijas. Šiuo klausimu yra žinomas griežtas ir aiškus Baltimorės provincijos sinodo sprendimas, atmetąs kraniotomiją[16]). To pa-

---

[13]) „Licet procurare abortum ante animationem foetus, ne puella deprehensa gravida occidatur aut diffametur“. (D. 1184).

[14]) „Videtur probabile omnem foetum (quamdiu in utero est) carere anima rationali et tunc primum incipere eandem habere cum paritur: ac consequenter dicendum erit in nullo abortu homicidium committi“. (D. 1185).

[15]) „Procurantes abortum, matre non excepta, incurrunt, effectu secuto, in excommunicationem latae sententiae Ordinario reservatam; et si clerici, praeterea deponantur“. (C. 2350).

„Sunt irregulares ex delicto: 4° qui voluntarium homicidium perpetrarunt aut foetus humani abortum procuraverint, effectu secuto, omnesque cooperatores“. (C. 985).

[16]) „Neque ulli unquam matri, quaecunque res inciderit, fas est, mortem utero inclusi foetus permittere, ne ut propriae quidem vitae consulat; neque enim, si bonum sit, quod intendas, idcirco concessa sunt, quaecunque eo ducant, neque licet quidquam male fecere, ut consequatur bonum. Plane quidem nobis persuademus, dilecti in Christo filii, imane hoc flagitium a vobis procul abesse, itaque monentium magisquam obiurgantium est nostra oratio. Genus hoc peccatorum, carissimi, ne nominetur in vobis“.

Acta et decreta sac. Consil. recenti. Collectis Lacensis tom. III, Friburgi Brisg. 1875, 1280 p.

ties maždaug turinio yra ir visuotinio Irlandijos vyskupų 1850 m. sinodo sprendimas[17]). Kiti ganytojai kreipėsi į Apaštališkąjį Sostą, prašydami jį autoritetingai dalyką išaiškinti. Todėl tuo klausimu turime visą eilę kompetentingų Bažnyčios organų sprendimų bei nutarimų. *C. S. Off. 1884 m.* gegužės mėn. 28 d.[18]) davė neigiamą atsakymą į Liono arkivyskupo kardinolo paklausimą, ar galima mokyti, kad kraniotomiją daryti leidžiama. Šis sprendimas skambėjo: „*Tuto doceri non posse*". Bažnyčia, kvalifikuodama nuomonę už kraniotomijos pripažinimą kaip nesaugią (non tutam), tuo pačiu norėjo pasakyti, kad tokia nuomonė neturi pakankamo pagrindo, kad ją galima būtų suderinti su teisingu Bažnyčios mokslu dorovės srityje, — kitaip sakant, norėjo pasakyti, kad tokia nuomonė nėra vidujai arba orujai tiespanaši (neque interne neque externe probabilis); todėl praktiškai negalima jos laikytis. Kad taip reikėjo suprasti šį atsakymą, parodo kitas *tos pačios kongregacijos 1905 metų* sprendimas. Į ją buvo kreipęsis arkivyskupas *M. A. Sonois*, pranešdamas, vieno gydytojo kraniotomijos praktikavimą, labai rimtam reikalui esant; išdėstęs savo abejojimus, arkivyskupas prašė minėtąją kongregaciją atsakyti, ar gydytojas ateity galėsiąs vartoti minėtą operaciją, ar ne. C. S. Off. į šį paklausimą atsakė neigiamai[19]). Jos atsakymą aprobavo pats popiežius. Jeigu, tad, abortas negali būti leidžiamas net tada, kada jis reikalingas moti-

---

[17]) *Sippel, F.*, Über die Berechtigung der Vernichtung des kindlichen Lebens, Stuttgart 1902, 191 p.

[18]) „Eminentissimi P. mecum Inquisitores Generales in Congregatione generali habita Fer. IV die 28 labentis Maii, ad examen revocaverunt dubium ab Eminentia tua propositum ‚An tuto doceri possit in scholis catholicis, licitam esse operationem chirurgicam, quam craniotomiam appellant, quando scilicet ea omissa mater et filius perituri sint, ea e contra admissa salvanda sit mater, infante pereunte?' Ac omnibus diu et mature perpensis, habita quoque ratione eorum quae hac in re a peritis viris catholicis conscripta ac ab Eminentia tua huic Congregationi transmissa sunt, respondendum esse duxerunt: Tuto doceri non posse".

Lehmkuhl, A., Theologia moralis, 1914, vol. I. n. 1002.

[19]) „In Congreg. gen. S. R. et Univ. Inquisitionis, proposita supradicta instantia, E. et R. DD. Cardinales in rebus fidei et morum Inquisitores gen., praehabito R. D. Consultorum voto, respondendum decreverunt: Negative, iuxta alia Decreta, diei scil. 28 Maii 1884 et 19 Aug. 1889. Sequenti vero feria V die 25 Iulii in audientia R. G. P. Adsesori impertita S. D. N. relatam Sibi Em. Patrum resolutionem adprobavit".

Lehmkuhl, A., Theologia moralis, 1914, vol. I, n. 1008.

nos gyvybei išgelbėti, tai aišku, kad Bažnyčia mato jame morališkai blogą veiksmą (rem intrinsice malam), kurio negali pateisinti jokie, kad ir kilniausi, tikslai.

5. „Casti connubii"

Paskutiniais laikais susilaukėme labai svarbaus Bažnyčios sprendimo mūsų klausimu. Tai popiežiaus *Pijaus XI* enciklika „Casti connubii" 1930 m. gruodžio 31 d. Nors šios enciklikos nuostatai iš savęs (per se), greičiausiai, nėra, kaip kad kai kurie teologai manė, dogmatai (articuli fidei catholicae), bet vis dėlto tai yra aukščiausios bažnytinės instancijos žodis, tartas po ilgų svarstymų ir nagrinėjimų; todėl turi būti priimtas su visu rimtumu ir pagarba. Šiame dokumente popiežius visų pirma charakterizuoja moderniąsias tendencijas aborto klausimu. Po to skyrium nagrinėja priešingas nuomones, aiškiai ir griežtai prieš jas pasisakydamas.

Negalinti būti pripažinta mediciniškoji indikacija, nes ji priešinasi V-tajam Dievo įsakymui „Neužmušk". Abi — motinos ir kūdikio — gyvybės esančios šventos; niekas neturįs teisės pasinaudoti jomis kaip priemonėmis. Priešų argumentai už mediciniškąją indikaciją nesą įtikinantys. Dar mažiau įtikina priešų argumentai už eugeniškąją ar socialinę indikaciją. Čia tinkąs apaštalo *Povilo* žodis: „Non esse facienda mala, ut eveniant bona"[20]).

---

[20]) „Sed aliud etiam, Venerabiles Fratres, gravissimum commemorandum est facinus, quo vitae prolis, in sinu materno reconditae, attentatur. Id autem permissum volunt alii et matris patrisve beneplacito relictum; alii tamen illicitum dicunt, nisi pergraves accedant causae, quas medicae, socialis, eugenicae indicationis nomine appellant. Hi omnes quod ad poenales reipublicae leges attinet, quibus genitae necdum natae prolis peremptio prohibetur, exigunt, ut quam singuli, alii aliam, defendunt indicationem, eandem etiam leges publicae agnoscant et ab omni poena liberam declarent. Immo nec desunt qui postulent, ut ad has letiferas sectiones magistratus publici praebeant auxiliatrices manus; id quod, proh dolor, alicubi quam frequentissime fieri omnibus notum est.

Quod vero attinet ad „indicationem medicam et therepeuticam" — ut eorum verbis utamur — iam diximus, Ven. Fr., quantopere Nos misereat matris, cui ex naturae officio gravia imminent sanitatis, immo ipsius vitae pericula: at quae possit umquam causa valere ad ullo modo excusandam directam innocentis necem? De hac enim hoc loco agitur. Sive ea matri

6. Išvados

Išklausę Bažnyčios balso iš įvairių laikotarpių, Jos mokslą, trumpai suglaudę, galime taip išreikšti:

1° Kiekvienas negimusios gyvybės panaikinimas yra nekal-tos žmogiškos būtybės nužudymas, tad griežtai priešin-gas tiek prigimties įstatymui, reikalaujančiam gerbti sve-timą nekaltą gyvybę, tiek lygiai pozityviam Dievo įsaky-mui „Neužmuši";

2° būdamas toks, jis yra savy morališkai blogas, nedoras veiksmas (res intrinsece mala);

3° kadangi joki geri tikslai negali pateisinti morališkai blogo savy veiksmo, todėl visos indikacijos dorovės atžvilgiu yra nepriimtinos.

---

infertur sive proli, contra Dei praeceptum est vocemque naturae: „Non occides!" (Ex. 20, 13). Res enim aeque sacra utriusque vita, cuius oppri-mendae nulla esse unquam poterit ne publicae quidem auctoritati facultas. Ineptissime autem haec contra innocentes repetitur e iure gladii, quod in solos reos valet; neque ullum viget hic cruentae defensionis ius contra in-iustum aggressorem (nam quis innocentem parvulum iniustum aggressorem vocet?); neque ullum adest „extremae necessitatis ius" quod vocant, quod-que usque ad innocentis directam occisionem pervenire possit. In utraque igitur et matris et prolis vita tuenda ac servanda probi expertique medici cum laude enituntur; contra, nobili medicorum nomine et laude indignissimos se ii probarent, quotquot alterutri, per speciem medicandi, vel falsa miseri-cordia moti, ad mortem insidiarentur. ...

Quae autem afferuntur pro sociali et eugenica **indicatione,** licitis hone-stisque modis et intra debitos limites, earum quidem rerum ratio haberi potest et debet; at necessitatibus, quibus eae innituntur, per occisionem innocen-tium providere velle absonum est praeceptoque divino contrarium, apostoli-cis etiam verbis promulgato: Non esse facienda mala ut eveniant bona (Rom. 3, 8).

Iis denique, qui apud nationes principatum tenent feruntve leges, obli-vioni dare non licet auctoritatis publicae esse, congruis legibus poenisque, innocentium vitam defendere, idque eo magis, quo minus ii, quorum vita periclitatur et impugnatur, se ipsi defendere valent, inter quos primum sane locum tenent infantes in visceribus maternis abditi. Quod si publici magis-tratus parvulos illos non solum non tueantur, sed, legibus suisque ordina-tionibus, permittant adque adeo tradant medicorum aliorumve manibus oc-cidendos, meminerint Deum iudicem esse et vindicem sanguinis innocentis, qui de terre clamat ad coelum".

A. A. S., 1930, 562—564 p.

III. Bažnyčios tėvų mokslas

Dabar pažvelkime, ką sako mūsų klausimu Bažnyčios tėvai ir rašytojai. Reikia pabrėžti, kad pirmųjų amžių krikščionys, labai brangindami kiekvieno žmogaus gyvybę, nuo pat pradžios su pasibiaurėjimu ir pasibaisėjimu žiūrėjo į dar negimusios gyvybės naikinimą; jie matė šiame dalyke vieną didžiausių nusidėjimų.

1. Taip Didache, arba Doctrina duodecim apostolorum, vienas ankstybiausių krikščionybės dokumentų (I amž.), draudamas žudyti žmogišką vaisių, mini jį greta kitų kaip labai sunkų nusidėjimų[21]).

2. Kitas labai senas krikščionybės dokumentas — Barnabae (quae dicitur) epistola — taip pat griežtai draudžia atimti gyvybę dar negimusiam kūdikiui[22]).

3. Epistola ad Diognetum, II a. dokumentas, iškeldamas skirtumą tarp krikščionių ir pagonių gyvenimo, aiškiai pabrėžia, kad krikščionys tuokiasi ne tam, kad kūdikius žudytų, bet augintų[23]).

4. Vėliau Atenagoras drąsiai atkerta imperatoriui *Markui Aurelijui*, kad nesąmonė yra prikaišioti krikščionims žmogžudystes: krikščionys laiko žmogžudėmis net tokias móteris, kurios išprovokuoja abortą, tuo tarpu kaip pagonys nekreipia į tai dėmesio[24]).

5. Ir Minucijus Feliksas smarkiai atremia pagonių priekaištą, esą, krikščionys vartoja savo agapėse kūdikių kraują. Anot jo, pagonys neturi jokios teisės kaltinti krikščionių, nes

---

[21]) „Non moechaberis, non homicidium facies, non falsum testimonium dices, non puerum violabis, non fornicaberis, non magica facies, non medicamenta mala facies, **non occides filium in abortum** nec natum succides" (c. 2 n. 2).

Rauschen, G., Florilegium patristicum, Bonnae 1914, 11 p.

[22]) „Non interficies foetum in abortione, nec etiam interimes post nativitatem" (c. XIX, n. 5).

Funk, F. X., Patres Apostolici, Tubingae 1901, 91 p.

[23]) „Uxores ducunt ut omnes, liberos procreant, sed non abiciunt foetus" (c. V, n. 6).

Rauschen, G., Florilegium ..., 76 p.

[24]) „Qui mulieres illas, quae medicamentis ad abortum utuntur, homicidas esse et rationem huius abortus Deo redituras dicimus, quomodo hominem occideremus?" (Legatio pro christianis, c. 35).

Migne, P. G., t. VI, 970 p.

kaip tik pagonės motinos išmetančios savo naujagimius laukiniams žvėrims ir paukščiams sudraskyti, ar kuriuo kitu būdu juos žiauriai žudo; be to, jų tarpe esą tokių motinų, kurios tam tikrais vaistais naikinančios savo įsčiose vos prasidėjusią gyvybę ir tuo būdu nusikalsta dar prieš gimdydamos, žudydamos kūdikį[25]).

6. Lygiai taip į šį dalyką žiūri Minucijaus amžininkas Tertulijonas. Jis mato dar negimusiame kūdikyje tikrą žmogų, o jo nužudyme įžvelgia tikrą žmogžudystę[26]).

7. Klemensas Aleksandrietis draudžia vartoti vaistus, kuriais buvo stengiamasi žudyti žmogišką vaisių, kad lengviau būtų paslėpti savo paleistuvingo gyvenimo padarinius[27]).

8. Laktancijus, gindamas nuomonę, kad susijungimas sielos su kūnu įvyksta prieš gimimą, taip pat draudžia atimti negimusio kūdikio gyvybę: Dievas įkvepia sielą ne tam, kad kūdikis mirtų, bet kad gyventų[28]).

9. Labai svarbus šv. Bazilijaus pirmas kanoniškas laiškas *Amfilochijui*. Šiame laiške šis didis Rytų Bažnyčios Tėvas aiškiai pabrėžia, kad žmogiško vaisiaus skirstymas į foetus animatus ir inanimatus yra nepagrįstas; kas tyčia išdrįstų atimti

---

[25]) „Vos enim video procreatos filios nunc feris et avibus exponere, nunc adstrangulatos misero mortis genere elidere; sunt quae in ipsis visceribus, medicaminibus epotis originem futuri hominis extinguant et *parricidium faciant, antequam pariant*". (Octavius, c. 30).

Rauschen, G., Florilegium patristcium, Bonae 1913, 49—50 p.p.

[26]) „Nobis vero homicidio semel interdicto, etiam conceptum utero, dum adhuc sanguis in hominem delibatur, dissolvere non licet. Homicidii festinatio est prohibere nasci; nec refert natam quis eripiat animam, an disturbet nascentem. Homo est, et qui est futurus". (Apologeticus, c. 9).

Migne, P. L., t. I, 371 p.

[27]) „Eae enim ut fornicationem celent, exitialia medicamenta adhibentes, quae prorsus in perniciem ducunt simul cum fetu omnem humanitatem perdunt". (Paedagogus, lib. II, c. 10).

Migne, P. G., t. VIII, 514 p.

[28]) „Anima non est aer ore conceptus, quia multo prius gignitur anima quam concipi possit aer". (De opificio Dei, c. 17).

Migne, P. L., t. VII, 70 p,

„Ergo ne illud quidem concedi aliquis existimet, ut recens natos liceat oblidere, quae vel maxima est impietas; ad vitam enim Deus inspirat animas, non ad mortem". (Divin. Instit. lib. VI).

Migne, ten pat 707 p.

negimusio kūdikio gyvybę, tas padarytų tikrą žmogžudystę ir turėtų būti atitinkamai nubaustas[29]).

10. Taip pat griežtai draudžia žudyti dar negimusį kūdikį ir Constitutiones Apostolicae[30]).

11. Bet ypatingai griežtai smerkia negimusios gyvybės naikinimą šv. Augustinas. Savo veikale „De nuptiis et concupiscentia" Hipono vyskupas iškelia vedusiųjų nedoras pastangas nusikratyti kūdikiu ir aiškiai pasisako, kad toks jų elgimasis griežtai smerktinas ir neleistinas; tokie asmens nesą verti tėvo ir motinos garbingo vardo[31]).

12. Išvados. Trumpai suglaudę Bažnyčios tėvų ar rašytojų nuomones, galime padaryti išvadas:

1⁰ Bažnyčios tėvų ir rašytojų veikaluose niekur nerandame nuomonių, leidžiančių naikinti dar negimusią gyvybę, ką nesivaržydami darė jų amžininkai pagonys;

2⁰ priešingai, Bažnyčios tėvai ar rašytojai, šiokiu ar tokiu būdu liesdami mūsų nagrinėjimąjį dalyką, aiškiai pasisako, kad abortas yra priešingas tiek prigimties įstatymui, tiek pozityviam Dievo įsakymui, kurie abu draudžia atimti nekalto žmogaus gyvybę.

---

[29]) „Quae de industria foetum corrumpit, caedis poenas luat. Formati vel informati subtilitas a nobis non attenditur" (can. 2).

Migne, P. G., t. CXXXVIII, 587 p.

[30]) „Non interficies filium tuum in abortione neque interimes infantem natum; omne enim formatum, quod animam a Deo accepit, si perimatur, vindicabitur utpote iniustum occisum" lib. VII, c. III, n.

Funk, F. X., Paderbornae 1905, 393 p.

[31]) „Aliquando eo usque pervenit haec libidinosa crudelitas vel libido crudelis, ut etiam sterilitatis venena prucuret, et si nihil valuerit, conceptos fetus aliquo modo intra viscera exstinguat ac fundat, volendo suam prolem prius interire quam vivere, aut si in utero iam vivebat, occidi antequam nasci. Prorsus, si ambo tales sunt, coniuges non sunt: et si ab initio tales fuerunt, non sibi per connubium sed per stuprum potius convenerunt; si autem non ambo sunt tales, audeo dicere: aut illa est quodammodo meretrix mariti, aut ille audulter uxoris".

Migne, P. L., t. XLIV, 425—426 p.p.

IV. Teologų mokslas

Ankstyvesnių teologų tarpe mes beveik nerandame tokių, kurie būtų buvę kada svarstę mūsų klausimą iš esmės. Jis su=ponuojamas jau paaiškėjęs. Jį daugiau liečia kanonistai, svars=tydami, nuo kurio momento reikėtų taikyti kanoniškas bausmes už abortus. Daugiau šis klausimas keliamas naujesniais amžiais, ypatingai po to, kai moralinė teologija atsiskyrė nuo dogmatinės ir kai savarankiškai ėmė nagrinėti įvairius praktiškus klausimus, susijusius su pastoracijos darbu, ir kai prasidėjo stipresnė akcija legalizuoti mediciniškąjį abortą. Reikia pabrėžti, kad ir naujes=niais laikais pastebimas neigiamas teologų nusistatymas dėl abortų.

1. Teologų nusistatymas, kai vaisius jau turi sielą

Teologai smerkia šios rūšies abortą visų pirma kaip žiaurų nekaltos žmogiškos būtybės nužudymą, priešingą Dievo įsaky=mui „Neužmuši". Dar daugiau: kai kurie teologai įžvelgia jame kvalifikuotą žmogžudystę; *Laymann* tą motiną ar tėvą, kuris nu=sikalsta padaręs abortą, laiko ne vien žmogžudžiu, bet ir tėvžu=džiu[32]). Tą pat mano ir *Reiffenstuel*[33]).

2. Teologų nusistatymas, kai vaisius dar neturi sielos

Neigiamai yra nusistatę teologai dėl aborto ir tuo atveju, kai, pagal senovišką pažiūrą, vaisius dar negalėjo turėti protingos sielos (est inanimatus). Daugelio teologų šios rūšies aborte įžvelgia quasi homicidium, homicidium anticipatum, taip pat da=lyką griežtai smerktiną ir neleistiną. Taip šį dalyką charakteri=

---

[32]) „Qui foetum animatum enecat, vere ac proprie homicida est. ... Quin et parricida, si parens animato foetui procuret abortum". (Theol. mor. tom. I, lib. III, tr. III, p. III, c. 4, n. 3).

[33]) „Homicidium aliud est simplex, aliud qualificatum. Huius poste=rioris generis est occisio parentum aut personarum propinquarum, et vulgo appellatur „parricidium", includens specialem malitiae qualitatem sive cir=cumstantias, quae non reperiuntur in simplici homicidio. ... Huc accedit, si parens deliberate abortum foetus animati pocurat. (Theol. mor. tr. IX, dist. III, q. III, n. 25 sq.).

zuoja minėtasis *Laymann*[34]), *Reiffenstuel*[35]), *šv. Alfonsas*[36]), *Gury*[37]) ir kt.

3. Bandymai pateisinti

Teisybė, reikia pripažinti, kad ir tuo laikotarpiu yra buvę teologų, kurie leisdavo abortą motinos gyvybei ir geram vardui išgelbėti, kai vaisius, pagal senovišką pažiūrą, dar negalėjo turėti protingos sielos. Bet tokių autorių, anot *šv. Alfonso*[38]) ir de *Lugo*[39]) buvo ne per daugiausia.

Daugumas teologų, pav., *Michel*[40]), *Elbel*[41]), *Lessius*[42]), *Collet*[43]) ir kt. aiškiai atmeta šios rūšies abortą.

---

[34]) „Qui malitiose impedit ne foetus humanus concipiatur, aut conceptus animetur, non vere, sed quasi homicidium committit, ac mortaliter peccat". (Theol. mor., tom. I, lib. III, de just. tr. III, p. III, c. IV, q. II).

[35]) „Si procuret abortum foetus necdum animati, peccat is quidem graviter et mortaliter, non tamen vere homicidium". (Theol. mor., tr. IX, dist. III, q. III, n. 25 sq.).

[36]) „Certum est, quod expellere foetum quamvis inanimatum per se est peccatum mortale et expellens de homicidio tenetur". (Theol. mor., lib. IV, n. 394).

[37]) „Nunquam licet directe procurare abortum etiamsi foetus supponeretur adhuc inanimatus. Ratio est qia si animatus, est homicidium proprie dictum, si vero non sit animatus, est homicidium anticipatum". (Comp. Theol. mor., tom. I, n. 402).

[38]) „Secunda sententia communior docet, licere quidem matri sumere medicamentum directe ad curandum morbum, etsi foetus indirecte expellatur; *non vero directe ad foetum expellendum.* ... (M. pabr.). (Theol. mor., lib. IV, n. 394).

[39]) „Ergo nagatur universaliter id unquam licere, probando per exemplum de non effundendo semine etiam ad vitam salvandam". (De iure et lustitia, disp. X, n. 130 sq.).

[40]) „Indubitandum tamen mihi est etiam ante animationem prolis non licere procurare abortum etiam ad evitandum periculum mortis aut infamiae gravissimae". (Theol. can.-mor., v. II, p. III, tr. III, § 1, n. 5).

[41]) „Abortum foetus animati per se et directe procurare nunquam licitum est.... Firmiter tenendum videtur quod nunquam, ne quidem in casu allato (ad evitandam mortem) licet per se et directe procurare abortum foetus etiam nondum animati". (Theol. mor., p. III, c. XIX, n. 463 sq.).

[42]) „Etsi hanc sententiam non damnem, tamen contraria mihi videtur omnino vera. ... Unde respondeo: Non licet ei praebere pharmacum ex animo ut faciat prolis abortionem sive ante sive post animationem" (De iustitia et iure, lib. II, c. 9, n. 61 sq., dub. 10).

[43]) „Cum sanioribus Theologis, quibus religiose insistam: nihil unquam sumere licet aut dare ex intentione abortus procurandi; etiamsi agatur de servanda non dicam fama, sed etiam vita matris. Et id locum habet, tametsi foetus necdum anima donatus sit". (Inst. Theol. mor., tom. II, c. V, art. III, sec. I).

Kur kas griežčiau draudžia teologai tą patį abortą, kai vaisius jau turi protingą sielą. Tai net *Sanchez*, apšauktas laksistu, pabrėžia, kad neleidžiama vartoti váistų, tiesiog žudančių negimusį kūdikį[44]). Jo amžininkas *Diana*, leisdamas vartoti medicinįškas priemones, kurios l y g i a i gali patarnauti motinos gyvybei išgelbėti ar kūdikiui ją atimti, griežtai pasisako prieš kitas priemones, kuriomis motinos gyvybė išgelbiama, tik tiesiog patį kūdikį nužudžius[45]). Tokių vaistų vartojimą taip pat labai griežtai smerkia ir kitas tų laikų teologas *Tamburini*[46]). Žinomas tų laikų teologas *Antoine* į klausimą, kada galėtų būti abortas leidžiamas, atsako, kad tai niekuomet nėra leidžiama, net ir tuo atveju, jeigu be aborto turėtų žūti abu — motina ir kūdikis, nes niekados negali būti leidžiama žudyti nekaltą žmogišką asmenybę kito žmogaus gyvybei išgelbėti[47]). Panašiais samprotavimais medicinišką̨jį abortą atmeta ir *Sporer*[48]). Taip pat draudžia

---

[44]) „Sunt medicinae quidem directe ad foetus occisionem tendentes, ut venenum, dilaceratio, percussio; aliae autem per se et directe ad morbos pravosque humores expellendos pristinamque salutem restituendam destinatae, ut venarum ruptio, balnea. Prioris ergo generis medicinas sumere nefas est capitale, quia cooperantur directe innocentis neci, quod intrinsece malum est. Posterioris autem medicinis uti licitum est praegnanti cum probabili abortus periculo, ubi omnino ad eius salutem desiderantur". (De matrimonio, lib. IX, d. 20, n. 14).

[45]) „Dixi, si remedium sit aeque sanativum, nam si remedium sit ex sua natura mortiferum foetui, et hac ratione solum sanativum quatenus est foetui mortiferum, non potest cite adhiberi". (Tr. VI, De abort, resol. XI).

[46]) „Duplici modo procurari potest (abortus). ... Primo indirecte, ... secundo directe, ut si medicus praeciperet adhibendam potionem directe habentem pro sua vi foetum interimere vel conceptionem impedire. ... Si constet foetum esse animatum vel dubitetur, an animatus sit: nunquam licet". (Lib. VI, c. 2, § 4, n. 1—4).

[47]) „Nunquam licet abortum foetus animati procurare, alioquin sit, periculum, ne foetus simul cum matre intereat, quia nunquam licet occidere innocentem etiam ad servandam alterius vitam". (De iustitia et iure, p. III, c. 11, qu. V).

[48]) „Sine dubio intrinsece malum est et mortale directe procurare abortum foetus animati; est enim verum homicidium. ... Certissimum quoque apud omnes id nullo umquam casu vel causa licere sive constet iam animatum esse foetus sive dubitetur, an de facto sit animatus; sive deinde abortus intendatur propter se ut finis sive solum intendatur ut medium propter alium finem, v. g. ad conservandam vitam matris ... dummodo media per se tendant ad causandum abortum neque aliter conducunt ad vitam matris conservandam, nisi quantum causant abortum". (Theol. sacr., p. IV, c. 4, n. 710).

žudyti žmogišką vaisių motinos gyvybei išgelbėti ir didžiausias tų laikų moralistas kardinolas *de Lugo*[49]), subtilusis *Vasquez*[50]) ir svarbiausias naujųjų laikų autoritetas *šv. Alfonsas Liguori*[51]).

4. Naujausių laikų kraniotomijos šalininkai

Reikia pripažinti, kad ir paskutiniaisiais laikais yra buvę teologų, karštai gynusių mediciniškąją indikaciją, ypatingai vieną jos rūšį — kraniotomiją. Šioje srityje itin daug uolumo parodė italų teologas *Pennachi*[52]). Savo veikale jis labai karštai stengiasi įrodyti, kad kraniotomija nesipriešina nei pozityviam Dievo įsakymui nei natūraliai etikai. Pennachi pasekė kiti teologai, pav., *Avencinius, Sanchez, Socinius, Apicelle, Viconti* ir kt. Bet daugumas jų buvo kanonistai, daugiau svarstę ne tiek kraniotomijos moralinio leistinumo ar neleistinumo klausimą, kiek jos išėmimą ar neišėmimą iš atitinkamų bažnytinių bausmių. Pasirodžius jau minėtiems C. S. Off. sprendimams, kraniotomijos ir jai giminingų operacijų gynėjų skaičius ėmė mažėti.

5. Naujausių laikų teologų pažiūros į abortą apskritai ir mediciniškąją indikaciją atskirai

Naujausių laikų katalikai moralistai sutartinai į abortą žiūri kaip į morališkai blogą savy dalyką, kurio joki kiti, kad ir kilniausi tikslai negali pateisinti. Todėl nė viena indikacija, neišskiriant nė mediciniškosios, negal būt pripažinta. Plačiai žinomas autorius *Tanquerey* atmeta madiciniškąjį abortą, nes niekuo-

---

[49]) „An liceat matri sumere pharmacum ad propriam vitam tuendam, licet ea occasione infans, quem in utero habet perire debeat per aborsum vel alio modo? Respondetur, directe nunquam, quia post animationem id esset directe occidere infantem, quod nunquam licet". (De iustitia et iure, dist. X, n. 130).

[50]) „Quia non licet mortem intendere alicuius vel illam accelerare, ut alius salvetur, quia est medium illicitum intrinsece, quod ex fine non potest effici bonum". (De restit., c. II, § 1, dub. VII, n. 26).

[51]) „An liceat matri sumere pharmacum ad expellendum morbum, si inde timetur ... abortus foetus animati? Resp. Si remedium directe tendat ad occisionem foetus ... haec quidem nunquam licent. Si autem directe tendat ad servandam vitam matris ... haec certe licita sunt, quando certo moraliter iudicatur mater cum prole moritura". (Lib. IV, n 194).

[52]) De abortu et craniotomia, Romae 1884.

met neleidžiama atimti nekalto žmogaus gyvybę[53]). Morališkai blogą veiksmą aborte apskritai ir medicinišk ajame atskirai įžvelgia ir garsusis moralistas *Lehmkul*[54]). Ne mažiau griežtai atmeta ir jojo bendramintis *Noldin*[55]). *Ferreres* pabrėžia, kad tokia operacija negali būti leidžiama net tuo atveju, jei kūdikis ir galėtų būti prieš žūdamas pakrikštytas[56]). Vieną sunkiausių nuodėmių mato aborte ir žinomas vókiečių moralistas *Schilling*[57]). Trumpai, bet griežtai, atmeta abortą tokie žinomi moralistai, kaip *Mausbach*[58]), *Vermmersch*[59]), *Prümmer*[60]), *Genicot-Salsmans*[61]) ir kit.

---

[53]) „Directe procurare abortum immaturum vel craniotomiam perficere non licet: utraque enim actio est directe occisiva innocentis". (Suppl. ad tr. de matrim., n. 75).

[54]) „Ex consulto abortum inducere in praesenti vitae maternae discrimine quod per solam foetus immaturi eiectionem averti possit pro directa foetus occisione haberi ac proinde intrinsecus malum dici debet, quod ne ex fine quidem servandae matris possit honestum reddi". (Theol. mor. v. I, n. 1005).

[55]) „Illicita est craniotomia, i. e. non licet occidere infantem in utero matris, etsi nullum aliud suppetat medium servandi matrem, adeo ut operatione omissa mater et infans perituri sint: est enim directa occisio innocentis, cum mors infantis intendatur tamquam medium ad servandam matrem". (Theol. mor., v. II, n, 340, n. 343).

[56]) „Nunquam licet directa occisiona 1⁰ neque occidere infantem in utero matris; 2⁰ neque operatione chirurgica illum ab utero vivantis matris extrahere, cum extra illum vivere nondum possit; 3⁰ neque alio modo procurare abortum. ... Ratio est quia non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Atqui in omnibus hisce casibus mors innocentis quod est malum adhibetur tamquam medium. Ergo illicite agitur, etiam in casu quo operatione adhibita certo salva fieri possit mater et infans baptizari; operatione omissa uterque certo sit periturus et infans baptizari nequeat". (Compen. Theol. mor., v. I, n. 501).

[57]) „Sünde schwerster Art ist sodann die direkte Abtreibung der Leibesfrucht foetus immaturi eiectio. Auf die Unterscheidung foetus animatus et inanimatus darf nicht rekuriert werden. (D. 1184). Übrigens ist wohl anzunehmen, dass die Beseelung im Augenblick der Empfängnis erfolgt, denn vom ersten Augenblick an ist Leben im Embryo. Prinzip des menschlichen Lebens aber ist die Seele, die forma corporis". (Moraltheologie, II B., n. 394).

[58]) „Streng verboten aber ist die absichtliche Einleitung einer Fehlgeburt (abortus). ... Ebenso und erst recht die gewaltsame operative Tötung des ungeborenes Kindes (Perforation, Kraniotomie, Kephalotrãpsie ...). (Moraltheologie, III B., 59 p.).

[59]) „Directe procurare abortum aeque illicitum habetur ac feticidium". (Theol. mor., v. II, n. 625).

6. Išvados

Iš teologų mokslo galim padaryti šias išvadas:

1⁰ Teologai katalikai sutartinai moko, kad abortas yra sa-vyje blogas veiksmas, kurio negali pateisinti jokie geri tikslai; todėl negali būti pripažintos jokios indikacijos;

2⁰ tais laikais, kada vyravo senovės gamtininkų ir filosofų nuomonė, kad negimęs kūdikis tam tikrą laiką pasilieką s be sielos, teologai, teisybė, vienaip įvertino abortą foetus animati, kitaip inanimati; tačiau visi teologai sutartinai mokė, kad ir foetus inanimati abortas yra savy blogas, neleistinas, nuodėmingas veiksmas;

3⁰ teisybė, tam tikra teologų dalis rado galima pateisinti mediciniškąjį abortą, bet jie pasiliko visą laiką mažumoje.

V. Negimusios gyvybės panaikinimas natūralios etikos šviesoje

1. Natūralios etikos pažiūros į nekalto žmogaus gyvybę

Ne vien tik Apreiškimas, bet ir sveikas natūralus protas rodo mums, kad negimusios gyvybės naikinimas turi būti savyje blogas, nuodėmingas veiksmas.

Iš visų žemiškų gėrybių gyvybė, be abejojimo, yra viena svarbiausių. Tai yra paties Kūrėjo žmogui suteikta priemonė, kad jis galėtų išvystyti visas savo galias ir išpildyti jam skirtąjį uždavinį didesnei Jojo garbei ir savo bei visos žmonijos laimei. Teisė gyventi ir tobulėt yra kiekvieno žmogaus pagrindinė, esminė teisė, kurią jis gauna kartu su savo prigimtimi. Jeigu tik žmogus savo nusikalstamu darbu nepraranda tos teisės, niekam nevalia jos atimti. Nekalto žmogaus gyvybė betarpiškai yra subordinuota vienam Dievui, ir tik Jis vienas tegali disponuot ja kaip tinkamas; be Jo niekas kitas netur tiesioginės valdžios į žmogaus gyvybę. Todėl jeigu būtų galima vieno vienintėlio nekalto žmogaus gyvybe išgelbėti visuomenę ir valstybę nuo ekonominės suirutės, nuo pavojingos epidemijos ar net nuo karo baisybių, vis tiek ir tokiais atvejais negalima būtų daryt panašios aukos. Nekalto žmogaus gyvybė niekuomet negali būti įrankis, kuriuo kitas žmogus ar net visa visuomenė galėtų savo reikalams pasi-

---

[60]) „Craniotomia aliaeque operationes chirurgicae directe mortem foetus causantes sunt prorsus illicitae". (Theol. mor., v. II, n. 134).

[61]) „Graviter illicita est procuratio abortus directa". (Cas. consc., p. 117).

naudoti. Šiuo atžvilgiu itin ryškiai aiškėja individo pirmenybė prieš visuomenę. Žinoma, tai nereiškia, kad individas visais atvejais būtų aukštesnis už visuomenę, o visuomenė būtų jam tik priemonė.

Iš to, kas pasakyta, aiškėja, kad nekalto žmogaus gyvybė yra neliestinas, tam tikru atžvilgiu šventas dalykas. Kas, į tai neatsižvelgdamas, vis dėlto ją išplėšia, padaro pačiam nukentėjusiam didžiausią, nepataisomą skriaudą, padaro morališkai blogą darbą. Dabar ir kyla klausimas, ar negimusi gyvybė yra tikrai žmogiška ir, be to, ar ji yra tikrai nekalta būtybė. Jeigu taip, tad savaime paaiškės klausimas, kaip reikia žiūrėti į tokios gyvybės panaikinimą.

2. Negimusi gyvybė yra tikrai žmogiška ir nekalta būtybė

Žmogiškoji būtybė, kaip rodo sveika *Aristotelio-šv. Akviniečio* filosofija yra savarankiška būtybė, susidadenti iš medžiaginio ir dvasinio prado, iš kūno ir sielos. Siela yra kūno forma, vienintelis jojo natūralios gyvybės principas, pradas. Kūnas ir siela sudaro žmoguje labai glaudžią fizišką vienybę (unionem substantialem)[62]). Norint tad įrodyti, kad negimusi gyvybė yra tikra žmogiška būtybė, reikia visų pirma įrodyti, kad ji yra savarankiška, o paskui — kad ji yra protinga būtybė. Tada tik pakankamai paaiškės jos žmogiškoji prigimtis.

a. Negimusi gyvybė yra savarankiška būtybė

Šios gyvybės pradžios momentas yra vyriško ir moteriško elemento (spermium, ovulum) susijungimo momentas motinos organizme. Ar taip pradėtąją gyvybę galima laikyti savarankiška būtybė? Šiuo klausimu, laikui bėgant, būta ir yra įvairių nuomonių. Jau aukščiau mes esame matę, kad nemaža senovės mokslininkų dalis laikė žmogišką vaisių (gemalą), bent pirmomis savaitėmis, motinos organizmo dalimi. Iš jų yra kilęs visiems gerai žinomas terminas: foetus—pars viscerum mulieris. Ši mintis dažnai pasikartoja įvairių moderniųjų rašytojų veikaluose ar paskaitose, kurie, žūtbūt, yra pasiryžę iškovoti moteriškei teisę elgtis su pradėtąja gyvybe taip, kaip jai patinka. Pav.: žinoma kovotoja už moterų emancipaciją M. Pelletier dar prieš karą rašė viename

---

[62]) Plg. Conc. Viennense et Lateranense V. (D. 481, 738).

savo veikale, kad motina ir pradėtoji gyvybė nesą du skirtingi asmenys, bet tik vienos motinos asmuo, ir kad todėl ji turinti tokią pat teisę daryti abortą, kaip kad turinti teisę nusikirpti plaukus, nagus, sulieséti ar pastoréti[63]). Tą patį dalyką, tik kur⸗kas drastiškiau, yra pareiškęs besidedąs garsiu pedagogu kaž⸗koks Robin de Cempuis žurnale „La Régénération"[64]).

Bet su šia pažiūra jokiu būdu negalima sutikti. Štai dėl ko. Pagal embriologijos mokslą žmogiškajame vaisiuje nuo pat pra⸗džios viešpatauja intensyvus gyvybinis procesas, atsiranda naujas, motiniškam organizmui nesubordinuotos gyvybės centras. Vos tik gyvukas (spermium) susijungia su kiaušinėliu (ovulum), tuoj pra⸗sideda greitas augimas: vyriškasis branduolis (pronucleus mas⸗culinus) su moteriškuoju branduoliu (pronucleus femininus) su⸗daro mišrų branduolį (nucleus divisionis, segmentationis). Pasta⸗rasis greit suskyla į dvi ląsteles, šios savo ruožtu per pusę — tokiu būdu netrukus kiaušinėlis (ovulum) prisipildo tokių ląs⸗telių; jos susigrupuoja periferijoj, įsilenkia delčios pavidalu, tuo būdu sudarydamos du sluogsnius: išorinį (epiblastum, ectoder⸗ma) ir išvidinį (endoblastum, endoderma), tarp kurių greit atsi⸗randa vidurinis (mesoblastum). Iš šitų sluoksnių ilgainiui susi⸗formuoja žmogaus organizmo dalys: nervų sistema, virškinamieji, kvėpavimo, lyties organai ir t.t.[65]). Lygia greta su augimu, sa⸗vaime aišku, eina asimiliacijos ir disimiliacijos procėsai. Žmogiš⸗kasis vaisius, kaip įsakmiai pabrėžia šios rūšies specalistas *dr. Clément*, nuo pat pradžios gyvena skirtingu nuo motinos gyve⸗nimu. Ir pasilikdamas motinos organizme, žmogiškasis vaisius turįs savo atskirą nuo motinos širdį, savo atskirą kraujotaką, savo temperatūrą, savo nervų sistemą, savo judesius ir t.t. Tokiu

---

[63]) „La femme enceinte n'est pas deux personnes; elle n'en est qu'une et elle a le droit de se faire avorter comme elle a le droit de se couper che⸗veux, les ongles, de se faire maigrir ou engraisser. Sur notre corps, notre droi est absolu, puisqu'au suicide".

L'émancipation sociale de la femme, Paris 1912, 55 n.

[64]) „Un foetus n'est qu'une partion du corps d'une femme, dont elle peut disposer à son gré, comme de ses cheveux, de ses ongles, de ses ex⸗crément (!), l'oppresion de dirigeants ineptes et malfaisants a seule pu en decider autrement". Clément, G., Le droit de l'enfant á naître, Fri⸗bourg, 1927, 7 p.

[65]) *Antonelli, J.*, Medicina pastoralis, Romae 1931, v. I, 162—165 p.p. 165 p.p.

būdu žmogiškasis vaisius nuo pat savo gyvenimo pradžios esanti gyva, savarankiškai gyvenanti būtybė[66]).

Žinoma, nieks negali ginčyti, kad šioji būtybė reikalauja motinos organizmo ir kad ji yra nuo jo priklausanti. Bet šis di=delis žmogiškojo vaisiaus priklausomumas nuo motinos orga=nizmo negali nustelbti jo savarankiškumo: motinos organizmas patiekia vaisiui būtinai reikalingas gyvenimo sąlygas, bet pats gyvenimas vis dėlto yra skirtingas. *Dr. Capellmann*, kaip ir dr. *Clément*, šį faktą bando nušviesti įvairiais palyginimais, pav., pa=lyginimu iš augalų gyvenimo[67]). Augalas, kurį mes išrauname iš žemės ar iš vandens ištraukiame, greit sudžiūva ir miršta. Aišku, be dirvos, be vandens gyvybei neįmanoma laikytis. Bet dirva ar vanduo nėra pati gyvybė, o tik reikalingos augalui augti sąlygos. Tas pat ir su embrionu: motinos organizmas sudaro jam savo rūšies dirvą, iš kurios jis tik semiasi syvus, maistą; šis mais=tas yra jam conditio sine qua non. Bet jis pats sudaro atskirą sava=rankišką būtybę, teisybė, dar ne pilnai išsivysčiusią. Iš šių, kad ir trumpų, pastabų aiškėja, kad motinos organizme naujai užsi=mezgusią gyvybę reikia laikyti tikrai savarankiška būtybe, bet ne motinos organizmo integralia dalimi. Dabar iš eilės lieka atsa=

---

[66]) „Dès les débuts de sa vie embryonnaire, l'emfant semble prendre à tâche, avant même que ses organes principaux se soient nettement déli=mités, d'organiser et de développer indépendamment sa propre circulation sans que jamais et ne aucun point s'établisse de communication directe entre ses vaisseaux même les plus ténus et ceux de sa mère et que le sang maternel puisse se mêler au sien. Dépendant sans doute par osmose de l'organisme maternel, comme nous=mêmes nous dépendons de l'air et de l'oxygène dans lequel nous sommes plongés ou des aliments qui entrent en contact avec notre muqueuse digestive, sans que pourtant nous „fassions corps" avec 'air ou avec nos aliments, le jeune être manifeste son individualité en ayant son propre sang, ses propres globules, ses propres contractions cordiaques et vasculaires, son propre rythme de contractions beaucoup plus accéleré que celui du coeur maternel. Et cette organisation „autochtone" soit du liquide nourricier lui=mêmc, soit de son mécanisme moteur tant central que périptérique, se manifestant à une époque si précoce, indique et révèle la présence antérieure d'un principe organizateur et unificateur qui poursuit ses fins propres, tout en piusant ses ressoures dans les réserves de l'orga=nisme maternele".

Clément, G., Le droit de l'enfant à naître, Paris, 1931, 13—14 p.p.

[67]) „De occisione foetus, Aachen 1875, 9—10 p.p.

kyti, ar negimusi gyvybė yra tikrai protinga būtybė, t. y. būtybė, kuri turi protingą prigimtį.

b. Negimusi gyvybė yra protinga būtybė

Žmogaus kūnas, kaip rodo patyrimas, gauna savo pradžią iš tėvų. Kadangi žmogaus dvasinis pradas, arba siela, yra nedalomas, todėl jis negali kilti betarpiškai iš tėvų: jį kiekvienu kartu turi sutverti visatos Kūrėjas ir sujungti su jau paruošta medžiaga — kūnu. Šisai tat sielos su kūnu sujungimo momentas ir yra žmogiškos būtybės pradžia. Tai yra pagrindinis klausimas. Reikia pripažinti, kad šiuo klausimu, laikui bėgant, būta įvairių nuomonių. Vieni manė, kad toks susivienijimas įvyksta vaikui jau gimus ir pasiekus protą; kiti — kad tai įvyksta gimimo metu; bet daugumas laikėsi nuomonės, kad susivienijimas sielos su kūnu įvyksta tarp prasidėjimo ir gimimo momentų. Tik ir čia negalėjo susitarti dėl griežtesnio laiko nustatymo. Daugiausia turėjo šalininkų ir ilgiausiai išsilaikė Aristotelio nuomonė, tvirtinanti, kad žmogiškasis vaisius gaunąs vieną paskui kitą trejopą sielą: pradžioje vegetatyvę, paskui — sensityvę ir, galop, žmogišką (protingą); šią pastarąją berniukai gauną 40 dienų, o mergaitės — 80(90) dienų praslinkus po prasidėjimo; tai, anot Aristotelio, įvykstą todėl, kad per tokį laikotarpį pakankamai susiformuojanti medžiaga, kuri galėtų priimti protingą sielą[68]). Iš čia garsi distinkcija tarp foetus adhuc non animatus ir foetus iam animatus. Šioji nuomonė dėl Aristotelio autoriteto pasiekė Vidurinius amžius ir stipriai prigijo tų laikų gamtininkų ir teologų tarpe. Ją palaikė ir šv. Tomas, pasiremdamas tam tikromis Senojo Įstatymo apeigomis (Lev. 12)[69]). Bet gamtos mokslui augant, vis aiškiau ir aiškiau turėjo pasirodyti šios nuomonės silpnumas. Tada patys katalikai stojo į kovą su ja. Iš žymesnių kovotojų pažymėtini Liuveno gydytojas T. Fienus, Jeronimas Florentietis, Inocento X vyriausias gydytojas P. Zachia. Iš naujesnių laikų autorių pažymėtini yra Dr. Capellmann, Dr. Heidenreich, Antonelli ir kiti. Šiandien katalikai teologai ir gamtininkai apskritai laikosi nuomonės, kad protingos sielos susivienijmas su kūnu įvyksta pačiu prasidėjimo momentu (in momento conceptionis). Štai dėl ko.

Žmogaus vaisiuje, kaip matome, viešpatauja intensy-

---

[68]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1454 p.

[69]) S. Th., I, qu. 77, art. 3, ad 3.

vus gyvybinis procesas su gana plačia vegetatyvių, o ilgainiui ir sensityvių reiškinių skale. Ten, kur yra patys reiškiniai, turi būti ir tųjų reiškinių pradas, principas. Kadangi tas pradas negali veikti iš šalies ir kadangi vienoj būtybėj negali būti dviejų skirtingų esminių pradų (formae substantiales), todėl turim pripažinti, kad žmogaus vaisiuje yra arba pradas, besikeičiąs iš vegetatyvio į sensityvį, o iš sensityvio į dvasinį arba kad žmogiškasis vaisius nuo pat pradžios gauna vieną protingą dvasinį pradą, kuris kartu atlieka ir minėtųjų žemesniųjų pradų funkcijas. Pirmuoju keliu bandė eiti kartu su Aristoteliu ir *šv. Tomas Akvinietis*[70]). Bet ši pažiūra negali būti priimta, nes patį pasikeitimą mes galim įsivaizduoti arba kaip laipsnišką vieno prado evoliucionavimą į kitą, arba kaip staigų vieno sunaikinimą ir suteikimą kito. Bet abu šie galimumai nėra priimtini. Mat, daiktas yra tuo, koks yra esminis jo pradas (forma substantialis), mūsų atveju — siela. Ten, kur yra viena vegetatyvi siela, ten yra ne kas kita, kaip augalas; kur yra sensityvė siela, ten yra jau gyvulys; kur yra protinga siela, ten yra tikras žmogus. Jeigu tat žmogaus vaisiuje įvairios sielos laipsniškai viena iš kitos evoliucionuotų, išeitų, kad iš augalo savaime gali atsirasti gyvulys, iš gyvulio žmogus, bet tokio perėjimo negali būti, nes šie dalykai iš esmės skiriasi tarpusavy, ir todėl išeitų, kad padarinys yra kur kas tobulesnis už savo priežastį.

Nėra priimtinas ir antras galimumas, būtent, kad viena siela staiga panaikinama, o jos vietoj suteikiama kita. Mat, gyvybinio prado panaikinimas, kaip kiekvienam organizmui, taip ir žmogiškajam vaisiui reiškia mirtį. Tokiu būdu žmogiškasis vaisius turėtų tam tikrą laiką pasilikti negyvas. Tuo tarpu nei embriològija nei fiziològija apie žmogiškojo vaisiaus mirimą ir vėl atgijimą nieko nežino. Antra vertus, kiltų klausimas, kas gi tuos sielų pakeitimus daro. Aišku, to negali padaryti nei vaisius, nei motina, nei šiaip pašalinis žmogus: belieka paties Dievo intervencija. Bet tokios intervencijos nėra reikalo pripažinti, jei yra galimumas ir be jos dalyką išaiškinti. Toks galimumas iš tikrųjų yra, būtent, jei mes priimsime, kad

---

[70]) „Opera enim vitae non possunt esse a principio extrinseco sicuti sentire, nutriri, augeri: et ideo decendum est, quod anima praeixistit in embryone, a principio quidem nutriva (vegetativa), postmodum autem sensitiva et tandem intellectiva". (S. Th., I, q. CXVIII, art. II, ad 2).

Dievas sutveria ir įkvepia protingą sielą prasidėjimo momentu (in momento conceptionis), kuri galėtų eiti ir žemesnių sielų funkcijas. Taip yra suaugusiame žmoguje; nematyt priežasties, kodėl taip negalėtų būti ir besiformuojančiam kūdiky.

Nėra reikalo neigti protingos sielos buvimą žmogaus vaisiuje dėl to, kad ji niekuo nepasireiškianti. Jeigu atsistosime ant šio pagrindo, kad protinga siela egzistuoja tik ten, kur ji pasireiškia, tai turėsim pasakyti, kad gimęs kūdikis dar turėtų pasilikti ilgus metus be sielos, o jojo nužudymas niekuomet negalėtų būti kvalifikuojamas kaip žmogžudystė. Be to, net suaugusiame žmoguje pasitaiko momentų, kada protingos sielos veikimas niekuo nepasireiškia (miegas, liguistos būsenos, narkozas ir t.t.). Bet kas bandys tvirtinti, kad toks subjektas paliauja buvęs žmogus!

Taip pat negali būti kliūtis embriono mažumas ir neišsivystymas. Siela, būdama dvasinis pradas, nereikalauja materialaus kontakto su medžiaga, kurią ji informuoja. Be to, embrionas nėra tokia paprasta, nesudėtinga būtybė; teisybė, jame dar nėra nuo pat pradžios pilnai išsivysčiusios visos organizmo dalys, kaip suaugusiame žmoguje, tačiau jojo struktūra, kaip matėme, gana komplikuota. Jei senovės gamtininkai ir filosofai laikėsi kitokios nuomonės, tai todėl, kad jie turėjo labai netikslias žinias apie embriono gyvenimą. Šiandien, embriologijai ir fiziologijai dalyką geriau nušvietus, nebūtų reikalo laikytis pasenusios nuomonės. Reikia pripažinti, kad ne vien tik daugelis katalikų gamtininkų ar teologų, bet ir kai kurie nekatalikai mokslininkai aiškiai pripažįsta žmogišką vaisių esant protinga būtybė. Prof. Labhardt aiškiai pabrėžia, kad visos charakteringos žmogiškos savybės: kūniškos, psichiškos ir protinės esti žmogiškame gemale ir kad todėl jo nužudymas laikytinas pasikėsinimu prieš tikrą žmogišką gyvybę[71]).

Taip atrodo dalykas, žiūrint į jį natūralaus proto akimis. Be to, nuomonę, kad protingos sielos su kūnu susijungimas įvyksta prisidėjimo momentu, būtų galima paremti dar ir teolo-

---

[71]) „Alles was den Menschen charakterisieren würde, seine körperlichen, seine psychischen, seine intellektuellen Eigenschaften, alles ist schon in kleinem Keime enthalten. Zerstörung derartigen Keimes bedeutet daher Zerstörung des Menschen und zugleich des Kontinuität des Lebens". (Prof. Labhardt. — Žiūr. Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsausschusses des Schweizer Nationalrates 5.II.1929.

giškomis racijomis, atsieit, išvadomis iš tos ar kitos apreikštos tiesos.

Karalius *Dovydas* savo atgailos psalmėje nusiskundžia: „Nes štai aš pradėtas nusikaltimuose ir nuodėmėse pradėjo mane mano motina" (Ps. 50, 7). Bet argi galima būtų pradėti kalbą apie Dovydo pradėjimą nusikaltimuose, jeigu pradėjimo momentu jis dar nebūtų turėjęs protingos sielos? Kaip gali bedvasis gemalas būti nuodėmės subjektu? Toliau *Arkangelas Gabrielis* kreipiasi į Šv. Panelę šiais žodžiais: „Štai pradėsi įsčioje ir pagimdysi sūnų, ir praminsi jį vardu Jėzus" (Luk. 1, 31). Pagal sutartinį katalikų teologų mokslą, Kristus gavo protingą sielą prasidėjimo momentu[72]). Todėl, jei Kristus gavo protingą sielą prasidėjimo momentu, analogiškai galima daryti išvadą, kad taip pat atsitinką su visais žmonėmis. Teisybė, Kristaus prasidėjimas buvo stebuklingas, bet stebuklas lietė tik vyriško elemento pašalinimą; šiaip viskas ėjo įprastiniu būdu. Dar daugiau pamato yra daryti tokią išvadą, remiantis *Šv. Panelės* nekalto prasidėjimo dogma. Bažnyčia, skelbdama šią tikėjimo tiesą, aiškiai pasisako, kad Švenčiausioji Panelė specialios Dievo privilegijos dėka pasiliko laisva nuo pirmapradės nuodėmės in primo instanti suae conceptionis[73]), tad, pagal teologų terminologiją, — savo prasidėjimo momentu. Bet kalbėti, kad kokia bedvasinė būtybė yra laisva nuo pirmapradės nuodėmės, būtų nesąmonė. Todėl logiškai galvojant, galima daryti išvadą, kad Švenčiausia Panelė protingą sielą gavo savo prasidėjimo momentu. Kadangi jos prasidėjimas ir gimimas buvo visai natūralus, todėl netiesiog Bažnyčia lyg ir pasisako, kad taip įvyksta ir kiekviename žmoguje[74]).

Šios tat spekuliatyvios ir pozytivios racijos pastūmėjo katalikus teologus ir šiaip mokslininkus pripažinti, kad protingos sielos su kūnu susijungimas iš tikrųjų įvyksta prasidėjimo momentu ir kad tokiu būdu, kad ir mažiausias žmogiškasis *vaisius*, tikrai *yra žmogiška būtybė, asmenybė, o ne vien tik motinos*

---

[72]) S. Th. III, qu. 33. art. 2.

[73]) „Doctrinam quae tenet, beatissimam Virginam Mariam in primo instanti suae conceptionis fuisse singulari Dei privilegio ab omni originalis culpae labe praeservatam immunem, esse a Deo revelatam, ac proinde ab omnibus fidelibus firmiter constanterque credandam". (D. 1641).

[74]) Plačiau *Antonelli, J.*, Medicina Pastoralis, Romae 1931, v. I, 184 — 200 p.p.

organizmo dalis, kuria ji galėtų disponuoti kaip tinkama[75]). Dabar belieka mums atsakyti į klausimą, ar negimusi gyvybė yra tikrai nekalta būtybė.

c. Negimusi gyvybė yra nekalta būtybė. Kaip jau matėme, tam tikrais atvejais žmogus gali prarasti teisę gyventi. Tatai gali atsitikti visų pirma tada, kai žmogus sunkiai nusikalsta, kai jis pasidaro visuomenės gyvenime pavojingas ir kai visuomenė nebeturi kitos priemonės apsiginti, kaip tik atimti tokiam pavojingam asmeniui gyvybę. Antras atvejis bus tada, kada žmogus neteisingai ir neteisėtai užpuola kitą, kada kėsinas kitam gyvybę atimti ar šiaip kokią dvasinę bei materialinę didelę skriaudą padaryti. Tada užpultasis turi teisę gintis net ligi kraujo praliejimo. Bet šios išimtys jokiu būdu negali būti taikomos žmogiškajam vaisiui. Pirmiausia, negali būti rimtos kalbos apie dar negimusį kūdikį kaip pavojingą visuomenės gerovei nusikaltėlį. Kokį, iš tikrųjų, gali jis padaryti nusikaltimą, visą laiką pasilikdamas motinos įščiose!? Taip pat negalima rimtai pavadinti negimusį kūdikį neteisingu ir neteisėtu užpuoliku. To negalima padaryti net tragiškiausiu atveju, net kada nėštumas sudaro labai rimtą pavojų motinos gyvybei. Ir štai dėl ko:

1° Konflikto atveju pavojus nėra ne vien tik motinos gyvybei, bet lygiai ir kūdikio;

2° šis pavojus daugely atvejų kyla iš motinos pusės, pav., dėl jos nepalankios anatominės sudėties arba dėl jos organizmo rimtų negalavimų; šiuo atveju užpuoliko sąvoką greičiau galima būt taikyti motinai, o ne kūdikiui;

3° jeigu pavojus atsirastų ir iš kūdikio pusės, vis tiek jis negali būti už tai atsakingas, nes jo atsiradimas ir augimas nepriklauso nuo jo laisvos valios, bet yra gamtos proceso išdava, vaisius, kuriam pradžią davė patys *tėvai laisvu savo aktu;*

4° tėvams yra palikta laisvė arba atsisakyti nuo pasinaudo-

---

[75]) „Et dès lors, avant d'avoire le plein exercire de facultés qui ne sont encore qu'en germe, avant de se percevoir, avant de naître, l'enfant est bien, non en vertu d'une fiction, mais de par la nature humaine qu'il possède des le debut de son existence propre, une porsonne morale et juridique, sujet de droits inaliénables et imprescriptibles".

Clément, G., Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 13 p.

jimo savo teisėmis ir tuo pačiu išvengti pavojų, arba pasinaudoti savo teise, bet tuo pačiu sau pasiimti visas iš to kylančias pareigas ir su tuo susijusius pavojus; tė= vai, pasirinkdami antrąją išeitį, patys sau pasiėmė ant savęs riziką ir todėl negali kaltinti kūdikio neteisėtu bei neteisingu užpuolimu.

Taip į šį reikalą žiūri tokie rimti šio dalyko tyrinėtojai, kaip, pav., Dr. Hubert[76]).

3. Priekaištų atrėmimas

Pripažinus kartą, kad negimusi gyvybė yra tikrai žmogiška ir nekalta būtybė, savaime plaukia išvada, kad ji turi būti res= pektuojama, saugoma, kad ji niekad negali būti naikinama. Bet su šia griežta išvada ne visi nori sutikti. Todėl daug kas sten= giasi iš įvairių sugretinimų, analogijų ir panašių dalykų rasti sau pakankamą pagrindą, kuris turėtų pateisinti negimusios gyvy= bės naikinimą bent tuo atveju, kada yra didelis reikalas. Su šiais bandymais reikia mums dabar arčiau susipažinti ir pa= sistengti juos tinkamai įvertinti.

a. Esą, turi būti leidžiama gintis ir nuo nekal= to užpuolimo. Ne kartą sakoma: „Gerai, sutinkame, kad kūdikis yra nekalta būtybė, bet ir nuo tokios būtybės galima gintis. Dorovės mokslas žino tokius atsitikimus. Štai piktadarys pasislėpęs už bepročio ir stumdamas jį į priekį, mėgina nekaltam žmogui suduoti mirtiną smūgį. Šiuo atveju užpultasis turi pilną teisę gintis, net atimdamas gyvybę tokiam nelaimingam be= pročiui".

Į tai galima atsakyti, kad dorovės mokslas iš tikrųjų žino tokį atsitikimą, bet priešai jį nevykusiai išsprendžia ir savam reikalui pritaiko. Net krikščioniškoji etika leidžia gintis nuo tokio puoliko, bet nevalia nelaimingajam bepročiui atimti gyvy= bę *tiesiog*, galvojant maždaug šitaip: Dėl bepročio aš negaliu

---

[76]) „Si l'enfant ne sort pas un instant de la sphère de ses droits, si son attitude, à l'égard de sa mère ne présente nullement les caractères d'une agres= sion injuste, si le mal qu'il constitue est un mal sans moralité, de force ma= jeure, et si, comme fait matériel, ce mal dérive de la mère elle=même, on ne peut soutenir q'en le repoussant par un foeticide celle=ci réunisse les condi= tions voulues par la légitime défense".

Dictionaire de Sociologie,
Paris, 1925, 15, 11 p.

pasiekti tikro puoliko; todėl aš pirmutiniu smūgiu nudėsiu beprotį, o jau paskui kirsiu klastingajam puolikui. Jei kas taip pasielgtų, tai jo veiksmas ne visiškai būtų suderintas su dorovės mokslu. Užpultasis gali tuo pačiu smūgiu gintis nuo puoliko. Jei jis tuo smūgiu, tik save gindamas ir tikrai nenorėdamas bepročio mirties, iš netyčių pataikytų nelaimingajam, tuomet jis nebūtų atsakingas dėl bepročio mirties. Toks gyvybės atėmimas būtų greičiau nelaimingas įvykis, bet ne sąmoninga žmogžudystė. Kitaip elgiamasi aborto atveju: čia pirma tyčia nužudomas kūdikis, ir tik po to laukiama palengvėjimo motinai; elgiamasi lygiai taip pat, lyg kad pirmasis smūgis būtų taikomas nekaltam bepročiui, o antrasis tikrajam puolikui. Tačiau toks pasielgimas, kaip matėm, yra neleistina. Tad ir analogija pati yra nevykusi. Taip šį atsitikimą išsprendžia dorovės mokytojai[77]).

b. Motinos tėisė gyventi esanti stipresnė, negu kūdikio. Ne kartą bandoma argumentuoti šitaip: „Iš dviejų teisių, konfliktui ištikus, turi nugalėti stipresnė teisė. Motinos teisė gyventi yra stipresnė; todėl ji turi nugalėti, o kūdikis turi žūti".

Sutikime valandėlei, kad esama teisių kovos ir kad, konfliktui ištikus, turi nugalėti stipresnė teisė. Bet iš kur mes žinome, kad motinos teisė gyventi yra stipresnė? Pasakys gal kas, kad teisės stiprumas priklauso nuo teisės objekto vertės, atseit, juo svarbesnis ir reikalingesnis yra objektas, juo turėtų būti stipresnė teisė į tą objektą. Bet tai ne visai teisinga: objekto svarba ir brangumas dar nereiškia, kad teisė į tą objektą turi visuomet nugalėti. Visi žinom, sakysim, kad geras vardas brangesnis už medžiaginį turtą, bet tuo pačiu teisė į gerą vardą dar nėra stipresnė už nuosavybės teisę, todėl kolizijos atveju nevalia vogti svetimų pinigų, kad galima būtų išgelbėti savo gerą vardą. Kita vertus, savaime dar nėra aišku, kad motinos gyvybė yra visais atvejais svarbesnė ir brangesnė. Niekas negali iš anksto pasakyti, koks galėtų išaugti žmogus iš turinčio gimti kūdikio. Dievas žino, gal būt, jis būtų galėjęs tapti didis genijus, mokslininkas, naujų kelių kūrėjas, išradėjas, didis visuomenės ir visos žmonijos geradaris. Tokio kūdikio gyvybė, aišku, būtų vertingesnė ir brangesnė už paprastos motinos gyvybę.

---

[77]) *De Lugo,* De iustitia, D. X., n. 124.

c. Iš dviejų blogybių reikią pasirinkti mažesnę. Sakoma dar: „Iš dviejų blogybių reikia pasirinkti mažesnę. Ištikus konfliktui ir laikantis pasyviai, gali abu mirti: motina ir kūdikis; padarius laiku abortą, motina lieka išgelbėta, žūsta tik vienas kūdikis. Aišku, vieno žmogaus mirtis yra mažesnė blogybė, negu abiejų; tad kolizijos atveju turi būti leista nutraukti nėštumą".

Tačiau su tokiu analizu negalima sutikti. Šiuo atveju nėra vienos rūšies blogybės, nes iš vienos pusės čia figūruoja dviejų žmogysčių natūrali mirtis, taigi, fizinė blogybė, iš kitos — motinos išgelbėjimas, *tiesiog* nužudžius kūdikį — moralinė blogybė. Dorovės mokslas tokios kolizijos atveju liepia greičiau pasirinkti fizinę blogybę, negu moralinę blogybę.

d. Meilės įsakymas neįpareigojąs motinos laikyti jai pavojingą kūdikį savo organizme. Kai kada bandoma remtis šiokia analogija: „Joks meilės įsakymas neliepia laikyti savo bute raupsais sergančio ligonio, jei yra pavojaus pačiam tąja liga apsikrėsti. Tas pat ir aborto atveju: čia motinos gyvybei ar sveikatai gresia didelis iš kūdikio pusės pavojus; todėl ji turi turėti teisę atsisakyti laikyti jį savo organizme. Ji gali jį pašalinti, kaip šalinamas iš sveikųjų tarpo raupsais sergantis ligonis".

Tačiau šisai sugretinimas nėra vykęs. Teisybė, dorovės mokslas nereikalauja iš sveikųjų, kad jie laikytų raupsuotąjį savo tarpe. Bet tarp minėtojo atsitikimo ir aborto yra skirtumas. Aborto atveju atsisakoma ne tik laikyti kūdikį motinos organizme, bet pozityviu veiksmu atimama jam gyvybė, jis *tiesiog* nužudomas, ar įstumiamas į tokias aplinkybes, kad būtinai turi žūti. Kaip nevalia tiesiog nužudyti raupsų liga sergantį ligonį arba pozityviu veiksmu paskandinti skęstantį žmogų, kad galima būt pasinaudoti gelbėjimosi priemone, — taip lygiai nevalia tiesioginiu veiksmu atimti gyvybę dar negimusiam kūdikiui, kad tuo galėtų pasinaudoti motina ar kuris kitas asmuo.

e. Motina, besilaikanti pasyviai, padaranti savižudybę. Dar sakoma: „Niekam nevalia daryti savižudybės; tačiau motina, laikydamasi pasyviai, padaro veiksmą, lygų savižudybei, o gydytojas, atsisakydamas patarnauti, leidžia tai savižudybei įvykti ir tuo pačiu nusikalsta savo profesijai".

Bet ir su šia argumentacija negalima sutikti. Teisybė, nevalia daryti savižudybės, ir gydytojas yra įpareigotas padėti mo-

tinai savo gyvybę išgelbėti. Bet dorovės mokslas įpareigoja visa tai daryti tik leistinomis priemonėmis, draudžia vartoti morališkai blogas priemones. Tuo tarpu šiuo atveju reikėtų gelbėti motinos gyvybę, nužudant nekaltą kūdikį, kas, kaip matėme, negali būti leidžiama. Taip pat jokio nusikaltimo nematyt ir gydytojo etikai, nes niekas neturi teisės iš gydytojo reikalauti vartoti morališkai blogas priemones. Suprantama, pačiam gydytojui gali būti labai skaudžių dramatiškų situacijų. Jas reikia turėti galvoje ir mokėti tinkamai įvertinti. Bet šiuo atveju dalyką mes svarstome ne psichologišku, bet morališku atžvilgiu, norim atsakyti į klausimą, kaip turėtų ir privalytų pasielgti žmogus, o ne tai, ką jis gali jausti ir išgyventi.

Iš to, kas pasakyta, aiškėja, kad žmogiškasis vaisius yra tikrai žmogiška būtybė, kad ji yra kartu nekalta būtybė, kad tuo pačiu ji turi pilną teisę gyventi ir plėtotis. Jokia pasaulio valdžia negali iš tos būtybės išplėšti teisę, kurią davė jai pati prigimtis. Tiesioginis jos nužudymas turi būti laikomas morališkai blogu savy dalyku. Tad jokie aukšti tikslai, jokios kad ir kilniausios indikacijos negali morališkai pateisinti dar negimusios gyvybės nužudymo: Non sunt facienda mala, ut eveniant bona! Tai pripažįsta ne vien tik katalikai teologai[78]), bet ir rimtesni laisvų pažiūrų žmonės, pav., Dr. Pinard[79]).

---

[78]) „Auch das Kind im Mutterschoss ist ein menschliches Wesen, Träger einer Seele und eines unantasbares Lebensrechtes. Niemand, auch der Artz nicht, hat das Recht ein unschuldiges Leben um angeblich höherer Zwecke willen vernichten; eine solche Tötung darf daher auch nicht zur Rettung der Mutter geschehen".

Mausbach, J., Ehe und Kindersegen, M. Gladbach 1925, 58 p.

[79]) „Ni le père, ni la mère, ni le médicin n'ont le droit en aucune circonstance, de supprimere la vie de l'enfant, qui se trouve dans le sein de sa mère".

Clément, G., Le droit de l'enfant à naitre, Fribourg 1927, 20 p.

VI. Ar gali kada pasikeisti neigiamas krikščioniškosios etikos nusistatymas dėl dar negimusios gyvybės panaikinimo

Matome, kad krikščioniškosios etikos šviesoj dar negimusios gyvybės panaikinimas yra morališkai blogas dalykas. Įdomu panagrinėti, ar šis neigiamas krikščioniškos etikos dėl abortų nusistatymas negali kartais pasikeisti. Atsakymas į šį klausimą priklauso nuo stiprumo ir tikrumo laipsnio tų argumentų, kuriais krikščioniškoji etika remia savo dėl abortų nusistatymą. Todėl stengsimės juos nors trumpai paanalizuoti.

Pradėkime sveiko proto argumentu. Jis, kaip matėme, remiasi dviem teigimais: 1° kad negimęs kūdikis yra tikrai žmogiška ir 2° kad jis yra nekalta būtybė. Tačiau tie abu teigimai savaime neatrodo akivaizdūs (per se non patent). Dėl jų galima padaryti ir daroma daug priekaištų. Juos, kaip matėme, galima atremti, bet vis dėlto vien tik proto samprotavimais nėra galima pašalinti visų neaiškumų: mat, dėl kiekvieno duoto atsakymo būtų galima iškelti vis naujų abejojimų. Todėl sveiko proto argumentas negali būti laikomas lemiantis (non est argumentum perremptorium). Tatai patvirtina ir istorija: žmonija be apreiškimo, palyginti, lengvai žiūrėjo ir dabar dar tebežiūri į negimusios gyvybės naikinimą.

Dabar pažvelkime į argumentus iš apreiškimo. Kaip jau matėme, šv. Raštas be Bažnyčios autoritetingo paaiškinimo nieko tikra mums rūpimuoju klausimu nesako. Reikšmingesnis yra argumentas, sudarytas iš Bažnyčios tėvų mokslo, bet ir jis nėra visiškai aiškus ir tikras. Teisybė, Bažnyčios tėvai, kurie šiokiu ar tokiu būdu lietė mūsų reikalą, parodė savo neigiamą nusistatymą dėl aborto. Tačiau jie negalėjo numatyti visų sunkenybių, iškilusių ypatingai naujaisiais laikais; todėl visuomet pasilieka neaiškumas, kaip jie būtų pasisakę, jeigu jiems būtų tekę svarstyti šį klausimą šiandie. Nėra visiškai aiškus ir tikras argumentas, sudarytas iš teologų mokslo. Žinome, kad vieningas ir sutartinas teologų mokslas tikėjimo ir doros dalykuose yra pakankama garantija, jog toks dalykas negali būti klaidingas. Tačiau kaip tik ir gali kilti abejojimų, ar galima teologų mokslą vadinti vieningą ir sutartinį. Mes matėme, kad naujesniaisiais laikais yra buvę teologų, kurie rado galima pateisinti kraniotomiją ir jai giminingas operacijas. Teisybė, tai nebuvo didelis

teologų skaičius, taip pat teisybė, kad tai nebuvo pirmos rūšies teologai, bet vis dėlto lieka neaišku, kaip būtų plėtojęsis tolimesnis teologų nusistatymas, jeigu Bažnyčia nebūtų tarusi savo žodžio. Šiandie teologai vieningai ir sutartinai atmeta abortą. Tačiau tai įvyko po Bažnyčios intervencijos.

Stipriausias argumentas mūsų klausimu yra Bažnyčios žodis. Visais laikais Bažnyčia buvo neigiamai nusistačiusi dėl aborto. Ypatingai aiškiai pasako savo nuomonę enciklikoj „Casti connubii". Ten ne tik kalbama apie abortą apskritai, bet tiksliai iškeliamos visos sunkenybės ir į jas atsakoma. Minėtame dokumente Bažnyčia aiškiai ir kategoriškai pareiškia, kad abortas yra priešingas penktam Dievo įsakymui „Neužmuši", kad todėl yra savyje blogas dalykas ir kad jo *negali pateisinti jokie aukšti tikslai*. Jeigu šios enciklikos teigimai iš savęs dar ir nebūtų dogmatinės tiesos (articuli fidei catholicae), — kaip to norėtų kai kurie teologai, — vis dėlto tai yra *aukščiausios Bažnyčios instancijos mokslas*, kurį kiekvienas tikintysis privalo su pagarba ir klusnumu priimti ir jo laikytis.

Bet ar negalima tikėtis, kad Bažnyčia kada nors pakeis savo nusistatymą? Juk yra buvę atsitikimų, kad Bažnyčia atšaukė savo draudimą (pav., comma Joanneum, procentų ėmimas). Reikia pasakyti, kad to tikėtis nėra pagrindo. Teisybė, yra buvę atsitikimų, kad Bažnyčia atšaukė savo draudimą. Viena, kai kurie draudimai buvo ne tiek doktrinalinio, kiek disciplinarinio pobūdžio; Bažnyčia draudė daryti sprendimus per skubiai, nesulaukus moksliškų tyrinėjimų rezultatų (comma Joanneum). Antra, jeigu kai kurie iš atšauktųjų draudimų buvo ir doktrinalinio pobūdžio (pav., procentų reikalu), tai jie buvo padaryti tada, kada viešpatavo visiškai kitokios ekonominio gyvenimo sąlygos; pav., Viduramžiais pinigas buvo dažniausiai tik mainų faktorius, neduodavo iš savęs pelno, todėl Bažnyčia ir draudė imti procentus už tokį nepelningą daiktą; tačiau ji toleruodavo tam tikrą atlyginimą padengti nuostoliams, susijusiems su skolinimu. Naujaisiais laikais pinigas pasidarė produkcijos faktorium, ekonominės sąlygos pasikeitė, todėl Bažnyčia neberado reikalinga palaikyti savo pirmykščio griežto nusistatymo.

Kas kita mūsų svarstomojo dalyko atveju; nereikalingos čia ilgos ir sunkios istorinės, ekonominės ar gamtinio pobūdžio studijos: dalyko prigimtis yra visai aiški ir nesikeičianti. Bažnyčia, tą prigimtį gerai ištyrusi ir pažinusi, aiškiai pasisakė, kad

negimusios gyvybės žudymas negali būti suderintas su krikščioniškosios dorovės dėsniais, kad yra savyje morališkai blogas dalykas; o kas kartą yra savyje blogas dalykas, tas tose pačiose sąlygose niekuomet negali pasidaryti geras.

Savaime suprantama, Bažnyčia dėl tokio savo nusistatymo gali išgirsti ne vieną priekaištą, kad ji esanti beširdė, nemokanti ir nenorinti atjausti motinos ar gydytojo tragiškos būklės. Bet toks priekaištas būtų nevietoje. Bažnyčia labai gerai supranta kiekvienos motinos aukštą pašaukimą ir pasišventinimą: niekas taip gražiai nėra apie šiuos dalykus kalbėjęs, kaip pats popiežius minėtoj enciklikoj. Bet Bažnyčia savo doktrinoj nėra visagalė: ji negali dalyko spręsti vien savo nuožiūra. Išganytojas pavedė Jai savo mokslą saugoti, aiškinti, skleisti, bet jokiu būdu ne keisti ar atmainyti. Bažnyčia, eidama savo pašaukimu, išaiškino, kad pozityvus Dievo įsakymas ir natūralios etikos reikalavimas „Neužmuši" apima taip pat ir abortą. Matėme taip pat, kad Bažnyčia padarė tai, turėdama svarbių racijų. Atskiram asmeniui šis Bažnyčios sprendimas, rasi, kai kada yra skaudus, pareikalaująs stačiai herojiško pasiaukojimo, bet visuomenei jis yra reikalingas ir išganingas. Tatai aiškiau pasidarys iš III dalies. Tai pripažįsta net nekatalikai[80]).

Paaiškėjus, kad nėra jokio pagrindo laukti, kad Bažnyčios mokslas dėl negimusios gyvybės naikinimo kada turėtų pasikeisti, tuo pačiu aiškėja ir tolimesnis krikščioniškosios etikos nusistatymas mums rūpimuoju klausimu.

Tokiu būdu mes būsime atsakę į pirmąjį klausimą, būtent, kaip į negimusios gyvybės panaikinimą žiūrėtina dorovės atžvilgiu. Dabar iš eilės reikia panagrinėti antrąjį klausimą — kuris, būtent, yra tarp negimusios gyvybės nužudymo ir viešosios gerovės (bonum publicum) santykis.

---

[80]) „Es ist das Verdiens der christlichen Kirche, einen unausgesetzten und schlieslich auch im wesentlichen siegreichen Kampf gegen die barbarischen Mittel der Bevölkerungsbeschränkung, die Abtreibung und die Tötung des Neugeborenen, geführt zu haben".

Grotjan, A., und *Radbruch G.*, Die Abtreibung des Leibesfrucht, Berlin 1921, 8 p.

TREČIOJI DALIS

Negimusios gyvybės panaikinimas teisės šviesoje

I. Viešosios gerovės apibrėžimas ir jos sukonkretinimas

Viešąją gerovę (bonum publicum, prosperitas publica) krikščioniškuoju supratimu sudaro visų tų sąlygų suma, kurios yra reikalingos, kad piliečiai galėtų pasiekti savo tikrą žemišką laimę. Tų sąlygų tarpe svarbią rolę vaidina ekonominės gerovės, socialinės tvarkos patikrinimas, fizinės, intelektualinės ar moralinės kultūros kėlimas; bet, be abejo, pirmą vietą užima teisinės tvarkos nustatymas ir pakankamas jos garantavimas. Tai yra pirmutinė ir būtina sąlyga, kad žmonės galėtų bendrai gyventi ir darbuotis. Kitaip viešpataus savivalė ar anarchija[1]). Ši teisinė globa turi būti suteikta tiek individualinio, tiek visuomeninio pobūdžio gėrybėms.

Iš individualinio pobūdžio gėrybių, viena svarbiausių yra gyvybė. Žmogus tik gyvas būdamas gali išpildyti jam skirtąjį uždavinį. Teisę gyventi žmogus, kaip matėme, yra gavęs kartu su savo prigimtimi, ir tos teisės, kolei jis pats jos nepraranda, niekas negali jam iš jo išplėšti. Iš čia kyla griežta valstybės pareiga atitinkamomis sankcijomis sudrausti visa tai, kas galėtų neteisingai sukliudyti žmogui pasinaudoti teise gyventi.

---

[1]) „Iura quiedem, in quocumque sint, sancte servanda sunt atque ut suum singuli teneant, debet potestas publica providere, propulsandis atque ulciscendis iniuriis. Nisi quod in ipsis protegendis privatorum iuribus, praecipue est infimorum atque inopum habenda ratio". („Rerum Novarum", n. 31).

Kiekvieno nekalto žmogaus gyvybė turi būti pakankamai apdrausta nuo pasikėsinimo. Jokių išimčių čia negali būti. Niekas taip skaudžiai nepakenkia valstybės autoritetui, tuo pačiu ir viešajai gerovei, kaip nemokėjimas arba nenorėjimas apsaugoti nekaltų žmonių gyvybės. Tokiais atvejais visos gyventojų jėgos esti nukreiptos į savisaugą, nėra laiko nei noro rūpintis aukštesne kultūra; gyvenimas sustoja ir pamažu grįžta į primityvų laipsnį[2]). Tai parodo ir *Sovietų Rusijos* pavyzdys. Niekas taip daug nepakenkė, kaip atsisakymas garantuoti nekalto žmogaus gyvybę, nusistatymas panaudoti žmogų kaip priemonę kuriam kitam tikslui pasiekti. Tokį pat smūgį sudavė nacionalsocialistinei *Vokietijai* š. m. birželio mėnesio įvykiai. Ypatingo susirūpinimo reikalauja iš valstybės tokie asmens, kurių gyvybė yra išstatyta didesniam pavojui arba kurie patys negali pakankamai savęs apginti, pav., ligonys, kūdikiai ir t.t.[3]). Toliau, žmogus turi teisę ne vien tik į savo gyvybę, bet ir į savo sveikatą. Biologinė sveikata sudaro taip pat labai didelę gėrybę. Dar didesnė gėrybė yra moralinė sveikata, atseit, laikymasis moralės dėsnių gyvenime ir jų branginimas; be jo neįmanomas joks žmonijos progresas[4]). Iš čia kyla valstybės griežta pareiga pakankamai apginti kaip biologinę, taip ir morališką gyventojų sveikatą.

Be to, viešoji gerovė reikalauja, kad būtų patikrinta teisė gyventi ir plėtotis ne vien tik atskiriems individams, bet ir institucijoms, kurių tarpe pirmą vietą užima šeima. Šeimai prigimtis pavedė labai svarbų uždavinį: nuo jos priklauso visos visuomenės ateitis, valstybės žydėjimas ar merdėjimas. Dar didesnė gėrybė yra pati valstybė, kaip tobuliausia ir reikalingiausia insti-

---

[2]) Безъ обезпеченія въ обществѣ такихъ благъ, как жизнь и здоровье гражданъ немыслима никакая культурная работа, никакой прогрессъ; вся энергія личностей уходила бы тогда на самозащиту отъ направленныхъ на эти блага посягательствъ."

П о з н ы ш е в ъ, С. В., Особенная часть Русскаго Уголовнаго права, Москва 1912, 10 p.

[3]) „L'Etat ne saurait ni se désintéresser de pratiques qui deviennent un danger public ni renoncer à une de ses capitales attributions, celle de protéger la vie humaine, et cela à toutes ses étapes, et plus encore peut-être quand elle est plus prêcaire et moins capable de se défendre elle-même".

Clément, G., Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 14 p.

[4]) „Nunc vero illa maxime efficiunt prosperas civitates, morum probitas, recte atque ordine constitutae familiae, custodia religionis ac iustitiae, ..." (Rerum Novarum", n. 26).

tucija žemiškajai gerovei sukurti. Todėl valstybė yra įpareigota atitinkamai šalinti ir drausti visa tai, kas ardo minėtų institucijų pamatus.

II. Abortas žalingas viešajai gerovei

Pažinome, kame glūdi viešoji gerovė. Dabar pažvelkime, kuris yra santykis aborto su tąja gerove. Čia turime pasakyti, kad negimusios gyvybės panaikinimas yra labai žalingas dalykas visuomenės gerovei.

1. Abortas skaudžiai įžeidžia teisę gyventi

Visų pirma abortas labai skaudžiai įžeidžia teisę gyventi. Kaip jau matėme, negimęs kūdikis yra tikrai žmogiška ir nekalta būtybė. Būdama tokia, ji turi pilną teisę gyventi ir augti. Tai yra jai pačios prigimties duotoji teisė, ir niekas negali ją iš jos atimti[5]). Be to, tai yra labai silpna bejėgė būtybė, kuri pati savęs jokiu būdu negali apsiginti. Jos likimas visiškai pavestas kitų žmonių rūpesčiui: jie gali daryti su ja, ką nori. Abortas kaip tik be jokio pasigailėjimo naikina tą silpną beginklę būtybę. Štai kodėl valstybė turi griežtą pareigą pasistengti atitinkamomis priemonėmis apsaugoti tokią pagalbos reikalaujančią būtybę. Tą pareigą labai gražiai pabrėžia popiežius minėtojoj enciklikoj „C a s t i c o n n u b i i"[6]).

2. Abortas ardo tautos sveikatą

Abortas skriaudžia ne vien tik silpną kūdikį: jis labai skaudžiai paliečia ir pačią motiną, sudarydamas labai rimtą pavojų

---

[5]) „Die menschliche Frucht muss vom Augenblick der Konzeption an als Rechtsgut angesehen werden, weil sie ein selbständiges, lebendes Wesen ist, das nur in einem biologischen Abhängigkeitsverhältnis zur Mutter als Trägerin der Frucht steht und zwar sein Recht nicht subjektyv vertreten kann, genau so wenig wie dies ein Neugeborenes vermag, aber als selbständiges lebendes menschliches Wesen objektiv Rechtsschutz erwarten muss. Die Abtreibung ist deshalb, weil sie ein Rechtsgut verletzt, als Delikt zu werten, ..."

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 13 p.

[6]) Žiūr. patiektą ištrauką iš enc. „Casti conn." II d. 42 p., prasidedančią žodžiais: „Iis denique, ..."

jos sveikatai, o net ir gyvybei. Kad tai yra labai rimta operacija, liudija visa eilė žymiausių šios rūšies specialistų, pav.: prof. *Liepmann, Winter, Stöckel, Bumm, Batuaud, Cattier, Fiolle, Labhardt, Clément, Frank, Muckermann, Niedermeyer, Grotjahn, Sellhelm* ir kt.[7]). Net Sovieto Rusijos gydytojai, kuriems nėra jokių sumetimų didinti aborto pavojingumą, aiškiai ir kategoriškai pabrėžia, kaip pavojinga dirbtiniu būdu nutraukti nėštumą, ir reikalauja tiek iš savo kolegų, tiek iš vyriausybės didesnio tuo reikalu susirūpinimo ir intervencijos[8]).

Pažvelkim dabar, kur šis žalingumas pasireiškia.

a. Abortas yra pavojingas motinos gyvybei. Pirmiausia pabrėžtina, kad abortas sudaro labai rimtą pavojų pačiai motinos gyvybei. Dar prieš karą prof. *Jakobson* yra konstatavęs, kad mirtingumo procentas nuo aborto dešimt kartų didesnis, negu nuo natūralaus gimdymo[9]). Po karo būklė nė kiek nepagerėjo. Žinomas ginekologas prof. *Liepmann* tvirtina, kad mirtingumas nuo aborto turi siekti ligi 5%; mirtingumas gi nuo natūralaus gimdymo — 0,5%, o kliniškoj priežiūroj tik 0,1%[10]). Tokiu būdu išeitų, kad mirtingumas nuo abortų yra dešimt kartų didesnis, negu nuo natūralaus gimdymo be kliniškos priežiūros ir 50 kartų didesnis, negu mirtingumas nuo natūralaus gimdymo geroj kliniškoj priežiūroj. Nėra jokios vilties, kad šis pavojingumas, sąlygoms pagerėjus, galėtų visiškai išnykti. Mat, aborto pavojingumas yra pagrįstas pačia šios operacijos prigimtimi: ją bedarant, labai lengva apkrėsti arba sunkiai sužaloti svarbius vidinius organus. Net prityrę gydytojai negali išvengti tų pavojų. Dr. *Clément* sakosi turėjęs savo klinikoj 39 perforacijas, kurių 21 buvo padarę patys gydytojai[11]). Prof. *Liepmann* praneša, kad jis turėjęs 134 perforacijas, kurių 93 buvusios padarytos pačių gydytojų[12]). Infekcijos gi pavojai pasidaro labai dideli, kai abor-

---

[7]) *Krassilnikian, S.*, Russiche Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung — eine Lehre für Deutschland, Berlin 1930, 37 p.

[8]) *Zomakion, G. F.*, Über die Wirkung der künstlichen medizinischen Schwangerschaftsunterbrechung auf den weiblichen Organismus: Mayer, A., Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Repubtik, Stuttgart 1933, 31—44 p.p.

[9]) *Jerašius,* Persileidimai kitur ir pas mus: „Medicina", 1927, 258 p.

[10]) *Liepmann, W.*, Die Abtreibung, Berlin 1927, 6 p.

[11]) *Clément, G.*, Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 32 p.

[12]) *Lieppmann, W.*, Die Abtreibung, ... 11 p.

tai ima greit kartotis vienas paskui kitą. Žinoma, sąlygoms pagerėjus, šis pavojingumas gali šiek tiek sumažėti, bet negali visiškai išnykti. Tatai vaizdžiai parodo Rusijos pavyzdys. Visuotinis Ukrainos ginekologų kongresas konstatuoja, kad abortų laisvės dekretams įsigalėjus, šios operacijos mirtingumo %, teisybė, gerokai nukritęs, bet neišnykęs; ypatingai jis esąs, palyginti, didelis nuo infekcijų (c. 1,25%)[13]). Mirtingumo %-as Sovietų Rusijoj iš tikrųjų, greičiausiai, yra didesnis, nes pranašėjai buvo parinkti iš geresnių klinikų, o antra, jie negalėjo savo referatais visiškai diskredituoti Sovietų valdžios dekretų.

b. A b o r t a s a r d o m o t i n o s f i z i n ę s v e i k a t ą. Bet jeigu abortas ir nenuvarytų motinos į kapus, vis tiek palieka labai skaudžius padarinius visame motinos organizme. — Nėra nė vienos liguistos būsenos moters organizme, — pabrėžia minėto kongreso dalyvis *Zomakion*, — kuriame abortas nevaidintų savo rolės[14])! — Yra tai šaltinis, iš kurio kyla įvairiausi negalavimai ir nenormalumai, kurie turi pakirsti nelaimingos motinos sveikatą. Su tuo sutinka visi minėtojo kongreso pranešėjai, išskyrus nebent vieną *Zelińskį*. Prof. *Mayer* pasistengė iš tų pranešimų padaryti trumpą santrauką, vaizduojančią aborto įtaką motinos sveikatingumui[15]). Čia ir patiekiame svarbesnius tos santraukos punktus.

Aborto žalingumas, anot pranešėjo, gali būti lokalinio arba bendresnio pobūdžio. Iš lokalinio pobūdžio skaudžių padarinių pažymėtini šie. Abortas visų pirma dažnai paliekąs mechaniškus sužalojimus, rumbus, kurie trukdo gimdymo organams normaliai veikti. Toliau, abortas sutrukdąs atitinkamoms liaukoms (decidua, glande myometrale) produkuoti reikalingas sekrecijas, iš ko dažnai kylą įvairūs nenormalumai perioduose, vegetatyvinėj nervų sistemoj ir t.t. Be to, palyginti, dažnas aborto padarinys esąs nuolatinis nevaisingumas (sterilitas perpetua) ir visiškas negalėjimas išnešioti kūdikio ligi galo (abortus habitualis), ypatingai, jeigu motinos organizmas yra jaunas ar jeigu abortas dažniau pasikartoja. Taip pat dažnai nuo aborto atsirandą įvairūs gimdymo organų uždegimai, pav.: parametritis, perimetritis, ad-

---

[13]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangersschafterbrechung in der Sow.-Republik, Stuttg. 1933, 17—18 p.p.

[14]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933, 22 p.

[15]) T. p. 15—28 p.p.

nexitis ir t.t. Pabrėžtina, kad dėl abortų dažnai pasikartojąs nėštumas nenormalioj vietoj (praegnatio extrauterina). Gydytojas *Kirilov* praneša, kad prieš pasirodžius dekretams dėl abortų per trejus metus jis turėjęs tik aštuonetą tokių atsitikimų, o paskutiniais laikais per tokį pat laikotarpį — net... 100! Toliau — abortas labai sumažinąs organizmo atsparumą; todėl motinos, praktikuojančios abortą, lengvai apsikrečiančios įvairiomis ligomis. Pagaliau, abortas sukeliąs šiaip įvairių komplikacijų, kurios nepaprastai užtraukiančios gimdymo laiką ir neleidžiančios kūdikiui ateiti į šį pasaulį gyvam.

Be šitų daugiau lokalinio pobūdžio žalingų padarinių, abortas sukrečiąs ir visą motinos organizmą. Nėštumas, kaip žinome, turi nepaprastos įtakos motinos organizmui. Motinos organizmas fiziologiškai žymiai pasikeičia; pradeda funkcionuoti nauji organai; mobilizuojamos naujos jėgos, kad tik ką užsimezgusi gyvybė galėtų augti ir bręsti. Tarp motinos ir kūdikio organizmo vyksta nuolatinis pasikeitimas gyvybiniais syvais. Visa tai nepaprastai suaktyvina motinos organizmą, suteikia naujo gražumo, pajaunėjimo[16]). Abortas reiškia netikėtą viso šio proceso suardymą. Aišku, kad šis suardymas negali pasilikti be

---

[16]) „Jede Schwangerschaft bedeutet vollständige Umstellung des ganzen Organismus. Es handelt sich nicht nur um die Entwicklung eines befruchteten Eies in der Gebärmutter, vielmehr erfolgen Einwirkungen auf den mütterlichen Organismus in körperlicher und seelischer Hinsicht von einem Ausmasse, von dem nur derjenige richtige Vorstellung haben kann, der die gesamten Funktionen des Organismus kennt. ... Es bedeutet unter normalen Verhältnissen jede Schwangerschaft eine Verjungung. Wird diese nun abgebrochen, dann handelt es sich nicht einfacht um die Wegnahme eines in Entwicklung begriffenen Wesens, vielmehr wird gleichzeitig in tiefgehender Weise der gesamte Organismus der Schwangerer beeinflusst. Alle im Gang befindlichen Umstellungen kommen zur Rückbildung. Dabei besteht die sehr grosse Gefahr, dass dauernde Schädigungen bleiben".

Abderhalden, E., Der Kampf um die Freigabe der Schwangerschaftsuntterbrechung, Halle 1929, 17—18 p.p.

„Assurément, nul ne songerait à nier ou à atténuer l'ętroite dépendance de l'organisme foetal de l'organisme maternel et leurs intimes connexions, — connexions du reste réciproques, car si la mère agit sur l'enfant, la présence de celui-ci imprime à l'organisme maternel des modifications profondes, non seulement dans la sphère génitale et les glandes qui en dépendent, mais dans son sang, son équilibre humoral et ses réactions phisiologiques et pathologiques".

Clément, G., Le droit de l'enfant à naître, Friborug 1927, 8 p.

didesnio ar mažesnio viso organizmo sukrėtimo. — Smūgio netikėtumas — sako minėtasis *Zomakion* — įneša į tarpusavių motinos ir kūdikio endokrininių liaukų veikimą tikrą anarchiją[17]). — Ypatingai pavojingas esąs pirmutinis abortas, kada motinos organizmas yra dar nesubrendęs; tada toks sukrėtimas visai paraližuojąs tolimesnį organizmo vystymąsi ir verčiąs jį pasilikti visą laiką infantilioje būklėje. Bet toks sukrėtimas, aišku, pavojingas ir suaugusiam organizmui. Gydytojų jau seniai pastebėta, kad po aborto dažnai atsiranda didelis bendras nusilpimas, išsisėmimas, nuo kurio nelaiminga auka niekad negali pakankamai išsigydyti[18]). Apie aborto kenksmingumą motinos sveikatai gražiai rašo, be kitų gydytojų, ir jau ne kartą paminėtas dr. Cément[19]) arba dr. Niedermeyer[20]).

c. A b o r t a s a r d o p s i c h i n ę m o t i n o s s v e i k a t ą. Taip pat gana skaudžiai veikia abortas ir motinos psichiką. Ir tai suprantama. Kiekviena normali moteris labai vertina motinystę. Visos jos mintys, svajonės koncentruojasi į būsimąjį kūdikį. Jame, anot prof. *Muckermann'o*[21]), mato ji savo gyve-

---

[17]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933, 23 p.

[18]) Tokių pavyzdžių apsčiai patiekia savo veikaluose prof. dr. *Frank*, *Muckermann* ir *Hoppeler* savo garsioje kalboje, pasakytoj Šveicarijos parlamente, svarstant atitinkamą įstatymą.

[19]) *Clément, G.*, Le droit ... 29—35 p.p.

[20]) *Niedermayer, A.*, Die Eugenik und die Ehe- und Familiegesetzgebung in Sowjet Russland, Berlin 1931, 30—90 p.p.

[21]) „Das, was die Frau ihrer innersten Nature nach von ihrem Gatten begehrt, ist die Mutterschaft, ist das Kind. Darin sieht sie die Blüte ihres Lebens, die Erfüllung der geheimsten und tiefsten Träume ihrer gemütreichen Seele. ... In entzückender *Rückwirkung* empfäng die hoffende Mutter, die mit jeder ihrer süssen Sorgen den Schatz ihres Schosses umspinnt, von dem lieben Kinde unerstetzliche Werte körperlicher und seelischer Art, die Jugendfrische, Schönheit und Lebensmut gewähren.

Und selbst das Leid, das die Mutter für ihr Kind tragen muss, empfindet sie als etwas, das ihrer Natur entspricht und das die Glut der Mutterliebe wohl vermehren, doch niemals auslöschen könnte. Wie eine Mutter selber einmal einem Arzt gegenüber ausrief, der wegen des leicht erregbaren Nervensystems eine schmerzlose Geburt einleiten zu müssen glaubte: „Wen ich die S c h m e r z e n ausgehalten hätte, wäre mir das Kind noch v i e l l i e b e r gewesen!"

Muckermann, H., Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 46—47 p.p.

nimo pražydimą, savo švelniausių ir intimiausių svajonių išsipil⸗dymą. Net gimdymo skausmas yra jai kažkas natūralaus, kas turi padidinti jos meilę kūdikiui. Net netekėjusi motina, anot dr. *Janson'o*[22]), po gimdymo jaučiasi visiškai sustiprėjusi, atgimusi, nepaisant stiprios morališkos depresijos, kuri ją visą laiką slėgia. Abortas visas šias svajones išblaško, negai⸗lestingai suardo psichiškų galių pusiausvyrą. Nelaiminga motina po aborto jaučiasi giliai nusikaltusi savo šventam pašaukimui[23]). Kaip rezultatas, atsiranda skaudi psichinė depresija, apatija, ne⸗jausmingumas, atminties susilpnėjimas, bendras pasenėjimas[24]). Dr. *Fecht* sakos turėjęs savo klinikoj moterų žydinčiam amžiuj, kurios po vieno kito aborto atrodžiusios kaip 45—50 metų se⸗nės[25]). Dr. *Frank* pasakoja pažinęs vieną gausingą šeimą. Mo⸗tina, bijodama naujo kūdikio, pati pasidariusi sau abortą, bet nelaimingai: prasidėjęs kraujo plūdimas; brutali aborto proce⸗dūra psichiškai ją taip sukrėtusi, kad ji greit praradusi psichi⸗nę pusiausvyrą, ją pagavusi persekiojimo manija, ir ji netrukus atsidūrusi pamišėlių namuose[26]). Tokių pavyzdžių galima su⸗rasti ne vien specialioj literatūroj, bet ir kasdieniame gyvenime.

d. Gydytojų liudijimai. Iš to, kas pasakyta, aiš⸗kėja aborto žalingumas ir fizinei ir psichinei motinos sveikatai. Štai kodėl gydytojų kalba, kai jiems tenka išsitarti šiuo klausi⸗mu, darosi karšta ir pakili. Taip dr. *Gummert*, ilgametis moterų klinikos vedėjas Essene, nervingai pabrėžia, kad mėginimas abortu sutrukdyti naujam kūdikiui ateiti į pasaulį padaro tūks⸗tantį kartų daugiau liguistų būsenų ar mirties pavojų, negu to naujojo kūdikio išauginimas ir išauklėjimas[27]). Gydytojas *Ge⸗rinstein* jau minėtame Ukrainos kongrese atrėžia: „Turėdami per metus 140.000 abortų, mes tuo pačiu pasisakome, kad kasmet padarome 140.000 moterų invalidėmis[28]). Kai 1919 m. gegužės

---

[22]) Medizinische Welt, n. 4 (1930) 58 p.

[23]) *Kaukeleit, O.*, Medizinische Welt, n. 33 (1930).

[24]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsun⸗terbrechung in der Sowjet⸗Republik, Stuttgart 1933, 25 p.

[25]) *Fecht, K. E.*, Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 25 p.

[26]) *Frank, F.*, Schutz⸗oder Würgengel, Köln 1921, 23 p.

[27]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Barlin 1925, 39—41 p. p.

[28]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunter⸗brechung in der Sowjet⸗Republik, Stuttgart 1933, 24 p.

mėn. 22 d. Baselio kantono taryba priėmė pirmu skaitymu įstatymo projektą, pripažįstantį motinai teisę laisvai disponuoti savo kūdikiu ligi trijų mėnesių amžiaus, prof. *Labhardt* įteikė visiems tarybos nariams memorandumą, pažymėdamas visų gydytojų vardu aborto žalingumą ir pabrėždamas, kad jie, tarybos nariai, taip lengvai priimdami tokį svarbų įstatymo projektą, greičiausiai nenusimanė, ką darę. Šio įspėjimo pakako: minėtasis projektas taip ir pasiliko projektu[29]). Kai panašus klausimas iškilo Šveicarijos taryboj (Nationalrat), dr. *Hoppeler* pasako labai rimtą ir įspūdingą kalbą prieš abortų laisvę[30]). O žymus ginekologas dr. *Niedermeyer*, bolševikams besigiriant, kad jie išgelbėję ne vieną motiną iš mirties pavojaus, atkerta, kad jiems nesą jokio pamato girtis, nes tuo pačiu jie padarę motinas kūno ir sielos invalides[31]). Prof. *Menge*, pats būdamas protestantas, sveikina Katalikų Bažnyčią, kad ji taip griežtai ir aiškiai pasisakanti prieš abortus ir tuo pačiu labai patarnaujanti tautos sveikatai[32]).

3. Abortas žalingas dorovei

Abortas yra žalingas ne vien tik fizinei ir psichinei sveikatai: jis yra labai pavojingas pačiai dorovei.

a. Jis moko nebranginti žmogaus gyvybę. Pirmiausia abortas reiškia didelį žmogaus asmenybės paniekinimą, jo gyvybės neįvertinimą, įpratimą elgtis su žmogaus gyvybe, kaip su priemone pašaliniam tikslui pasiekti. Minėtojo kongreso dalyviai su pasigailėjimu yra konstatavę, kad Rusijoj randasi vis daugiau ir daugiau išsigimusių motinų, neturinčių jokio gailesčio žudomam kūdikiui ir nejaučiančių noro sulaukti kada nors kūdikio. Atsirandanti, girdi, nauja žmonių rūšis, kažkas vidurinio tarp vyro ir moters[33]).

b. Abortų laisvė duotų progos įsigalėti lytinio gyvenimo anarchjai. Abortų laisvė turi ža-

---

[29]) *Muckermann, H.*, Um das Leben..., 42 p.

[30]) Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsaufschusses des Schweizer Nationalrates, Sitzung vom... 5.III.1929.

[31]) Einige Bemerkungen zur Abortlegalisation in Russland, 9 p.

[32]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungebgrenen, Berlin 1925, 69 p.

[33]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933, 25 p.

lingai veikti visą seksualinį gyvenimą, turi sudaryti iliuziją, kad dabar esą viskas leista, kad nesą reikalo rūpintis savo veiksmų padariniais: gyvenk, naudokis proga, duok laisvę savo žemiesiems palinkimams, o jeigu kartais įvyktų „nelaimė", tai juk yra toks pigus būdas ja nusikratyti! Nesunku numanyti, kad toks nesveikas nusiteikimas paskandintų visą tautą lytinių santykių chaose, o tuo pačiu venerinių ligų srutose. Koks būtų tolimesnis visos tautos likimas, mes galime atspėti iš egiptiečių, babiloniečių, graikų, romėnų ir kitų dėl palaido lytinio gyvenimo žuvusių ar tebežūstančių tautų pavyzdžių.

c. Rimtų valstybininkų balsai. Ši mintis jaudina ypatingai valstybininkus. Vokietijos teisingumo ministeris per debatus reichstage šiuo klausimu ypatingai pabrėžė aborto laisvės žalingumą tautos dorovei[34]). Tą pat sako ir dr. *Vollmann*. Jo nuomone, valstybė, leisdama daryti abortą, suduotų mirtiną smūgį paskutiniams dorovės likučiams, kurie dar tautoje egzistuoja, valstybė pati suardytų savo buvimo pamatus[35]). Jam pritaria žinomas socialistas prof. *Grotjahn*, taip pat Berlyno gydytoja socialistė *Wygodzińska*[36]), ir Sovietų gydytojai, pav.: *Tikanadze*, *Kirilov* ir kt.[37]).

---

[34]) „Dass die Möglichkeit einer straflosen Abtreibung schlieslich die letzten Hemmungen auf geschlechtlichem Gebiete beseitigen würde, dürfte auch einleuchtend sein. Es sei eine weitere Verwilderung der Sitten und eine Vernichtung der Achtung vor dem werdenden Leben zu befürchten. Daraus ergebe sich, dass eine weitere Zerrüttung der Grundlagen der Ehe zu erwarten sei".

Sitzungsberichte des 21 Ausschusses des Deutschen Reichstages (Strafrecht). ....IV Wahlperiode 66—70 Sitzung, 17,V—11.VI.1929.

[35]) „Ein Staat, der die Abtreibung — sei es auch in den ersten drei Monaten — für straffrei erklärt, würde dem noch im Volke vorhandenen sittlichen Bewusstsein im Bereich des Geschlechtslebens den letzten Stoss versetzen und die Grundfesten seines Bestandes erschüttern, ... Solcher Staat gibt sich selbst auch".

Die Fruchtabtreibung als Volkskrankheit, Leipzig 1925, 61 p.

[36]) „Mit der Abschaffung der Abtreibungsparagraphen wird das Verantwortungsgefühl der werdenden Mutter gegenüber dem werdenden Kind schwinden und überhaupt das ganze Geschlechtsleben auf eine tiefe Stufe sinken".

Arztliches Blatt, Berlin, 1929, 44 p.

[37]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933, 26 p.

4. Abortas kenkia šeimos židiniui

a. Jis trukdo susikurti naujam šeimos židiniui. Visų pirma abortų laisvė žymiai apsunkintų susikurti naujiems šeimoms židiniams. Kaip dalykai yra mūsų krašte, kol kas tikslių žinių neturime. Tačiau kitur pastebėta, kad labai didelis % pirmagimių gimsta anksčiau, negu normaliai būtų turėję gimti. Tokių naujagimių Danijoj priskaitoma ligi 48%[38]), Bremene net ligi 63%[39]). Tie skaičiai aiškiai rodo, kiek yra silpnavalių sužadėtinių, kurie nemoka ar nenori išlaikyti skaistybę ligi sutuoktuvių. Lengva įsivaizduoti suviliotos mergaitės padėtį, jeigu nebūtų atitinkamo baudžiamojo statuto §-o, draudžiančio žudyti dar negimusiųjų gyvybę. Drąsiai galima tvirtinti, kad nemaža dalis negarbingų sužadėtinių pasinaudotų turima laisve ir priverstų nelaimingąsias, palyginti, pigiu būdu nusikratyti nepageidaujama būtybe. Pirmutiniam bandymui pavykus, sektų antras, trečias ir t.t., kol pagaliau nelaimingoji auka pavirstų kūno ir dvasios invalide. Tada, žinoma, toks jaunikaitis prarastų bet kokį norą kurti su tokia invalide pastovų šeimos židinį, juo labiau, kad šios dienos sąlygomis lengva rasti jaunesnių ir sveikesnių mergaičių. Nesunku numanyti, kiek dėl tokios padėties atsirastų šiurpulingų scenų ir kiek daug geros valios mergaičių būtų visiškai atstumtos nuo šeimos židinių. Kad tai ne tuščias spėliojimas, rodo pats gyvenimo patyrimas. Pastoralistai kunigai galėtų daug papasakoti, kokį didelį spaudimą daro negarbingi jaunikaičiai savo nelaimingosioms aukoms, kad jos ieškotųsi „pagalbos“ pas įvairius šundaktarius. Šiandieną baudžiamojo statuto atitinkamas § sulaiko dar ne vieną lengvabūdį jaunikaitį nuo tokio žingsnio ir priverčia atitaisyti padarytą skriaudą; jį pašalinus, suviliotoji mergaitė atsidurtų visiškoj savo suvedžiotojo malonėj. Tai rodo ir Rusijos pavyzdys. Dr. *Krassilnikian*, remdamasis gautais iš rusų gydytojų šaltiniais, šitaip bando apibūdinti liūdną padėtį, kuri susidarė, pasirodžius bolševikų dekretams dėl abortų: vyriškosios jaunuomenės tarpe įsivyravęs tvirtas įsitikinimas, kad kiekvienas bolševikas jaunuolis turįs teisę patenkinti visus lyties instinkto reikalavimus ir kad bolševikė mergaitė turinti jam šia-

---

[38]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung, Berlin 1930, 42 p.

[39]) *Jasaitis, D.*, Eugenika: „Židinys“ 1934, 368 p.

me punkte padėti[40]). Niekas bolševikų vaikinų nenorįs pagalvoti apie tolimesnius savo negarbingo elgimosi padarinius. Į baugų klausimą, ką turinti daryti nuskriaustoji mergaitė, didus Lenino auklėtinis ramiausiai atsakąs: Jei bus nėščia, ji pasidarys abor⸗tą[41]). Nesunku numanyti, ką turinti iškęsti nelaimingoji bolše⸗vikų mergaitė. Tad suprantama, kodėl iš šitų nelaimingųjų bū⸗tybių veržiasi tylus, bet galingas protestas prieš šią modernišką vergovę[42]).

b. Abortas palengvina išsiskirti jau susi⸗kūrusiam šeimos židiniui. Toliau abortų laisvė tu⸗rėtų palengvinti ir jau įsikūrusioms šeimoms iširti. Nesant drau⸗dimo naikinti negimusią gyvybę, ne vienas vyras panorėtų pa⸗sinaudoti suteiktąja laisve. Jeigu ir dabar jaučiamas stiprus su⸗rambėjusio vyro spaudimas, kad žmona nedrįstų padidinti šei⸗mos narių skaičių, tai ką jau bekalbėti, jei išnyktų atitinkami baudžiamojo statuto §§⸗ai. Patys Sovietų gydytojai konstatuoja labai didelį abortų skaičių kaip tik ištekėjusių moterų tarpe ir prisipažįsta, kad daugeliu atvejų abortas buvo padarytas dėl fizinės ar moralinės vyro prievartos (20%)[43]). Koks gali būti tokios šeimos gyvenimas, lengva suprasti. Meilė ir tarpusavė pagarba turės išnykti, nesusipratimams, ginčams ir muštynėms ne⸗bus galo.

Ten, kur nėr kūdikių, nėra labai stipraus veiksnio, jun⸗giančio vyrą su žmona. Mažas nesusipratimas gali pastūmėti to⸗kią šeimą suardyti kartą sukurtą židinį ir bandyti ieškotis nau⸗juose ryšiuose naujų įspūdžių, naujos laimės. Šį faktą patvirti⸗

---

[40]) „Jeder Arbeiterstudent oder Komsomol muss seine Geschlechtstriebe befriedigen können; jede Arbeiterstudentin oder Komsomolin muss ihm hier⸗bei entgegenkommen, sonst ist sie nicht des Namens einer Arbeiterstudentin oder Komsomolin würdig".

Krassilnikian, S., Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtrei⸗bung, Berlin 1930, 71 p.

[41]) „Wenn sie schwanger wird, wird sie sich abtreiben lassen". T. p. 70 p.

[42]) „Wie ein Schrei, der mit fortwährender seelischer und tatsächlicher Vergewaltigung bis aufs Blut gepeinigten weiblichen Jugend gellte diese er⸗greifende Darstellug durch Russland und forderte gebieterische Abstellung dieser Geschlechterschmach". T. p. 71 p.

[43]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Ab⸗treibung, Berlin 1930, 70—71 p. p.

na ir minėtojo Ukrainos kongreso kalbėtojai[44]). Štai tie motyvai, kurie parodo, kad abortas yra dalykas žalingas šeimos gyvavimui. Dėl šių priežasčių gausios moterų draugijos Vokietijoj, Šveicarijoj ir kitur labai energingai protestavo prieš įstatymų projektus, besirengiančius visiškai panaikinti bausmes už abortus[45]). Žinoma, kaip visuomet ir visur, taip ir šiuo klausimu pasitaikė ir išimčių, bet tos išimtys nebuvo gausios.

5. Abortas pakerta pačios tautos ir valstybės gyvavimo šaknis

a. Jis pašalina iš gyvųjų tarpo daug vos užsimezgusių gyvybių. Abortas ardo ne vien tik atskiras šeimas, bet pakerta ir visos tautos egzistavimo šaknis, neša jai tikrą pražūtį. Abortas tai tikras budelis, jis negailestingai išbraukia iš gyvųjų tarpo tūkstančius ir milijonus gražiausių gyvenimo žiedų. Teisybė, tikslios šiuo reikalu statistikos neturime, ir labai sunku ją susidaryti, nes sąžinės balsas verčia kaltininką ko toliausiai nuo žmonių akių paslėpti savo nedorus darbus; bet ir tai, kas iškyla aikštėn, yra pasibaisėtina. — Pasauliniame kare — sušuko žinomas anglų rašytojas *Chesterson* — Anglija kasmet netekdavo 250.000 kareivių, o kūdikių žudikai sugebėjo šį skaičių padvigubinti: dėl jų kruvinų machinacijų Anglija kasmet netenka 500.000 jaunų gyvybių[46]). — Tai nebuvo poetiškas šūkis, bet balsas, paremtas gyvenimo faktais, nes kasmet į anglų pradžios mokyklas įstoja keliasdešimt tūkstančių vaikų mažiau[47]). Ne geriau yra ir kontinente. Jau prieš karą prof. Balthazard rimtai nusiskundė kad Prancūzijoje abortų skaičius prašokąs gimimų skaičių[48]). Po karo, prof. *Lacassagne* apskaičiavimu, Prancūzija kasmet netenkanti apie 500.000 jaunų

---

[44]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsuntebrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933, 26 p.

[45]) Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsauschusses des Schweizer Nationalrates. Sitzung vom 8.III.1928 und vom 5.III.1929.

Sitzungsberichte des 21 Ausschusses des Deutschen Reichstages (Strafrecht). IV Wahlperiode 6—7 Sitzung 16—17.X.1928. IV Wahlperiode 66—70 Sitzung 17.V.—11. VI.1929.

[46]) The Universe, 2 February 1933.

[47]) *Calverton, V. F.*, Der Bankrott der Ehe. Ins Deutsche übersetz von W. Cremer, Hellerau bei Dresden 1926, 88 p.

[48]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1933, 1442 p.

gyvybių[49]). O prof. ginekologas *Keiffer* iš Briuselio mano, kad kasmet Belgijoje nužudoma nuo 150.000 ligi 200.000 negimusių gyvybių[50]). Labai plečiasi abortų epidemija ir vokiškai kalbančiuose kraštuose. Prof. *Latzko*, Vienos miesto klinikos vedėjas, duoda iš prieškarinių laikų tokią abortų augimo proporciją, kurią jis galėjo stebėti savo klinikoje:

1898 m.	gimimų 1148,	abortų 218,	abortų % — 18,9
1908 m.	„ 1894	„ 613	„ 32,7
1913 m.	„ 3611	„ 2068	„ 57,2

O pokariniais laikais abortų skaičius padidėjo ligi 70%. Tokiu būdu vienoj Vokietijoj, rimtų statistikų apskaičiavimu, turėtų būti ne mažiau kaip 875.750 abortų[51]). Kiti tyrinėtojai laiko reikalinga šį skaičių padidinti ligi 1.000.000. Neproporcingai aukštas abortų skaičius yra ir Čekoslovakijoj; ten jų priskaitoma ligi 300.000[52]). Ne ką geriau ir Naujajam pasiuly; taip vien tik J.A.V. kasmet žūva, pasaulio šviesos neišvydę, apie 1.000.000 jaunų gyvybių[53]). Ypatingai liūdną vaizdą rodo Sovietų Rusija: visi Ukrainos kongreso dalyviai, neišskiriant nė Sovietų komisaro *Jefimov'o*, pripažįsta, kad abortų laisvė nepaprastai padidinusi abortų skaičių. Štai keletas pavyzdžių.

Leningrado Butličenko klinikoj 1914—1916 metais vienas abortas tekdavęs 4 gimimams, 1920—1924 m. — tik 1,7 gimimų. *Odesoj* abortų skaičius susilyginęs su gimimais. *Starobelske* gi abortai pasiekę nepaprasto skaičiaus: sudaro 107,5% visų gimimų! Abortai, anot pranešėjų, augą ne vien miestuose, bet ir sodžiuose; vietomis sodžius pralenkiąs miestą (Charkovo apylinkės). Pagal Charkovo sveikatos komisariato oficialias žinias, Ukrainoje.

1923—24 m.	buvo tik	52.836	įregistruotų abortų
1924—25 m.	„ jau	90.140	„ „
1925—26 m.	„ „	156.324	„ „ [54]).

Vadinas, per vienerius metus abortų skaičius padidėjo 73%, o kiek dar abortų liko paslėptų, neregistruotų.

---

[49]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1933, 1459 p.

[50]) Ten pat, 1466 p.

[51]) *Liepmann, W.*, Die Abtreibung, Berlin 1927, 3—5 p. p.

[52]) *Calverton, V. F.*, Der Bankrott der Ehe... 119—120 p. p.

[53]) Ten pat.

[54]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Republik, Stuttgart, 1933, 8—9 p.p.

Turint prieš akis šį nepaprastą abortų augimą, lengva numanyti šiurpią nūdienės Ukrainos padėtį. Aišku, ir kitose Rusijos dalyse ne geriau, kaip Ukrainoje.

Kaip yra m ū s ų k r a š t e, sunku tiksliau pasakyti. Dr. *Jerašius* mini vieną įdomų faktą iš *Raudonojo Kryžiaus* ligoninės statistikos[55]). Tai 1920—23 m. toje ligoninėje gydėsi po gimdymo 1938 motinos; iš jų 354 nuo aborto. Tokiu būdu *1 abortas* tektų *5-6 gimimams;* procentas būtų ne per didžiausias. Tačiau reikia atsiminti, kad l a b a i d a u g mūsų motinų arba visiškai nesikreipia į ligonines, arba gydosi slaptai. Apskritai, specialistų nuomone, abortų skaičius Lietuvoje turėtų siekti 15.000 per metus. Tai yra jau labai r i m t a s skaičius.

b. A b o r t a s p r a ž u d o d a u g e l į m o t i n ų. Prie šio skaičiaus reikia pridėti dar žūstančias dėl abortų motinas. Anksčiau esame jau matę, kad nėštumo nutraukimas nėra mažmožis pačiai motinai: jis sudaro jos gyvybei ir sveikatai labai rimtų pavojų. Ten mes nurodėme taip pat rimtų gydytojų nustatytą mirtingumo %-ą. Pagal tuos apskaičiavimus, sakysime, vienoj Vokietijoj miršta nuo abortų kasmet apie 40.000 motinų[56]), o Lietuvoje ju susidarytų apie 800. Atsiminkime, kad visos šitos aukos krinta ž y d i n č i a m a m ž i u j. Jos, be abejo, būtų galėjusios dovanoti pasauliui tūkstančius naujų gyvybių. Be to, dėl jų mirties turi užgesti ir nemažas skaičius likusiųjų našlaičių. Iš to, kas pasakyta, turi paaiškėti, kad abortas yra jei ne pats svarbusis, tai v i e n a s s v a r b e s n i ų depopuliacijos veiksnių.

Bet čia nevienas gali pasakyti, kad svarbu ne kiekybė, o kokybė; svarbu, kokį indėlį įneša tauta į bendrą kultūros lobyną, ką daranti mokslui kurti, technikai tobulinti, žmonių gerovei didinti. Visa tai yra teisybė. Tačiau turime atsiminti, kad tautos kūrybinė potencija suponuoja stiprų natūralų pagrindą, kurį sudaro kiek galima didesnis sveikų atskirų asmenų, bet ypatingai s v e i k ų š e i m ų skaičius. Gyvenimo patyrimas rodo, kad kaip tik *gausinga šeima duoda didžių gabumų asmenis.* Taip *Haendel, Frauenhofer* savo šeimoj buvo dešimtieji vaikai, *Bach* — 12, *Lessing* — 13, *Franklin* — 16, *Mozart* — 7, *Heiden*

---

[55]) „Medicina", 1926, 262 p.

[56]) *Liepmann, W.*, Die Abtreibung, Berlin 1927, 7 p.

— 11; *Dürer* yra kilęs iš 14 narių šeimos[57]). Įdomu, kad tos pačios išvados prieina ne vien gausingų šeimų gerbėjai vokiečiai, bet ir patys Sovietų gydytojai. Taip jau minėtojo Ukrainos kongreso dalyvis *Černomordik* atvirai palaiko socialisto *Grotjahn'o* nuomonę, kad pirmagimiai vaikai fizinės ir dvasinės sveikatos atžvilgiu atsilieką nuo vėliau gimusių. Anot jo, sveikiausi, esą, tretieji ir ketvirtieji vaikai. Kitas dalyvis, *Friedjung*, konstatuoja, kad ypatingai, esą, silpni vienavaikių šeimų vaikai. Jis radęs, kad iš šimto tokių vaikų nuo 2 ligi 10 m. tik 13 tebuvę visiškai sveiki — visi kiti buvo psichiškai nesveiki; iš jų 18 sirgę psichine liga labai sunkioj formoj. Tuo tarpu iš 100 daugiavaikių šeimų vaikų 69 buvę visiškai sveiki, ir tik 31 turėjęs didesnių ar mažesnių ydų. Kongreso dalyvis *Jowe-Hansen* rado iš 400 asmenų, sergančių psichinėmis ligomis, 324 pirmagimius[58]). Tą pačią mintį pabrėžia dr. *Jerašius* savo straipsny „Persileidimai kitur ir pas mus"[59]).

Anot rimtų socialinių mokslų žinovų, valstybė jokiu būdu negali likti abejutiška gyventojų kiekybinio prieauglio atžvilgiu. Gyventojų skaičiui augant, tuo pačiu augąs fizinis ir intelektualinis pajėgumas. Galima lengviau apsiginti nuo išorinių ar vidaus priešų bei nugalėti įvairias gamtos kliūtis[60]). Gyventojų skaičiaus mažėjimas, anot jų, kiekvienai tautai yra labai pavojingas simptomas; tokia tauta anksčiau ar vėliau turėsianti užleisti vietą gajesnėms tautoms, išnykti nuo žemės paviršiaus, kaip yra

---

[57]) *Vollmann, S.*, Die Fruchtabtreibung als Volkskrankheit, Leipzig, 1925, 34 p.

„Pour avoir la qualité, avoir la quantité".

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 29 p.

[58]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sow.-Rep., Stuttg. 1933, 29 p.

[59]) „Bet reikšminga, kad tautos, kurios persileidimus plačiai leidžia, nepasižymi nei bendrai aukšta kultūra, nei atskirų vyrų gabumais, kurių garsai pragarsėtų plačiame pasaulyje mokslo, meno ir kitose srityse. Gal plačiai vartojami persileidimai naikina kilnius gemalus, iš kurių išaugtų minties galiūnai, gal vaikai paveldi jau degeneruotų nuo persileidimo tėvų silpnumus?" „Medicina", 1926, 267 p.

[60]) „Durch die grössere Zahl wächst die Wirksamkeit der Intelligenzen, nimmt die Energie der Willenskräfte zu, steigt die physische Macht, um Hindernisse der Natur, Störungen durch Verbrechung und Angriffe äussere Feinde leichter zu überwinden".

Pesch, H., Nationalökonomie, Freiburg in Br. II B., 468 p.

išnykusios antikinės tautos ir kaip dabar kad nykstančios kai kurios moderniosios[61]). Štai dėl ko net iš komunistų gydytojo *Špak* lūpų išsprunka reikšmingi žodžiai, kad abortas yra visų didžiausia tautos nelaimė, su kuria reikia visomis priemonėmis kovoti[62]).

6. Išvada

Valstybė įpareigota drausti ir bausti abortus

Padarę šį, kad ir trumpą, analizą, matome, kad abortai labai skaudžiai įžeidžia tokias gėrybes, be kurių tiek atskiri asmens, tiek ir pati tauta ar valstybė negali egzistuoti. Iš čia savaime plaukia išvada, kad negimusios gyvybės panaikinimas turi būti laikomas žalingu viešajai gerovei reiškiniu. Kadangi ir valstybė, būdama viešosios gerovės gynėja, yra griežtai įpareigota kovoti su visu tuo, kas žalinga visuomenės gerovei, todėl ji turi kovoti ir su negimusios gyvybės neleistinu naikinimu, įtraukdama šį draustiną veiksmą, tarp kitko, ir į baudžiamąjį kodeksą. Tad abortas iš esmės, i š p r i n c i p o turi būti baudžiamas. Žinoma, specialistų kriminologų dalykas nustatyti bausmės dydį.

Šio principo išlaikymas yra i t i n svarbus dalykas m ū s ų k r a š t e, kur daugeliui žmonių moralinis ir juridinis neleistinumas yra tas pats dalykas; daugeliui mūsų valstybės baudžiamojo kodekso §§-ai sudaro morališkų įsakymų rinkinį. Jeigu atitinkami §§-ai už abortą iš baudžiamojo kodekso išnyktų, tai tuo pačiu ne vienas galėtų gauti įspūdžio, kad negimusios gyvybės panaikinimas pasidaręs ir moraliniu atžvilgiu leistinas. Silpnesnės

[61]) „Bevölkerungsstillstand bedeutet, wie das Beispiel Frankreichs und noch mehr das der antiken Staaten lehrt, Bevölkerungsrückgang. Dieser aber ist stets der Tod eines Volkes. Immerdar wird ein aussterbendes Volk im Laufe der Zeit von den geburtenfrischeren Nachbarn aufgesogen und erschlagen". D r. B e l l: Ausschuss des Deutschen Reichst. VI. Wahlperiode, Sitz. 67.

„Die Zeugungskraft-und Wille sind die bewegenden Kräfte für die Fortpflanzungsfähigkeit eines Volkes und die Merkmale für seine Lebensaussichten; ihr Nachlassen bedeutet immer eine bedenkliches Zeichen beginnenden Verfalls".

Vollmann, S., Die Fruchtabtreibung als Volkskrankheit, Leipzig 1925, 15 p.

[62]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung, Berlin, 1930, 46 p.

valios asmens panorėtų tąja laisve pasinaudoti; abortų epidemija, kaip rodo Rusijos pavyzdys, užlietų visą kraštą ir pastūmėtų visą tautą ir valstybę į tikrą pražūtį[63]).

III. Priekaištų atrėmimas

Priėjom išvadą, kad abortas iš principo turi būti baudžiamas. Bet šis principas amžių bėgy susilaukė ir dar dabar susilaukia labai daug priekaištų. Visų jų čia paminėti nėra jokio galimumo; belieka panagrinėti svarbesni priekaištai, į kuriuos atsakyti, gal būt, dar nepakako tos medžiagos, kuri buvo patiekta pozityvio= joj daly.

1. Nėsą jokių santykių tarp baudžiamosios teisės ir religijos

Ne kartą pasigirsta iš parlamentų tribūnų: „Religija ir bau= džiamoji teisė neturi nieko bendra. Palikite religinius ir etinius motyvus ramybėje".

Bet su tuo negalima sutikti. Teisybė, religija ir baudžiamoji teisė yra du skirtingi dalykai. Tačiau jie turi daug bendrų punk= tų; be religijos nėra tikros dorovės, be dorovės neįmanoma viešoji gerovė, bendras žmonių sugyvenimas. Dorovės dėsniai turi būti privalomi ne vien tik atskiriems asmenims, bet ir viešosioms insti= tucijoms, neišskiriant nė pačios valstybės. Todėl valstybė, leis= dama įstatymus, turi taip pat atsižvelgti, ko reikalauja dorovinė tvarka.

2. Esą, ne baudžiamosios teisės dalykas mokyti žmones dorovės

Taip pat ne kartą sakoma: „Ne baudžiamosios teisės daly= kas yra áuklėti žmones. Priešingai, baudžiamoji teisė turi pati derintis prie žmonių nusistatymų, jų pažiūrų. Kadangi šiandien daug kas jau nebelaiko aborto morališkai blogu dalyku ir reika= lauja panaikinti atitinkamas bausmes už jo padarymą, todėl vals= tybė turi patenkinti šiuos reikalavimus".

---

[63]) „Die geschichte aber aller grossen Kulturstaaten lehrt uns, dass diese Reiche immer dann zugrunde gingen, wenn das Leben der Ungebore= nen nicht mehr unter dem Schutz des Staates stand. Das Recht des Unge= borenen ist die Grundlage für jeden Staat".

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 13 p.

Visiškai galime sutikti, kad pirmaeilis ir betarpiškas baudžiamosios teisės dalykas nėra auklėti žmones. Dorinis žmonių auklėjimas suponuoja priemones, kurios galėtų paveikti žmogaus vidinį nusistatymą; tuo tarpu baudžiamoji teisė tokių priemonių neturi, o policijos priemonės tam netinka. Senosios ir dabartinės Rusijos pavyzdžiai pirštu prikišamai mums rodo, į kokius „dorus" piliečius gali pavirsti gyventojai, nagaika „auklėjami". Tačiau iš to dar negalima padaryti išvados, kad baudžiamoji teisė neturėtų padėti auklėti žmonių. Ji yra, kaip matėme, gera pagalbinė priemonė žmonėms susiorientuoti, kas leistina, kas neleistina; ji taip pat ne vieną atbaido nuo pikto darbo. Todėl šią savo pareigą baudžiamoji teisė turi pasistengti išpildyti. Taip pat galima sutikti, kad tarp baudžiamojo statuto §§-ų ir žmonių dorovinio nusistatymo būtų tam tikras atitikimas, kitaip baudžiamoji teisė negalės pasiekti savo tikslo. Bet iš to dar negalime darytis išvados, kad valstybė turėtų aklai pildyti visa, ko pareikalautų atskiri asmens arba asmenų grupės. Valstybės veikimas turi būti normuojamas ne subjektyvėmis atskirų žmonių pažiūromis, bet amžinaisiais dorovės dėsniais, paremtais ne vien tik sveiku protu, bet taip pat ir apreiškimu. Todėl valstybė ne kartą vardan viešosios gerovės turi mokėti tarti griežtą ir energingą: Non licet, non possumus! nors tai daug kam ir nepatiktų.

3. Baudimas esanti tik tuščia frazė

Be to, nekartą dar galime išgirsti tokį posakį: „Negimusios gyvybės baudžiamuoju statutu gynimas yra tik tuščia frazė; dar blogiau — tai žalingas valstybei dalykas! Mat, baudžiamojo kodekso nuostatai turi būti gyvenime vykdomi; kitaip labai nukentės valstybės autoritetas. Tuo tarpu tik labai maža abortų iškyla viešumon ir dar mažiau lieka nubausta. Štai skaičiai: Vokietijoj, pav., nepaisant tokio baisaus abortų skaičiaus, per metus iškeliama tik apie 2.000 bylų, o nuteisiama — 977 asmens; Lietuvoj iš 11.000 kriminalinių bylų tik 8 asmens esti nuteisti pagal 465 str. ir 10 pagal 466 str.[64]). Be to, į kaltinamųjų suolą pakliūva dažniausiai vargingesnieji, silpnesnieji žmonės; tuo tarpu turtingesnieji ir galingesnieji gali daryti abortą higieniškomis

---

[64]) *Goldbergas, T.*, Mūsų įstatymai ir mediciniškasis abortas: „Medicina", n. 9 (1929) 618 p.

sąlygomis ir vis dėlto išvengti bausmės. Tokiu būdu palaikoma didelė socialinė nelygybė".

Visiškai sutiktina su ta priekaišto dalimi, kur kalbama, kad tik labai maža abortų atsitikimų dalis iškyla aikštėn ir dar mažesnė dalis esti nubausta. Deja, taip iš tikrųjų yra. Bet iš to negalima daryti išvados, kad negimusios gyvybės naikinimas neturi būti draudžiamas ir baudžiamas. Būtų labai keista logika, jeigu pripažintume, kad abortas yra žalingas visuomenei dalykas, bet matydami, kad tik maža dalis pakliūva į teisingumo rankas, sušuktume: Šalin bet kuri bausmė! Sveikai galvojant, prašosi kaip tik priešinga išvada: teisingumo organai turi stropiau atlikti pavestąjį jiems darbą ir tuo būdu geriau apsaugoti visuomenę nuo tos baisios žalos, kurią padaro abortų gausumas. Ar ne taip pat galvotume, jeigu, sakysim, vagystės, sukčiavimai, plėšikavimai ir kitos socialinės nedorybės nepaprastai padidėtų? Kas drįstų tokiu atveju tvirtinti, kad geresnei kovai su tomis nedorybėmis reikia išmesti iš baudžiamojo kodekso atitinkami §§-ai ir palikti patiems gyventojams kovoti su vagimis, plėšikais bei sukčiais. Bet plėšimai, sukčiavimai bei vagystės liečia tik negyvą turtą, tuo tarpu abortas naikina nekaltas žmogaus gyvybes. Jeigu negalime sutikti, kad būtų išbraukti baudžiamojo kodekso §§-ai už vagystes, plėšimus bei sukčiavimus, juo labiau neturėtume sutikti, kad tai būtų padaryta abortų atžvilgiu. Klaidinga manyti, kad retas bausmės pritaikymas neturėtų jokios reikšmės ir negalėtų atgrasyti žmonių nuo pikto darbo. Baudžiamojo statuto paragrafas pasilieka visuomet gera įspėjimo priemonė. Prof. *Barlach* iš Neo-Münsterio pasakoja šitokį atsitikimą. Jo apylinkėj abortas buvęs labai išplitęs. Kone kiekvienoj ligoj buvę galima užtikti jo pėdsakų, ir gydytojai kone visuomet turėdavę su savim imti instrumentus „dalykui sutvarkyti". Jų įspėjimai nedavę jokių vaisių. Bet vieną gražią dieną įsikišusi prokuratūra, suareštuodama ir pasodindama į kalėjimą vieną jau per daug išgarsėjusią pribuvėją. Tatai padarę įspūdžio. Po šio įvykio abortas pasitaikydavęs jau kur kas rečiau[65]). Tas pat ir Rusijoj: abortas pasitaiko kur kas rečiau tuose užkampiuose, kur apie jo laisvę žmonės dar nieko nežino.

Taip pat nėra jokio pagrindo išbraukti iš baudžiamojo kodekso kurį §-ą dėl to, kad jis nelygiai taikomas. Nebus patar-

---

[65]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 20 p.

nauta nei pačiai valstybei nei žmonėms, jeigu vargingesniems būtų leista kartu su turtingaisiais varyti visuomenei žalingą darbą. Jei norima pašalinti socialinę nelygybę, tai, pirma, reikia pasistengti pagerinti vargingesniųjų sluoksnių ekonomines gyvenimo sąlygas, o antra, baudžiamojo statuto §§-us lygiai visiems taikyti, išlaikant proporciją tarp bausmės didumo ir nusikaltimo sunkumo.

4. Esą, abortų laisvė panaikintų slaptuosius abortus, kurie yra labai pavojingi

Dabar iš eilės teks paliesti vieną rimčiausių priekaištų, kurį bandoma maždaug taip suformuluoti: „Jei abortas apskritai žalingas žmogaus sveikatai dalykas, tai ypatingai žalingas abortas, daromas slaptai. Bausmių padidinimas ar jų eventualus palikimas reikštų ne ką kitą, kaip moralinį spaudimą „bėdoj" kreiptis į šundaktarį ir tokiu būdu išstatyti savo gyvybę ir sveikatą didžiausiam pavojui. Kadangi nėra jokios vilties, kad abortai išnyktų, kur kas bus tikslesnis dalykas, jeigu leisime juos daryti gerai įrengtose klinikose ir tuo būdu apsaugosim ne vieną tūkstantį moterų nuo mirties ir nuo didelių pavojų jų sveikatai".

Iš anksto reikia pasakyti, kad taip klausimą išsprendę, mes labai prastai patarnautume visuomenės gerovei. Čia ne tik ignoruojami doroviniai dėsniai, bet jie pozityviai griaunami. O dorovės dėsnių griovimas niekuomet negali išeiti žmonėms į gera[66]). Tuo keliu eidami, mes jokiu būdu negalėsime pasiekti norimo tikslo ir apsaugoti žmonių sveikatą nuo rimtų pavojų. Dorovės dėsniai remiasi biologiniais dėsniais; kas nesilaiko dorovės dėsnių, tuo pačiu nesilaiko ir biologinių, o kas nesilaiko pastarųjų, tas negali tikėtis išlaikyti tautą sveiką. Teisybė, galima būtų sutikti, kad abortas, padarytas higieniškomis sąlygomis, yra ne taip pavojingas, negu daromas slaptai, ir tokiu būdu, leidus daryti abortą gerai įrengtose klinikose, rasi, galima būt išgelbėti ne vieną motiną nuo mirties. Bet šis pliusas tektų išpirkti labai brangia kaina. Pirmiausia, leidus abortą viešai daryti klinikose, labai padidėtų viešųjų, registruotų abortų skaičius. Prof. *Labhardt* praneša, vos tik pasklidus žiniai, kad Baselio kantono taryba

---

[66]) „Das Volkswohl ist in der Tat niemals besser geborgen, als wenn die Volksgesundheit sich mit der Volkssittlichckeit vermält".
Muckermann, H., Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1933, 50 p.

priėmusi pirmu skaitymu įstatymą, leidžiantį daryti abortą viešai, kai iš visų pusių pasipylė į jį prašymai padėti suteikta laisve pasinaudoti[67]). Šį reiškinį mes labai aiškiai matome dabartinėje Rusijoje. Apie nepaprastą viešųjų abortų skaičių augimą esame jau kalbėję anksčiau, kai svarstėme klausimą, kaip abortas veikia tautos depopuliaciją. Šioje vietoje galime patiekti papildomų žinių.

Pagal prof. *Serdjukov'o*[68]) statistiką Maskvoj 1922 metais buvo 7.969 abortai, iš kurių legalizuotų buvo 4.245, nelegalizuotų — 3.724. Bet jau 1926 m. abortų skaičius pašoko iki 31.986, iš kurių legalizuotų buvo 25.252, nelegalizuotų — 6.393. Leningrade pagal oficialias statistikos žinias yra buvę abortų 1927 metais 35.523, 1928 . . . 53,562, 1929 . . . 67.000[69]). Ne šviesesnis vaizdas kyla ir iš dr. *Krassilnikian'o* surinktų informacijų. Visi apklausti Sovietų gydytojai konstatuoja nepaprastą abortų augimą, pasirodžius dekretams apie abortų laisvę. Gydytojas *Solovjov* praneša, kad 1921 m. Saratove motinos, besigydančios nuo aborto, sudarė 33,25% visų móterų, sergančių ginekologinėmis ligomis, 1922 m. šis santykis pakilo ligi 45,19%, o 1923 m. — ligi 60,13%[70]). Gydytojas *Prichodko* pažymi, kad Tomsko gubernijoj 1921 m. abortai sudarė 10% gimimų, 1923 m. jau 66,3%, o 1926 m. — net 78,3%[71]). Gydytojas *Emeljanov* iš Briansko konstatuoja šitokį abortų augimą minėto miesto ligoninėj:

1924 m.	gimimų buvo	263,	abortų —	83
1925 m.	„ „	374	„	171
1926 m.	„ „	316	„	525
1927 m.	„ „	91	„	222[72])

Vadinas, ilgainiui abortas ne tik pavijo gimimus, bet net juos pralenkė.

Kokių kuriozų galima susilaukti, rodo prof. *Aleksandrov'o* paminėtasis pavyzdys. Jis turėjęs savo klinikoj 35 metų moteriškę,

---

[67]) Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsausschusses des Schweizer Nationalrates. Sitzung vom . . . 5.III.1929.

[68]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung in der Sowjet-Rep., Stuttg. 1933, 13 p.

[69]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1933, 1478 p.

[70]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung, Berlin 1930, 22 p.

[71]) T. p. 49 p.

[72]) T. p. 26 p.

kuri buvo padariusi ... 13 abortų[73]). Susidariusią Rusijoj padėtį vienas gydytojas bando šiaip charakterizuoti: „Pagaliau dalykai

> taip išsivystė, kad šiurpulinga abortų banga užliejo besi=darbuojančius šioj srity gydytojus. Vietose, kur gulėjo lakštai registruoti abortams, stovėjo ilgiausios móterų eilės, pasiryžusios laukti ištisas valandas, kad tik galėtų pasiekti savo tikslą ... Tikras delirium!"[74])

Dabar galime pasiklausti save, ar yra pamato laukti, kad lei=dus viešai daryti abortus, sumažės slaptieji abortai. Į tai galime iš anksto atsakyti, kad tokio pamato nėra. Visų pirma atsiras nemaža gydytojų, kurie pasiliks ištikimi savo aukštam pašaukimui ir niekuomet nesutiks daryti aborto sveikai moteriai. Taip pasi=sako ne vienas gydytojas[75]). Be to, visada atsiras nemaža moterų, kurios dėl suprantamų priežasčių nedrįs daryti aborto viešai. Kas turi negryną sąžinę, tas, anot prof. *Labhardt'o* nesutiks kreiptis pas dorą žmogų, bet ieškosis „pagalbos" pas tokius pat rūšies žmones, koks pats yra[76]). Todėl tam tikras abortų kontingentas visuomet bus daromas slaptai. Tai patvirtino ir Rusijos pavyz=dys: nors ten galima viešai nusikratyti nepageidaujamu nėštumu, o už slaptuosius abortus labai skaudžiai baudžiama, tačiau vis dėlto slaptieji ne tik neišnyko, bet dar rodo tendencijos augti. Teisybė, Ukrainos kongreso dalyviai, nenorėdami kompromi=tuoti Sovietų tvarkos, konstatuoja oficialioj savo rezoliucijoj slap=tųjų abortų mažėjimą[77]). Bet šio reiškinio visai nematyti iš pra=nešėjų referatų. Taip prof. *Tikanadze* duoda tokias žinias iš Tif=liso valstybinės klinikos:

---

[73]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Ab=treibung, Berlin 1930, 21 p.

[74]) T. p. 50 p.

[75]) „Wir Arzte sind nicht zum töten da, sondern um Leben zu erhal=ten!".

Bornstein: Zeitschrift für Sexualwissenschaft.

„Sehr viele *Artzte und nicht die schlechtesten werden* es auch dann als dem arztlichen Gefühl winderstrebend *ablehnen*, bei einer gesunder Frau den Eingriff vorzunehmen".

Vollmann, S., Die Fruchtabtreibung als Volkskranheit, Leipzig 1925, 57 p.

[76]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 23 p.

[77]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsun=terbrechung in der Sow.=Rep., Stuttg. 1933, 232 p.

	1920 m.	1921	1922	1924	1925	1926
Bendras abortų skaič.	114	135	294	447	635	651
Abortus artificialis	16	25	65	129	205	242
Abortus incompletus	128	110	279	318	430	409

Iš šios statistikos matyti, kad slaptieji abortai visą laiką smarkiai prašokdavo kliniškuosius[78]). Kitas kongreso dalyvis (*Sokol*) konstatuoja, kad Kieve tarpe 1924 ir 1926 m. m. vienam klinišs kajam abortui tekdavę trys slaptieji[79]). Slaptųjų abortų smarkų plitimą patvirtino ir visa eilė kitų pranešėjų, pav., *Gens*[80]), *Pe=retz*[81]), *Laptev*[82]) ir kt. Šį faktą konstatuoja ir dr. *Krassilnikia=n'o* surinktos informacijos[83]). Slaptų abortų egzistavimą ir plitimą nors aštriai baudžiama, pripažįsta daugelis gydytojų, pav., *Silin* iš Rostovo, *Ssemkovskij* iš Žetomiro, *Magid* iš Kievo. Gydytoja *Berinova=Kutschaidze* iš Tifliso praneša, kad iš 1532 abortų, pa= darytų 1923—25 metais vietos universiteto klinikoj, 1.039 buvę pradėti nelegaliai, slaptai. Gyd. *Prianischkov* iš Ivano=Voznesen= sko praneša, kad šitame pramonės centre per 50% visų abortų esą daroma slaptai, o Šujskio apskrity tokių slaptų abortų pasi= taiką net ligi 70%. Oficiali moterų ir vaikų globos komiteto an= keta konstatuoja, kad tarpe 1922—24 m. 1658 apskrityse buvę padrayta 66.675 slapti abortai. Prof. *Aleksandrov*, vienas didžiau= sių šios srities specialistų Rusijoj, aiškiai pasisako ginekologų ir terapeutų konferencijoj, įvykusioj 1922 m. Maskvoj, kad po bol= ševikų dekreto, leidžiančio viešai daryti abortus, nepaprastai pa= didėję septiškieji susirgimai[84]).

---

[78]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsun= terbrechung in der Sow.=Rep., Stuttg. 1933, 14 p.

Pagal prof. Mayerio ten pat pridėtą pastabą abortus incompletus su= prantamas toks abortas, kuris buvo nevykusiai pradėtas ne klinikoj ir po to dalykui sutvarkyti buvo nugabenta į ligoninę.

[79]) T. p. 222 p.

[80]) T. p. 93 p.

[81]) T. p. 92 p.

[82]) T. p. 121 p.

[83]) *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Ab= treibung, Berlin 1930, 33—34 p. p.

[84]) „Wir haben noch nie eine so grosse Anzahl septischer Erkrankun= gen gesehen, wie in den letzten drei Jahren, was um so mehr betrüblich ist, da diese Krankungen in allerschwersten Form auftreten, beginnend mit Pu= erperalendometritis und endigen mit Allgemeinsepsis, welche die kranke Frau innerhalb weniger Tage dahinrafft".

T. p. 46 p.

Dr. *Krassilnikian*, remdamasis surinktais duomenimis, visai teisingai prieina išvadą, kad bolševikai savo dėl abortų dekretais pasiekė visai priešingų rezultatų, negu norėjo, būtent, jie nepaprastai padidino ne tik viešųjų, bet taip pat ir slaptųjų abortų skaičių[85]). Pati Sovietų valdžia netrukus pastebėjo žalingus abortų laisvės padarinius. Ji griebėsi priemonių užkirsti kelią abortų epidemijai. 1924 m. lapkričio 3 d. buvo išleistas specialus pirmojo dekreto papildymas. Nuo to laiko prie visų sveikatos skyrių turėjo būti sudarytos tam tikros komisijos po vieną atstovą nuo motinos ir vaikų globos komiteto, nuo moterų sekcijos ir nuo gydytojų. Šitoms komisijoms buvo pavesta duoti leidimus, paskirstyti lovas ligoninėse ir kitus praktiškus reikalus tvarkyti, laikantis gana painios ir apsunkinančios procedūros. Šios procedūros tikslas, kaip matyt, buvo atgrasyti prašytoją nuo perdidelio uolumo pasinaudoti suteikta laisve. Be to, minėtos komisijos buvo griežtai įpareigotos smarkiai propaguoti prieš abortus, nurodant abortų žalingumą ne vien tik motinos sveikatai ar gyvybei, bet ir pačiai Sovietų respublikai. Bet visos šios priemonės maž ką tepadėjo. Tiek kongreso dalyviai, tiek ir dr *Krassilnikian*'o apklausti Sovietų gydytojai konstatavo, kaip matėme, nuolatinį abortų augimą ir po minėtų papildymų įgyvendinimo. Tad matyti, nėra jokios vilties, kad slaptųjų abortų skaičius turėtų sumažėti, jei bus leista juos viešai daryti ligoninėse ar klinikose.

5. Esą nelogiška pripažinti ir palaikyti karą, o bausti už abortus

Galiausiai nekartą tenka išgirsti ir tokį priekaištą: „Labai nelogiška ir kartu fariziejiška yra pripažinti ir palaikyti karą, kur žudomi sveiki ir naudingi žmonės, o bausti už dar negimusios ir nereikšmingos gyvybės panaikinimą".

Tačiau pažvelgus rimtai į šį dalyką, jokio nelogiškumo ar fariziejiškumo jame nematyti. Mat, šis priekaištas remiasi dviem

---

[85]) „Abschlissend lässt sich sagen: 1⁰ die Freigabe bezw. Legalisierung der Abtreibung in Sowjet-Union hat eine enorme Zunahme der Abtreibung zur Folge gehabt; 2⁰ trotz dieser Legalisierung haben die Kurpfurscheraborte (Krimineller Abort) zugenommen; 3⁰ der Prozentsatz der septischer Erkrankungen hat sich wesentlich erhölt".

Krassilnikian, S., Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Abtreibung, Berlin 1930, 73 p.

visai nepriimtinais teigimais. Pirmas jų tas, kad visa, ką valstybė leidžianti ar liepianti, tuo pačiu esą leidžiama ir dorovės atžvilgiu, o antras — kad karas esąs išgalvotas tiesiog žmonėms žudyti. Tačiau šie teigimai yra iš esmės neteisingi:

Viena, negalima sutikti su tuo, kad visa, ką tik valstybė leidžianti ir liepianti, esą tuo pačiu morališkai gera. Valstybė nėra absolutas, nėra vienintėlis visų teisių šaltinis. Tiek individui, tiek valstybei yra būtini dorovės dėsniai, kurių ji nei keisti nei peržengti negali.

Antra, karas nėra išgalvotas tam, kad valstybė galėtų nusikratyti nepageidaujamais elementais, bet yra paskutinė priemonė, kuria valstybė gali pasinaudoti, begindama savo egzistenciją; priešui užpuolus, valstybė gali ir turi reikalauti iš gyventojų, kad jie stotų ginti savo tėvynės, nors tas gynimas būtų susijęs su daugeliu pavojų jų gyvybei ar sveikatai; tokią teisę valstybei pripažįsta pati prigimtis; be jos valstybės gyvavimas dažnai būtų neįmanomas.

IV. Negali būti pripažinta socialinė indikacija

Ligšiolinis dalyko svarstymas turėjo parodyti, kad abortas iš principo turi būti baudžiamas, kitaip valstybė nusidėtų savo pašaukimui. Dabar gali kilti klausimas, ar kartais nėra kokių ypatingų atsitikimų, kuriais valstybė būtų laisva nuo pareigos bausti. Daug kas tokių atsitikimų suranda: tai yra jau minėtosios garsiosios indikacijos.

Kas yra socialinė indikacija, jau matėme. Tai mėginimas pateisinti negimusio kūdikio nužudymą ekonominiu skurdu, varginga socialine padėtim. Esą, geriau kūdikiui žūti dar negimusiam ir nieko nejautusiam, negu gimus visą gyvenimą skursti ir į tą skurdą stumti savo tėvus, brolius ar seseris. Kaip jau matėme, ji esanti dvejopos rūšies: *kombinuota su medicinišką ja* ir grynai *socialine*. Kadangi pirmosios pamatavimas iš esmės nesiskiria nuo mediciniškosios, todėl ją vėliau nagrinėsim. Čia kreipsim dėmesį tik į grynai socialinę indikaciją.

Kad šioji socialinė indikacija nepriimtina dorovės atžvilgiu, aišku iš antrosios dalies. Dar negimusio kūdikio nužudymas, kaip matėme, yra nekaltos žmogiškos būtybės nužudymas, todėl savyje morališkai blogas, neleistinas darbas; jo negali

pateisinti joks vargas ar skurdas. Šio dėsnio laikosi ir nekatalikai. Karaliaučiaus universiteto etikos prof. *Jesner* šį dalyką laiko taip aiškų ir suprantamą, kad iš kalno protestuoja prieš bet kokį mėginimą pateisinti negimusios būtybės nužudymą socialiniais ir ekonominiais sumetimais[86]).

1. Valstybė neturi teisės atsisakyti nuo savo pareigos saugoti ir ginti nekaltą žmogišką gyvybę ir leisti spręsti finansines bei ekonomines problemas negimusių gyvybių káina

Bet dorovinė tvarka neleidžia pripažinti socialinės indikacijos ir juridiniu bei teisiniu atžvilgiu. Jos pripažinimas reikštų atsisakymą nuo principo, kad nekalto žmogaus gyvybė turi būti globojama ir įstatymo saugoma. Tai būtų didelis smūgis moraliniam valstybei orumui, o tuo pačiu ir visuomenės gerovei. Valstybės atsisakymas nuo tokios svarbios pareigos turi būtinai nuvesti šalį prie suirutės ir anarchijos. Iš tiesų, jei jau leista, savo finansinę bei ekonominę padėtį gerinant, žudyti negimusią būtybę, tai, logiškai galvojant, turi taip pat būti leista nusikratyti niekam nereikalingais ligonimis, ypatingai, jeigu jie serga apkrečiamomis ligomis, pav.: sifiliu, džiova, raupsais ir t.t.; taip pat turi būti leista nusikratyti seneliais ar kitais apsunkinančiais individais: juk visi jie visuomenei sudaro daug rūpesčio, jiems gydyti ir išlaikyti reikalingos didelės pinigų sumos; kiek daug valstybė ir atskiros šeimos galėtų sutaupyti, kaip greit galėtų pataisyti savo finansus, jeigu tie visi nelaimingi elementai vienu metu išnyktų iš visuomenės tarpo! Prie šių absurdiškų ir nepriimtinų išvadų mes būtinai turėsim prieiti, jei kartą valstybė atsisakys nuo principo, kad nekalta žmogaus gyvybė turi būti saugoma ir globojama, o ekonominiais bei socialiniais sumetimais leis ją žudyti.

2. Rimtų valstybininkų ir gydytojų balsai

Dėl minėtųjų motyvų socialinę indikaciją atmeta visi rimtesni valstybininkai ir medikai, net ir tie, kurie neranda reikalo

[86]) „Es erscheint fast übrig noch als Ethiker auch an dieser Stelle dagegen zu protestieren, dass wegen sozialer Misere das keimende Leben hingeopfert werden darf, weil ihm doch nur „lebensunwertes Leben" bevorstehe".
Handbuch der Sexuallwissenschaft, 1237 p.

klausyti Bažnyčios balso dorovės dalykuose. Sakysime, atmetė ją Šveicarijos tautinės tarybos referentas atstovas *Seiler*, tvirtindamas, kad joks skurdas negali suteikti teisių atimti negimusiam kūdikiui gyvybę[87]). Tokį pat nusistatymą pareiškia prof. *Kahl*, darydamas šiuo reikalu pranešimą ir medikų ir juristų suvažiavimuose Berlyne ir Leipcige (1925—27 m.). Šitam nusistatymui pritarė didelis minėtųjų suvažiavimų daugumas[88]). Socialinę indikaciją atmeta prof. *Winter* ir daugelis jo apklaustųjų gydytojų[89]), Gydytojų Rūmai Berlyne[90]), Hamburge[91]), Würtenberge[92]). Prof. dr. *Krohne* aiškiai pažymi, kad ne gydytojo pašaukimas yra su curette rankoje rišti painius ūkio klausimus arba vaidinti Dievo apveizdos rolę[93]). Jam pritaria ir žinomas ginekologas dr. Niedermeyer, pasisakydamas, kad blogos ekonominio gyvenimo sąlygos niekuomet negali sudaryti pagrindą žudyti negimusiai gyvybei, bet yra tik kaltinamasis aktas nenormaliai ekonominei ir socialinei padėčiai ir paraginimas ją kiek galima greičiau taisyti[94]). Dar griežčiau kalba žinomas eugenikas prof. *H. Muckermann*. Anot jo, bloga ekonominė padėtis niekuomet negali būti taisoma negimusių kūdikių žu-

---

[87]) „Es gibt viel Ungerechtigkeit und viel Not auf der Welt, aber das gibt keinen Grund auf die Tötung der Leibesfrucht".

Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechtsausschusses des Schweizer Nationalrates. iStzung vom ... 5.III.1929.

[88]) Zeitschrift für Sexuallwissenschaft, 1925—27, 350 p.

[89]) „Die rein soziale Indication jedweder Begründung ist abzulehnen und muss durch Hifeleistung anderer Art umgangen werden".

Winter, G., Der künstliche Abort, Stuttg. 1932, 153 p.

[90]) *Abderhalden, E.*, Der Kampf um die Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung, Halle 1929, 1-2 p.p.

[91]) *Fecht, K. E.*, Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 38 p.

[92]) T. p. 40 p.

[93]) „Er ist nicht berufen mit der Kürette in der Hand praktische Volkswirtschift zu treiben oder Vorsehung zu spielen".

Vollmann, S., Die Fruchtabreibung als Volkskrankheit, Leipzig 1925, 50 p.

[94]) „Die soziallen Gründe bedürfen hier keiner weiteren Kritik mehr, denn schliesslich sind die anormalsten sozialen Verhältnisse kein Grund die Tötung der Leibesfrucht freizugeben, sondern nur eine Anklage und eine Aufforderung zur Abhilfe".

Einige Bemerkungen zur Abortlegalisation in Russland, Halle 1927, 8 p.

dynėmis. Bandyti kūdikių gyvybėmis apmokėti sąskaitas už duoną, butą ar rūbus, būtų tikras nusikaltimas[95]).

3. Socialinės indikacijos pripažinimas atidarytų duris plačiam piktanaudojimui

Socialinės indikacijos nepriimtinumas dar labiau aiškėja, jei turėsime galvoj tą didelį piktnaudojimą, kuris gali kilti, ją pripa*žinus. Ir karščiausi šios indikacijos gynėjai (dr. *Hirsch*, dr. *Marcuse* ir kt.) turi pripažinti ir pripažįsta, kad lig šiol dar nėra surastas joks pakankamas kriterijus, kuriuo remiantis būtų už*kirstas kelias piktnaudojimui, galinčiam kilti iš socialinės indi*kacijos. Šis piktnaudojimas neišvengiamas. Tai rodo gyvenimo patyrimas. Jei mes pažvelgsime į abortų statistiką, pastebėsime, kad didelis jų %*tis daromas socialiniais ir ekonominiais sam*protavimais. Sovietų rašytojas *Chalfin*, remdamasis oficialiomis Sovietų valdžios žiniomis, duoda šitokią abortų priežasčių len*telę:

72,4 % dėl sunkios ekonominės padėties,
17 „ „ ligos,
4,4 „ „ reikalo maitinti žindomąjį kūdikį,
2,2 „ „ gaisingos šeimos,
4 „ „ kitų motyvų[96]).

Dr. *Krasilnikian'o* informacijomis, abortas ekonominiais su*metimais Sovietų Rusijoj turi būti dar dažnesnis ir vietomis sie*kia ligi 84,5%[97]). Kita vertus, patys Sovietų darbuotojai pripa*žįsta, kad abortą ekonominiais sumetimais daro ne tos moterys, kurios turi gausingiausią šeimą ar gauna mažą atlyginimą, bet priešingai, kurios arba visiškai neturi vaikų, arba turi jų labai maža, nors jų atlyginimas nėra mažas. Prof. Mayer, remdamasis minėtojo Ukrainos kongreso kalbėtojų duomenimis, praneša, kad moters, turinčios po 1 vaiką arba visiškai vaikų neturinčios, pagal

---

[95]) „Die wirtschaftliche Lage kann nicht durch den Mord der Ungebo*renen ausgeglichen werden. ... Es ist und bleich ein einleuchtendes Ver*brechen, Rechnungen für Brot, Wohnung, Kleidung mit Kinderleben zu be*zahlen".

Muckermann, H., Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1933, 53 p.

[96]) *Chalfin:* Problemy prestupnosti, v. 2 (1927).

[97]) *Krasilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Ab*treibung, Berlin 1930, 21 p.

kai kuriuos pranešėjus (*Tikanadze*), padarančios net 63% visų abortų[98]).

Tie patys Sovietų gydytojai kartu konstatuoja, kad abortas yra dažnesnis, palyginti, materialiai geriau aprūpintose šeimose, negu vargingesnėse. Kongreso dalyvis *Laptev* duoda tokį santykį tarp abortų ir gaunamojo atlyginimo:

	abortas moterų, gaunančių						
ligi	30	rublių atlyginimo	per mėnesį,	*sudaro*	22,3 %	visų abortų	
„	50	— „	—	— —	21,3 %	„	
„	75	— „	—	— —	19,8 %	„	
„	100	— „	—	— —	15 %	„	
per	100	— „	—	— —	8,3 %	„	ir

taip toliau[99]).

Maždaug tokią pat statistiką paduoda ir kitas kongreso dalyvis — *Tikanadze*[100]).

Vertinant duomenis, reikia visuomet atsiminti, kad gerai aprūpintų šeimų skaičius yra tam tikru %-čiu kur kas mažesnis, negu vargingesniųjų.

Ne geresnis susidaro vaizdas iš Vakarų Europos valstybininkų ir gydytojų kalbų. Pav., Baselio tarybos atstovas dr. *Abt* viešai iš tribūnos skelbia, kad per 70 % abortų Basely padarančios bevaikės arba mažavaikės moters[101]), o atstovo *Grünewald'o* manymu, šios rūšies abortų %-tis turėtų būti dar didesnis: jis turėtų sudaryti 4/5 visų abortų[102]). Prof. *Abderhalden* savo veikale taip pat konstatuoja, kad esama daug abortų, kurie su var-

---

[98]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschafsunterbrechung in der Sow.-Rep., Stuttg. 1933, 10 p.

[99]) *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechen in der Sow.-Rep., Stuttg. 1933, 10 p.

[100]) T. p.

[101]) „Laut Statistik des Frauenhospitals Basel über 70% der Frauenpersonen, die zu Abtreibungshandlungen gestritten waren, kein oder nur ein Kind ihr eigen nannten".

Stenografische Verhandlungsberichte des Strafrechssausschusses des Schweizer Nationalrates. Sitz. vom ... 5.III.1929.

[102]) „Es macht bedenklichen Eindruck, wenn in dem Moment, wo aus sozialen Geschtspunkten heraus verlangt wird, dass die Abtreibung für die gewissen Fälle der sozialen Art frei erklärt werde, zu konstantieren ist, dass 4/5 der Abtreibungen nicht in kinderreichen Famielien, sondern bei kinderlosen Frauen, oder bei denen, die sehr wenige Kinder haben, vorkommen". — T. p.

ginga ekonomine padėtimi neturi nieko bendra[103]). Šį faktą patvirtina ir vieno Vokietijos provincijos gydytojo kartoteka, kurią, pačiam jam prašant, paskelbė prof. *A. Grotjahn.* Šis gydytojas viešai prisipažįsta darydavęs per metus maždaug 420—30 abortų, o jo patarnavimo prašiusios daugelis pasiturinčių valdininkių, ūkininkių ir šiaip laisvų profesijų[104]). Taip pat Vengrijos parlamento atstovas *Karolis Huszar* viešai konstatuoja, kad abortas Vengrijoje daugiausia išsiplatinęs kaip tik geriausiai aprūpintuose sluoksniuose[105]).

Iš šitų faktų darosi aišku, kad abortą paskatina daryti ne tiek ekonominis vargas ar skurdas, kiek nenoras atsisakyti nuo jau įsigyto ar dar įsigytino gyvenimo komforto, vengimas intensyvesnio darbo, didesnio pasiaukojimo. Tokiu būdu socialinės indikacijos pripažinimas reikštų ne ką kitą, kaip šios nesveikos tendencijos pateisinimą; ji atidarytų duris plačiausiam piktanaudojimui, praktiškai reikštų visišką abortų laisvę su visomis skaudžiomis pasėkomis, apie kurias jau anksčiau kalbėjome. Nieko nepadės ir siūlomų komisijų įsteigimas, nes komisijos, neturėdamos aiškaus kriterijaus, blaškysis į visas puses, pasiduodamos pašalinėms įtakoms; o antra, jei tokia komisija išdrįstų kam atsakyti ir neleistų daryti aborto, tai visuomet pasilieka dar atviras kelias daryti jį slaptai. Kas kartą pasiryžo eiti slidžiais takais, tam labai sunku besusilaikyti pusiaukelėj: jis nenurims, kol nepasieks trokštamo tikslo.

4. Priekaištų atrėmimas

Aišku, socialinės indikacijos šalininkai nenori su išdėstytais motyvais sutikti: jie bando juos atremti ir savo dalyką naujais argumentais sustiprinti. Pasistenkime juos įvertinti.

a. M o t e r i s n e s a n t i „g i m d y m o m a š i n a“. Ne kartą sakoma: „Moteris nėra gimdymo mašina; ji taip pat turi teisę naudotis gyvenimo laisve, jo patogumais bei malonumais“.

Visiškai galima su tuo sutikti, kad moteris turi teisę pasinaudoti gyvenimo patogumais bei malonumais, bet tai turi būti siekiama leistinomis priemonėmis. Niekas taip nežemina be galo

[103]) *Adberhalden, E.*, Der Kampf um die Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechung, Halle 1929, 78 p.

[104]) *Grotjahn, A.*, Eine Kartothek zu § 218, Berlin 1932.

[105]) Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1472 p.

aukšto ir švento motinos pašaukimo, kaip jos atsisakymas mylėti tą būtybę, kurią ji nešiojasi po savo širdimi. Leidimas žudyti dar negimusį kūdikį dėl gyvenimo patogumo ar malonumo būtų meškos patarnavimas pačiai motinai, visiškas jos moralinio pašaukimo diskreditavimas, tuo pačiu suardymas didžiausios jos laimės.

b. Nepageidaujamas kūdikis nuodiją šeimos laimę. Taip pat nekartą sakoma: „Nėra didesnės laimės, kaip šeimos laimė. Tuo tarpu per didelis vaikų skaičius apsunkina šeimos gyvenimo sąlygas, kelia nesantaiką, pastūmėja nekartą tėvą į alkoholizmą, — tokiu būdu suardo šeiminę laimę. Tad, reikia vengti, kad ir abortų, perdaug gausingų šeimų, jeigu tokių šeimų pragyvenimo šaltiniai nėra atitinkamai dideli“.

Galima visiškai sutikti, kad šeiminė laimė yra viena didžiausių Dievo dovanų žemėj. Visos kitos natūralios laimės, palyginti su šeimos laime, tėra pilki šešėliai. Bet ši laimė galima tik tokioj šeimoj, kur pildomi Aukščiausiojo duoti kiekvienai šeimai įsakymai ir reikalavimai. Prie jų reikia priskaityti ir reikalavimas globoti bei saugoti dar negimusių gyvybę. Jei kuri šeima, anot *Muckerman'o*, pamėgintų apmokėti sąskaitas už butą, valgį ir rūbus kūdikio gyvybe, ji nueitų paskui klaidinančius nakties žiburėlius, kurie greit ją nuvestų į gyvenimo pelkes, kur neliktų joje jokios savitarpio pagarbos, pasitikėjimo, meilės, o kartu ir ramybės, džiaugsmo ir laimės. Niekas taip neardo šeimos židinio, kaip mėginimas nukrypti nuo dorovės kelio.

c. Geriau, esą, kūdikiui vargšui žūti dar negimusiam, negu kad gimus visą gyvenimą vargti ir skursti. Dažnokai galima išgirsti tokį posakį: „Geriau bus, jei kūdikis vargšas žus negimęs, kai jis dar nieko nesupranta, negu gimęs turės vargti ir skursti per visą savo gyvenimą. Todėl tėvai ir valstybė turi pasistengti neleisti tokiam kūdikiui išvysti pasaulio šviesą“.

Šis priekaištas suponuoja materialistinį gyvenimo supratimą ir visiškai ignoruoja aukštesnįjį, antgamtinį žmogaus paskyrimą. Krikščioniškoji etika mums aiškiai rodo, kad, be individualios ir visuomeninės laikinos laimės bei gerovės, yra dar kur kas brangesnis dalykas: amžinoji žmogaus laimė. Šią laimę žmogus gali pasiekti ir be didelių šio pasaulio gėrybių. Amžinybės šviesoje kiekvieno naujo žmogaus pažadinimas gyvenimui turi be galo didelę reikšmę; yra viena didžiausių geradarybių pačiam žmogui. Todėl tėvai, tai darydami, daro gerą darbą. Tik, žino-

ma, jie yra įpareigoti pagal savo išgalę sudaryti tokias gyvenimo sąlygas, kad jų kūdikis galėtų pasiekti savo aukštą, antgamtinį paskyrimą, savo tikrąją laimę; kas elgtųsi kitaip, parodytų, kad jis nėra pribrendęs garbingam tėvo ar motinos pašaukimui. Tačiau dorovinė tvarka nereikalauja, kad tėvai parūpintų savo kūdikiams kažkokių materialinių išteklių: jie daugiau turi stengtis patikrinti savo kūdikiui dvasinių gėrybių, atseit, turi pasistengti išauklėti savo kūdikį į tikrą žmogų, į pavyzdingą krikščionį ir pilietį. Taip išauklėtas žmogus pats sugebės prasiskinti kelią gyvenime. Žinoma, tam tikras materialinių gėrybių kiekis yra pageidaujamas ir reikalingas. Todėl tėvai yra įpareigoti dar prieš vedybas pasirūpinti apie manomą kurti šeimos židinį, taupyti tiek dvasines, tiek materialines gėrybes. Apskritai, kas pats stengiasi, kas nesėdi sudėjęs rankas, bet drąsiai panaudoja visus galimumus, — tas visuomet ras kelių aprūpinti savo kūdikių ateitį pagal savojo luomo reikalavimus. Bet *jeigu* kartais *gyvenimas taip susidėtų,* jog niekaip nebegalėtų sudaryti naujam nariui tokių gyvenimo sąlygų, kad jis galėtų augti kaip žmogui pridera, — tada tėvai morališkai būtų įpareigoti susilaikyti ir atsisakyti nuo sumanymo pažadinti naują gyvybę. Tačiau nei tėvai nei kas kitas *neturi jokios teisės naikinti* jau pažadintą gyvybę.

d. Bet atsisakyti nuo moterystės teisių ilgesniam laikui nesą negalima. Žinoma, tai nėra galima, jeigu tėvai panorės pilna krūtine kvėpuoti šiandienine atmosfera, prisisunkusia erotika ir seksualizmu, jei jie nuolat ieškos vis naujų įspūdžių ir išgyvenimų abejotinos rūšies spektakliuose, kinuose, variété ir kabaretuose; nėra galima, jeigu jie puoš salionus nuogybių „šedevrais“, o savo bibliotekas rafinuotos pornografijos „kūriniais“. Būtų didžiausias stebuklas, jei žmogus, tokiomis sąlygomis gyvendamas, išlaikytų savo sielą skaisčią ir taurią ir suvaldytų savo žemosios prigimties pageidimus. Tačiau Dievas be reikalo stebuklų nerodo! Todėl nenuostabu, kad daug kas, minėtomis sąlygomis gyvendamas, paslysta ir paskęsta sugedusio gyvenimo srutose. Tačiau kas iš jaunų dienų išmoko valdyti savo netvarkingus pageidimus ir juos pasukti kilnių idealų link, kas reguliariai savo sielą stiprina antgamtinės malonės dovanomis, — tas be didelio vargo mokės suvaldyti save, kad ir sunkesnę gyvenimo valandą, mokės šventai išpildyti, ko iš jo pareikalaus aukštas tėvo ar motinos pašaukimas. Tai liudija mums apaštalų pavyzdys ir jų žo-

džiai: „Viską galiu tame, kurs mane stiprina“ (Pil. 4, 13). Tai laiduoja mums visuotinio susirinkimo Tridente neklaidingas sprendimas, kad žmogus, Dievo malonės stiprinamas, gali išpildyti visus Dievo įsakymus[106]). Taip pat aiškiai ir gražiai šį dalyką nušviečia jau minėta enciklika „Casti connubii“[107]).

e. Valstybė neturinti teisės bausti, jei nepatikrina reikalingų šaltinių kūdikiui auginti ir auklėti. Pagaliau sakoma: „Kurios teisės turi valstybė bausti už abortus, jeigu ji pati nesistengia parūpinti reikalingų šaltinių šeimai išlaikyti. Juk tai yra pasityčiojimas iš vargšų likimo“'.

Kaip matėme, valstybės pareiga bausti tam tikrus veiksmus kyla iš jos pareigos rūpintis viešąja gerove. Jei kuris veiksmas žalingas visuomenės gyvenimui, valstybė turi stengtis su juo kovoti, jį pašalinti, nors tai darytų didžturčiai ar beturčiai. Kas mėgintų sudaryti tokias aplinkybes, kad baudžiamasis kodeksas neliestų tam tikrų gyventojų sluoksnių ar kategorijų, tas sugriautų valstybės orumą ir tuo pačiu suardytų visuomenės gyvenimo pamatus. Negimusios gyvybės nužudymas, kaip matėme, yra ne vien tik blogas savy dalykas, bet ir labai žalingas viešajai gerovei. Todėl jis turi būti baudžiamas, nors jį padaro didžturtis ar vargšas, mokytas ar nemokytas. Aišku, turi būti priimtos dėmesin visos aplinkybės, kurios galėtų palengvinti ar pasunkinti kaltinamojo atsakingumą.

5. Priemonės socialinės indikacijos vietoje

Savaime suprantama, kad valstybės pareiga nesibaigia baudžiamojo kodekso sukūrimu ir jo pritaikymu gyvenime. Baudžiamasis statutas yra daugiau neigiamoji valstybės darbo dalis; teigiamoji dalis reikalauja iš valstybės aktyvios veiklos viešajai gerovei sudaryti. Valstybė yra įpareigota aktyviai prisidėti prie tokių gyvenimo sąlygų sukūrimo, kad kiekvienas geros valios pilietis galėtų būti savo laimės kūrėjas. Todėl valstybė įpareigota padėti ir šeimai sustiprėti ir nugalėti visas sunkenybes. Valstybė

---

[106]) „Si quis dixerit, Dei praecepta homini etiam iustificato et sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, A. S.“ (D. 828).

[107]) „Si autem, faciendo quod in se est, ad gratiam se dociles praebeant, sui status onera ferre atque officia implere poterunt eruntque tanto sacramento roborati et sanctificati et quasi consecrati“. A .A. S., 1930, 555 p.

turi pasistengti šeimos galvą įgalinti tiek užsidirbti, kiek reikia šeimai išlaikyti; tur valstybė pasistengti grąžinti žmoną iš fiziškai ir morališkai ardančių fabrikų atgal į šeimos židinį, kad ji galėtų tinkamai auklėti jaunąją kartą, — apskritai, turi imtis kitų prie-monių, galinčių sustiprinti ir paremti šeimą. Ypatingai valstybė turi susirūpinti gausingesnėmis šeimomis; ji turi atsiminti, kad tokios šeimos atlieka labai naudingą valstybei darbą. Šiandie, priešingai, pastebimas tam tikras neigiamas nusistatymas dėl gau-singų šeimų. Yra faktų, kad fabrikų bei įmonių savininkai iš principo nepriima į darbą tėvų su gausingesnėmis šeimomis, na-mų savininkai nenori tokiems tėvams išnuomoti buto, valdžia uždeda jiems lygiai sunkius mokesčius, kaip ir nevedusiems ir t. t. Žinoma, tokia atmosfera žalingai veikia gausingesnę šeimą ir ne vieną visiškai atgraso nuo šeimos židinio sudarymo. Vals-tybės tad pareiga stengtis šią nenormalią padėtį pašalinti ir grą-žinti gausingai šeimai jai prideramą orumą ir galimumą išlaikyti konkurenciją su mažiau gausingomis šeimomis ar net su nevedu-siais. Apskritai, modernioji valstybė turi daugiau susirūpinti motinos, vaiko ir visos šeimos, kaip institucijos, globa. Tada at-kris reikalas griebtis tokios skaudžios priemonės, kaip socialinė indikacija.

V. Negali būti pripažinta juridinė indikacija

Ji stengiasi pateisinti abortą tuo atveju, kai nauja gyvybė buvo pažadinta smurtu. Juridinė indikacija gimininga socialinei indikacijai, nes pateisinimo motyvai šiuo atveju yra tiek mate-rialiniai, tiek moraliniai nuostoliai, kurie atsiranda dėl įvyku-sio smurto. Todėl ne vienas dalykas, kuris buvo paminėtas, svarstant socialinės indikacijos nepriimtinumą, gali būti žymia dalimi pritaikytas ir juridinei indikacijai. Šia proga pakaks iš-kelti tik tuos dalykus, kurie ligi šiol dar nebuvo pakankamai suminėti.

Aišku, kiekvienas padorus žmogus turi biaurėtis smurto įvykiais. Nukentėjusi moteris verta didžiausio pasigailėjimo ir pagalbos. Turi būti padaryta viskas, kad nukentėjusios gyve-nimas būtų pakenčiamas; visi turi padėti jai išgydyti skaudžią sielos žaizdą. Čia ne pro šalį bus pabrėžti, kad dorovinė tvarka leidžia užpultajai ginti savo nekaltybę visomis priemonėmis, net

ligi kraujo praliejimo; be to, ji gali daryti viską, kas galėtų sutrukdyti vyriškajam ir moteriškajam elementui susijungti ir tuo būdu pažadinti naują gyvybę. Bet dalykas pasikeičia, kai toks susijungimas yra jau įvykęs ir kai nauja gyvybė pradėta. Šioji gyvybė yra *niekuo nekalta;* jos nužudymas, kaip matėme, morališkai negali būti pateisintas. Juk nevalia savo geram vardui apsaugoti, sakykime, šmeižti nekalto žmogaus arba vogti. Kas mėgintų morališkai pateisinti juridinę indikaciją, tas atvirai prisipažintų palaikąs principą, kad tikslas gali pateisinti net morališkai blogas priemones. Bet šis principas, kaip žinome, iš esmės yra klaidingas ir neteisingas.

Taip pat ir valstybė neturėtų pripažinti juridinės indikacijos[108]), nes ją kartą pripažinus, galėtų kilti labai daug nuostolių tiek pačiai visuomenei, tiek valstybei.

1. Juridinės intdikacijos pripažinimas atidarytų kelią piktanaudojimui

Pripažinus juridinę indikaciją, atsidarytų platus kelias įvairiems piktnaudojimams, nes labai sunku nustatyti smurto faktą.

2. Labai pakenktų moraliniam valstybės autoritetui

Jeigu ir būtų galima nustatyti smurto faktą, juridinė indikacija pasilieka nepriimtina iš principo—

viena, viešoji gerovė griežtai įpareigoja valstybę rūpintis, kad nekalta žmogaus gyvybė įstatymų būtų saugoma ir globojama, kitaip nebus pakankamai patikrinta taika ir ramumas, be ko bendras žmonių sugyvenimas pasidaro negalimas;

antra, valstybė, pripažindama juridinę indikaciją, kitaip sakant, leisdama negimusio kūdikio kaina gelbėti savo gerą vardą bei socialinę padėtį, tuo pačiu tylomis *lyg ir pasisakytų, kad bent kai kada yra leidžiama morališkai blogomis priemonėmis siekti gero tikslo.* Tai būtų labai *skaudus smūgis* moraliniam valsty-

---

[109]) Valstybė, negalėdama pripažinti juridinės indikacijos, galėtų ir turėtų bausmę už šiuo atveju padarytą abortą praktiškai žymiai sušvelninti, kaip tai jau daro kai kurios moderniosios valstybės, pav., Italija; ten bausmė yra $^2/_3$ sumažinta. Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1467 p.

bės autoritetui, — pati valstybė, kaip matėme, griautų savo egzistencijos pamatus. Dėl šių motyvų nenori juridinės indikacijos pripažinti dalis gydytojų: pav., Hamburgo Gydytojų Rūmuose prieš ją pasisakė 56 gydytojai[109]); taip pat nepripažįsta jos dalis rimtų eugenikų (prof. *Muckermann*[110]) ir valstybininkų arba juristų (prof. *Kahl*) [111]).

3. Teigiama priemonė: valstybės yra griežtai įpareigota pakankamai apsaugoti moters dorą ir laisvę

Savaime suprantama, kad valstybė, negalėdama pripažinti juridinės indikacijos, kaip jau buvo minėta, turi imtis visų reikalingų priemonių, kad pasikėsinimai prieš moters dorą ir laisvę praktiškai kiek galima greičiau išnyktų, kad tokie skaudūs įvykiai negalėtų besikartoti. Galėtų būti praplėsti ir sustiprinti atitinkami baudžiamojo statuto §§; turėtų būti sustiprintas įtartinų šiuo atžvilgiu asmenų sekimas ir izoliavimas; įvykus nelaimei, turėtų būti kiek galima greičiau ir tiksliau suteikta moralinė nukentėjusiai satisfikacija ir t. t. Žinoma, gali pasitaikyti, kad tų visų priemonių gali neužtekti, kad kas nors gali skaudžiai nukentėti, nerasdamas ir negaudamas pakankamo savo skriaudos atitaisymo. Šiame pasauly tai yra galima. Bet visuomet reikia atsimint, kad su šiuo pasauliu ne viskas baigias: ateis dar galutinė atsiteisimo valanda, kada kiekvienam bus atlyginta pagal tai, kas jam teisingai priklauso.

VI. Negali būti pripažinta eugeniškoji indikacija

Eugeniškoji indikacija, kaip matėm, stengiasi pateisinti abortą tokiu atveju, kada laukiamasis kūdikis, paveldėjimo mokslo duomenimis, turi gimti mažavertis, atseit, nesveiko kūno ar dvasios. Toks naujagimis, anot eugenikų, ir pats jausis be galo nelaimingas ir, be to, pareikalaus iš visuomenės nemaža lėšų savo

---

[109]) *Fecht, K. E.*, Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 38 p.

[110]) „Doch sobald ein Kind unter ihrem Herzen den Lebenslauf begonnen hat, hat sie vor Gott nur diese einzige, unauswichliche Plicht, dieses Kind, das doch auch aus ihren Erbanlagen wurde und darum ihr Kind ist, zu schützen, während wir anderen ihr behilflich sein müssen, soweit wir nur vermögen“ Um das Leben Ungeborenen, Berlin 1925, 55 p.

[111]) Medikų juristų suvažiavimas Leipzige 1927 m.

išlaikymui ir auklėjimui; visuomenei, aišku, iš tokio mažaver- čio elemento nebūsią jokios naudos, — priešingai, nuolatos gre- siąs pavojus sumenkėti, degeneruotis. Todėl, esą, geriau bus jam ir visai tautai, jeigu tokio nelaimingo kūdikio gyvenimo siū- las bus dirbtinai nutrauktas.

Sutiktina su eugenikais, kad šiandie ištisoms tautoms gresia išsigimimo pavojus ir kad valstybė bei tauta turi griebtis visų leistinų priemonių tam pavojui pašalinti. Tačiau visiškai nega- lima prie tų leistinų priemonių priskaityti eugeniškąjį abortą.

1. Ir mažavertė būtybė nėra bevertė būtybė

Kad eugeniškais sumetimais abortas negali būti pateisintas morališkai, jau aišku iš antrosios dalies. Nors liga būtų ir ka- žin kaip pavojinga ar biauri, vis tiek ir tokia liga sergantis kū- dikis yra žmogiška ir, be to, visiška nekalta būtybė. Todėl nie- kas neturi tiesioginės valdžios į jos gyvybę; jokie tautiniai bei valstybiniai tikslai negali pateisinti nekalto kūdikio nužudymo. Priešingai, krikščioniškoji meilė reikalauja parodyti tokiam ne- laimingam sutvėrimui daugiau užuojautos ir meilės: juo didesnis vargas, juo greitesnė ir didesnė turi būti pagalba.

Be to, negalima sutikti su tuo, kad tokio kūdikio gyveni- mas turėtų būti visiškai bevertis ar beprasmis. Juk fizinė sveika- ta nėra aukščiausias žmogaus gėris; be materialių vertybių ir gė- rybių, yra dar dvasinių bei moralinių, kurios ir sudaro tikrąją žmogaus vertę. Ir labai silpnos sveikatos, — kaip istorija bei gyvenimo patyrimas rodo, — žmogus gali, Dievo malonės pa- dedamas, sukurti daug dvasinių vertybių, gali pakilti kartais ligi sunkiai kitiems prieinamų moralinių gyvenimo aukštybių, palikdamas visiems labai gražų, sektiną pavyzdį. Bet net ir tuo atveju, jeigu laukiamasis kūdikis visą savo gyvenimą turėtų pa- silikti paliegęs ir silpnaprotis, vis tiek jo gyvenimas dar nebūtų visuomenei be naudos: jis galėtų duoti progos kitiems atlikti ge- rus darbus ir tuo būdu netiesiog prisidėtų prie naujų moralinių vertybių sukūrimo. Abortas gi kaip tik visa tat suardo, atimda- mas iš tokio nelaimingo kūdikio ne tik jo prigimtinę, bet, kas svarbiausia, ir jo antprigimtinę gyvybę ir laimę.

2. Motyvai, dėl kurių valstybė negali eugeniškos indikacijos pripažinti

Eugeniškoji indikacija negali būti pripažinta ir juridiškai, atsieit, valstybė negali leisti žudyti eugenikos sumetimais kad ir mažavertę gyvybę. To ji negali padaryti dėl šių motyvų:

a. Eugeniškos indikacijos pripažinimas labai pakenktų moraliniam valstybės autoritetui

Kaip jau nekartą buvo minėta, valstybė neturi jokios tiesioginės valdžios į savo piliečių gyvybę, todėl niekam ir negali duoti tokios teisės. Priešingai, dorovės dėsniai reikalauja, kad nekalto žmogaus gyvybė būtų įstatymų saugoma ir globojama. Jeigu valstybė nors valandėlei nukryptų nuo šio principo, ji pati, be abejojimo, pakirstų savo moralinį autoritetą ir tuo pačiu padarytų labai daug nuostolių visuomenei. Tai aiškiai pabrėžia vokiečių reichstago juridinės komisijos pirmininkas jau minėtas prof. *Kahl*[112]).

b. Atsidarytų platus kelias piktnaudojimui

Antras motyvas, kuris neleidžia valstybei pripažinti eugeniškosios indikacijos, yra tas, kad ją pripažinus, atsirastų plati dirva įvairiam piktnaudojimui. Teisybė, paveldėjimo mokslas yra sparčiai pažengęs į priekį. A p y t i k r i a i jau galima nustatyti iš anksto, koks bus laukiamasis kūdikis. Bet paveldėjimo mokslas dar nėra — kaip atvirai pripažįsta patys eugenikai — tiek pažengęs į priekį, kad galima būtų su morališku tikrumu tiksliai nustatyti, kokios bus laukiamojo kūdikio fizinės ir psichinės savybės. Yra buvę atsitikimų, kad turėjęs gimti sveikas kūdikis ilgainiui pasirodė esąs visiškai nesveikas, silpnaprotis, linkęs į kriminalistiką, tuo tarpu tariamai paliegęs bei nenormalusis pasirodė esąs didelių gabumų asmuo, sukūręs savo srityje

---

[112]) „Dann würde der Staat besonderem Stande das Recht geben die Vorsehung zu spielen, über das Leben oder den Tod eines unschuldigen Menschen zu entscheiden. Das verträgt sich nicht mit der Auffassung vom modernen Rechtsstaaten".

Sitzungsberichte des 21 Ausschusses des Deutschen Reichstages (Strafrecht). ... IV Wahlperiode 66—70 Sitzung 17.V—11,VI.1929.

daug vertingų gėrybių ir nudirbęs didį kultūros darbą[113]). Todėl sprendžiant klausimą, koks kūdikis turės gimti, o koks žūti — viskas priklausys nuo įsitikinimų ir nusistatymų tų organų, ku= riems bus pavesta šis klausimas spręsti. Tokiai padėčiai esant, piktnaudojimas darosi neišvengiamas.

Bet sutikime kartą, kad esama tokių atvejų, kada galima vi= siškai tikrai nustatyti, kad laukiamasis kūdikis turės gimti maža= vertis. Tačiau ir šiuo atveju eugeniškoji indikacija negalėtų būti pripažinta. Tokiu atveju reikėtų pasirūpinti, kad *nauja gyvybė nebūtų visiškai pradėta;* reikėtų daugiau sustiprinti žmonėse atsa= kingumo jausmą ir priminti jiems griežtą pareigą, kad, jei kas nusimano save esant nesveiką, pirma turi išsigydyti, o jeigu to n e g a l i m a padaryti, turi visiškai atsisakyti nuo sumanymo sukurti šeimą arba nuo sumanymo pasinaudoti įsigytomis mote= rystės teisėmis. Žmonės parodo didelį savo sąžinės surambėjimą, kai pasiryžta pažadinti naują nekaltą gyvybę, nors gerai žino, kad tuo pačiu ją stumia į didžiausią fizinį ir dvasinį skurdą. Jei šiam tikslui nepakaktų privatinės iniciatyvos, galėtų įsikišti vals= tybė, pasistengdama sukliudyti mažaverčiams elementams kurti naujus šeimos židinius. Žinoma, ,valstybė tai galėtų daryti tik leistinomis priemonėmis.

c. N e p r a k t i š k a p r i e m o n ė

Trečias motyvas, kodėl valstybė neturėtų pripažinti euge= niškosios indikacijos, yra jos mažas naudingumas norimam tiks= lui pasiekti, jeigu eugeniškasis abortas pasiliktų fakultatyviškas. Tuomet, teisybė, būtų sukliudyta tam tikram nesveikų elementų skaičiui išvysti šį pasaulį, bet tai būtų labai mažas %=as, palyginti su visų mažaverčių elementų skaičiumi. Norint apčiuopiamai su= mažinti mažaverčių elementų skaičių, reikėtų padaryti eugeniškąjį abortą *privalomą* visais atvejais, kada yra pavojus, kad gali gimti

---

[113]) „Allein wir sind trotz tiefer Einsicht in das menschliche Vererbungs= gesetz und in der Wirkungsweise der Volksseuchen noch durchaus nicht in der Lage, mit Sicherheit zu sagen, dieses konkrete Einzelwesen, das zur Zeit unter dem Herzen einer Mutter wächts, ist erblich belastet oder hoffnungslos angesteckt. Folglich ist auch rein biologisch der Eingriff durch= aus nicht zu rechtfertigen".

Muckermann, H., Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 56 p.

Placzek, L., Künstliche Fehlgeburt und künstliche Unfruchtbarkeit, Leip= zig 1918. Eugenische Indikation.

nepilnavertė būtybė. Bet tokiomis masinėmis žudynėmis valstybė greit visiškai sugriautų savo moralinį orumą, o tuo pačiu ir savo egzistencijos pamatus.

Štai tie motyvai, dėl kurių valstybė negali pripažinti eugeniškosios indikacijos. Dėl šių motyvų eugen. indikaciją atmeta visa eilė žymių valstybininkų ir juristų, pav., jau minėtas prof. *Kahl;* taip pat žymi dalis medikų, pav., Šveicarijos gydytojai[114]), pokariniai gydytojų suvažiavimai, įvykę Berlyne ar Leipcige, Gydytojų Rūmai Würtemberge[115]) ir iš dalies Hamburge[116]). Aiškiai atmeta eugeniškąją indikaciją ir tokie įžymūs eugenikai, kaip, pav., prof. *H. Muckermann*, pabrėždamas, kad eugenikos uždavinys turi būti elgtis su kiekviena žmogiškąja gyvybe vertu žmogaus būdu, o ne ją žudyti[117]).

3. Teigiamos priemonės eugeniškosios indikacijos vietoje

Vietoj eugeniškojo aborto, kaip neigiamos priemonės, valstybė galėtų su didesne nauda pavartoti teigiamas priemones. Visų pirma ji turėtų visuomenę daugiau supažindinti su eugenikos ir paveldėjimo mokslo duomenimis; toliau ji turėtų sužadinti jaunojoj kartoj, manančioj kurti naujus šeimų židinius, didesnį atsakingumo jausmą; jaunavedžiai dėl būsimų jų kūdikių turėtų itin saugotis alkoholizmo ir palaido seksualinio gyvenimo, nes minėti

---

[114]) „Solange die Vererbungswissenschaft uns nicht mit eigener Bestimmtheit Auskunft zu geben vermag über die mutmassliche körperliche oder geistige Gefährdung des nasciturus, können wir uns zu einem Eingriff aus rassenhygienischen Gründen nicht entschliessen".

Stenografische Verhandlungsberichte des Straftechtsausschusses des Schweizer Nationalrates. Sitzung vom ... 5III,1929.

[115]) *Fecht, K. E.*, Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 37 p.

[116]) T. p. 40 p.

[117]) „Die Eugenik hat mit der Frage der Tötung des sogenannten lebensunwertes Lebens nicht zu tun. Wir dürfen solches Leben, auch wenn es lebensunwert erscheinen soll — woraus durchaus nicht folgt, dass es wirklich lebensunwert ist — weder verhungern lassen noch töten. Im Gegenteil, es ist unsere Zflicht, jedes Menschenleben menschenwürdig zu behandel. Das gilt auch vom keimenden Leben, das doch von Anfang an ein echter Mensch ist. Ich würde die eugenische Indikation auch dann ablehnen, wenn wir im Einzelfall wüssten ,dass das Kind im Mutterschosse, weil leiblich belastet, vielleicht oder sicher lebensunwert sein wird. ... Hier sind Wege der Nächstenliebe zu gehen".

Eugenik und Volkswohlfahrt, Berlin 1933, 18—19 p.p.

dalykai yra palankiausi faktoriai pavojingiausioms tiek atskiros šeimos, tiek visos tautos baciloms plist — venerinėms ligoms. Taip pat galima sveikinti pradedantį įsigalėti paprotį, kad jauna=vedžiai abipusiai pasikeičia sveikatos liudijimais. Ne mažiau svar=besnis dalykas yra pasistengti išlaikyti dorovės rekalavimus jau sukurtoj šeimoj: jie visi remiasi biologiniais dėsniais, todėl ir jų laužymas skaudžiai atsiliepia naujai gyvybei, kurią norima pa=žadinti. Be to, valstybė turi vesti tokią politiką, kuri patikrintų sukurtoms šeimoms ekonominį pamatą, ypatingai valstybė turi stengtis stiprinti sėslias žemdirbių šeimas. Kaip gyvenimo paty=rimas rodo, jos, palyginti, geriau išlaiko vertingas paveldėjimo ypatybes ir todėl geriau gali patarnauti eugeniškam tikslui.

VII. Mediciniška indikacija

Mediciniškoji indikacija, kaip matėm, yra aborto pateisini=mas tais atvejais, kada, gydytojų supratimu, jis atrodo būtinai rei=kalingas motinos gyvybei išgelbėti ar jos sveikatai apsaugoti. Teoretiškai mediciniškojo aborto reikalingumą ir leistinumą, kaip matėm, pripažįsta didelis gydytojų ir juristų daugumas. Tačiau su tuo negalima sutikti.

Kaip žiūrėtina į mediciniškąjį abortą dorovės atžvilgiu, ma=tėme anksčiau. Taip pat ir valtybė normaliomis sąlygomis ne=gali mediciniškojo aborto pripažinti. Štai dėl ko.

1. Medicinos mokslas dar nėra suradęs pakankamai kriterijų, kuriais galėtų konstatuoti, kada abortas yra būtinai reikalingas, kada ne

Kaip patys gydytojai prisipažįsta, medicinos mokslas nėra dar radęs neklaidingų kriterijų, kuriais tiksliai būtų galima nu=statyti, kuriuo momentu būtinai reikėtų nutraukti nėštumą, nes kitaip, be jokių abejojimų, turėtų žūti motina. Tokiam reikalin=gumui nustatyti reikėtų moksliškai konstatuoti, kad kitos prie=monės motinai padėti nėra, o kas svarbiausia, kad projektuoja=masis abortas motinai būtinai padės, o nepakenks. Bet šį dalyką konstatuoti labai sunku, praktiškai tiesiog negalima. Visų pirma yra gana sunkus dalykas konstatuoti, kad kitos priemonės nėra ir kad be aborto motina turės būtinai žūti. Postfaktinis mirties

konstatavimas, nepadarius aborto, dar nėra moksliškas įrodymas, kad tokia motina nebūtų mirusi, jeigu abortas jai ir būtų buvęs padarytas, arba kad ji nebūtų mirusi, jeigu ji visiškai nebūtų buvusi nėščia. O išgijimas po aborto taip pat nėra moksliškas įrodymas, kad ji nebūtų išgijusi, jeigu abortas nebūtų buvęs jai padarytas[118]). Šiais atvejais visiškai negalima dalyką patikrinti. Patys gydytojai žino daug atsitikimų, kada geriausių internistų bei ginekologų diagnozai pasirodė klaidingi, o motinos, išdrįsusios jų nepaklausyti, pagimdė visiškai sveikus kūdikius ir pačios jautėsi visiškai sveikos ir laimingos. Dr. *Clément* iš Friburgo pasakoja, tarp kitų, vieną atsitikimą, kada viena nėščia moteriškė buvusi vietos gydytojo pasiųsta į universiteto kliniką ištirti. Ten ilgą laiką ją kruopščiai ir sąžiningai tyrę du žinomi specialistai. Pagaliau buvę jai pranešta, kad ji negalėsianti normaliai gimdyti ir turėsianti po tam tikro laiko atvykti nėštumo nutraukti. Moteriškė skirtuoju laiku negalėjo atvykti. Netrukus vietos gydytojas buvęs pakviestas naktį pas tą pačią moteriškę. Jis gerai žinojęs specialistų diagnozą, tad jautęsis nekaip. Bet koks buvęs jo nustebimas, kai ryto metą nuvykęs pas ligonę, radęs ją pagimdžiusią visiškai sveiką kūdikį[119]). Panašių pavyzdžių nemaža patiekia ir kiti specialistai, pav., prof. *Frank*[120]), prof. *H. Muckermann*[121]) ir kt. Mat, pati gamta parengia motinos organizmą jos svarbiausiai funkcijai, suteikdama jai nepaprasto intensyvumo, kad galėtų aprūpinti dvi gyvybes ir nugalėti su nėštumu

---

[118]) „Der Einwurf, die Unterbrechung sei der letzte Ausweg, um momentan das Leben der Frau zu retten, enthält zwei fundamentale Irrtümer. Erstens ist es nur immer eine Wahrscheinlichkeitsrechnung, die aufgestellt wird und die dann dazu führt, ein Leben zu vernichten ohne die absolute Gewissheit zu haben, das andere zu erhalten, denn wo und wann ist es möglich, zu sagen, hier und jetzt in diesem Augenblicke muss unterbrochen werden, sonst ist die Frau werloren? ... Zweitens ist und bleibt unsere ärztliche Aufgabe unter allen Umständen, zu heilen und nicht einen Organizmus zu töten, selbst dann nicht, wenn ein anderer dadurch vielleicht erhalten werden kann.

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 43 p.

[119]) *Clément, G.*, Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 18—19 p.p. Toje pačioje vietoje autorius deda gana griežtą, bet, atrodo, teisingą pastabą: „Plus un médicin aura de sciencie et de technique, plus rarement le sacrifice de l'enfant lui apparaîtra du point de vue médical comme impérieusement commandé".

[120]) Schutz — oder Würgengel, Köln 1921.

[121]) Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 48—49 p.p.

susijusias sunkenybes[122]). Štai kodėl nelengvas dalykas iš anksto konstatuoti, kurias sunkenybes motinos organizmas galės įveikti, kurių negalės. Tai aiškiai parodo kad ir paviršutiniškas tų atsitikimų analizas.

2. Eilė konkrečių atsitikimų, kur pačių gydytojų nuomonės skiriasi

a. Dubens susiaurėjimas. Senovėje, kada medicininiškoji chirurgija nebuvo taip ištobulinta, kada, pavyzdžiui, mirtingumas dėl Cezario piūvio (sectio caesarea) siekė ligi 85%, dubens susiaurėjimas buvo laikomas visiškai pakankamu pagrindu kraniotomijai. Bet ilgainiui dalykai pasikeitė: buvo išrastos naujos operacijos, pav.: pubiotomia, symphysiotomia ir kt.; be to, Cezario piūvis buvo tiek ištobulintas ir juo užsikrėsti pavojus tiek sumažintas, kad mirtingumas nuo jo šiandien pasidarė visiškai minimalus. Taip pokariniais laikais Losanos gydytojas *Rossier* praneša, kad turėjęs 100% pasveikimų. Kitas to miesto gydytojas, *Welthard*, iš 122 atvejų turėjo 121 pasveikimą; šia operacija išgelbėtų vaikų mirtingumas siekė tik 3,37%[123]). Prof. *Frank* iš Kölno praneša turėjęs savo klinikoj 1885—1921 metų laikotarpiu 20.734 gimdymus. 1.707 moters turėjusios siaurą dubenį sunkią formą. Iš jų 802 pagimdžiusios visiškai normaliai, nereikalaudamos jokios operatyvinės pagalbos; 541 buvo padarytos operacijos, bet jos būtų buvusios reikalingos, jeigu šios moteriškės ir nebūtų buvusios nėščios; 241 buvo padaryta pubiotomia bei symphysiotomia, 123 — Cezario piūvis. Tokiu būdu nė vienai moteriškei nereikėjo nutraukti nėštumas. Teisybė, vaikų mirtingumas buvęs gana didelis (12,92%); bet šį reiškinį esą

---

[122]) „Den zu erwartenden zeitweise hohen Anforderungen an das weibliche Herz durch die Aufgaben der Schwangerschaft entspricht eine deutliche Einhaltung seiner Massenzunahme für die Zeit, in welcher eine derartige Funktion zu erwarteen steht, mit der Möglichkeit einer wiederholten spielenden Anpassungsfähigkeit an die wirklich auftretenden mehr belastenden Funktionen durch Schwangesschaft. ... Die mit der Schwangeschaftsreaktion des Herzens verbundene Massenzunahme fällt unter das Gesamtbild der zeitweiligen progresiven und dann wieder regressiven Veränderung aller Organen, welche in der Schwangerschaft für zwei, für Mutter und Kind, arbeiten müssen".

Muckermann, H., Um das Leben ..., 58 p.

[123]) *Clément, G.*, Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 41 p.

būtų galima paaiškinti ta aplinkybe, kad ligonės buvo į kliniką atgabentos labai vėlai[124]), Prof. *Schröder'io* nuomone, šiandien dubens susiaurėjimo atveju kone visuomet galima išgelbėti kūdikį, nesudarant perdaug didelių pavojų motinos gyvybei[125]). O dr. Pinard drąsiai įrašė ant Beaudelocque ligoninės rūmų šį skambų šūkį: „L'embryotomie sur l'enfant vivant a vécu"[126]). Be to, Cezario piūvis pasirodė esąs naudingas ir kitais atsitikimais, pav., positionis transversae arba placentae praeviae atvėjais. Taip dr. Walthard Cezario piūvio pagalba išgelbėjęs iš 13 tokių atsitikimų 13 motinų ir 12 kūdikių[127]).

b. P l a u č i ų d ž i o v a (tuberkulozas). Plaučių džiova sudaro šiandien, gal būt, didžiausią mediciniškojo aborto %‑ą. Visa eilė rimtų gydytojų laiko abortą reikalingą, kai džiova išeina iš uždaros paslėptos fazės ir kai atsiranda aštrių, vis didėjančių destruktyvinių komplikacijų. Bet ir su šia nuomone ne visi gydytojai sutinka; yra labai rimtų gydytojų, kurie pamatuotai abejoja, ar abortas galėtų apčiuopiamai padėti džiova sergančiai nėščiai moteriai. Prof. *Scherer* iš Berlyno (Kronprinzessin Cäcilie Heilstätte) sakosi turėjęs galimumo tyrinėti 427 nėščias moteriškes, sergančias plaučių džiova. Tyrinėjęs jas net ligi 16 metų po nėštumo. Iš jų 103 moteriškėms jis pats pataręs padaryti abortą, kurių 72 sutikusios, 31 — nesutikusi. Iš sutikusiųjų 3% mirė tuoj po operacijos, 62% per vienerius metus, tik 19 moteriškių atgavo šiek tiek pakenčiamą sveikatą. Iš nesutikusiųjų: 1 turėjusi natūralų abortą, 3 ankstyvą gimdymą, likusios — išgyvenusios po kelerius metus. Iš 324 džiovininkių, kurioms nebuvę patarta daryti abortą, tik 22 sveikata gimdant pablogėjusi, 13 mirę nuo džiovos po metų, 87 džiovininkės gimdžiusios dar 133 kartus be didesnių komplikacijų[128]). Iš to aiškėja, kaip pats *Scherer* pabrėžia, kad nėštumas nedaro ypatingos įtakos džiovos vystymuisi, ir antra, kad abortas ne kažin ką tepadeda. Dar griežčiau kalba dr. *Fecht*. Jis tvirtina turėjęs daug atsitikimų, kur abortas buvęs padarytas dėl džiovos ir kur rezultatai motinos gyvybei bei sveikatai buvę labai apgailėtini. Jo nuomone,

---

[124]) *Frank, F.*, Schutz — oder Würgengel, Köln 1921, 9—10 p.p.

[125]) *Clément*, G., Le droit de l'enfant à naître, Freibourg 1927, 5 p.

[126]) Ten pat, 41 p.

[167]) Ten pat, 41 p.

[128]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 71—72 p.p.

90% visų šios rūšies abortų esą daroma visiškai nepamatuotai ir kad kur kas geresnių vaisių esą galima būtų sulaukti, pritaikius gydymą sanatorijoj[129]). Tokios pat neigiamos nuomonės šiuo atveju laikosi ir žinomas ginekologas prof. *Frank*. Jis sakosi savo ilgoj praktikoj neradęs nė vieno atsitikimo, kur būtų reikėję da⸗ryti abortą dėl džiovos[130]). Prof. *Mayer* iš Tübingeno praneša įdomų atsitikimą, kur vienas garsus internistas ir ne mažiau gar⸗sus ginekologas pripažinę džiova sergančiai moteriškei būtiną reikalą daryti abortą. Tėvai, trokšdami sulaukti kūdikio, nesu⸗tikę su šiuo pasiūlymu ir palikę kliniką. Prof. *Mayer* sakosi tu⸗rėjęs laimės matyti tą moteriškę savo klinikoj ir padėti jai pa⸗gimdyti dar kitus 4 šaunius berniukus, kurių silpniausias svė⸗ręs 7—8 svarus. Laiminga motina jautusis visą laiką gerai, o pa⸗gimdyti vaikai visi sveiki[131]). Taip pat tarptautinio kovai su tuberkulozu kongreso Lozanoje 1914 m. pranešėjas švedų prof. *Forrsner* ir pats kongresas nelaiko nėštumo ir tuberkulozo dviem visai nesuderinamais dalykais[132]).

---

[129]) „Ich selbst habe viele Schwangerschaftsunterbrenchungen bei den verschiedensten Formen der Tuberkulosen gesehen ,bei denen die Resultate für die Mutter quoad vitam bzw. sanationem meist derartige schlecht waren, dass ich in jedem Stadium und bei jeder Tuberkulose⸗Form die Heilstätten⸗behandlung verlangen und die Unterbrechtung ablehnen muss. ... und wir dürfen nie vergessen, dass bei den Unterbrechung auch stets die Möglichkeit besteht, dass bei der Mutter trotz oder gerade wegen der Unteirbrechung eine Verschlimmerung der Tuberkulose eintritt. Wir führen künstlich das Wochen⸗bett herbei, also die Zeit, in der sich die Tuberkulose meist verschlimmert. ... Für mir gibt es kein Zweifel, dass 90% aller unterbrochenen Tuberkulose⸗Fälle unnötiger Weise unterbrochen werden, dass man also mehr Schaden als Nutzen durch die Unterbrechung stiftet".

Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 45 p.

[130]) „Ich habe auch nicht ein einziges Mal bei der Tuberkulose einen stichhaltigen Grund zur Einleitung des Aborts gefunden und konnte bis heute nicht einsehen, warum die Schwangerschaft die Erkrankung so un⸗günstig beeinflussen sollte. Die Erfahrung hat das Gegenteil gezeigt".

Schutz⸗ oder Würgengel, Köln 1921, 19 p.

[131]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925, 69 p.

[132]) „La conférence internationale de la Tuberkulose, à Lausanne, en 1924, dans sa presque unanimitè n'admettait plus cette prétendue incompati⸗bilité, de la grossene et de la tuberculose. Le rapporteur d'alors. Forsner de Stockholm, dans une publication récente (citée par D. M. W. du 7 mai 1926), concluait qu'il n'est nullement prouvê que la gravidité exerce une influence fàcheuse sur la tuberculose pulmonaire, et Menge, de Heidelberg (ibid. 7 iuni

c. Širdies ligos. Daugelis gydytojų laikosi tos nuomonės, kad nėštumo supuolimas su širdies liga yra labai pavojingas dalykas nėščiai moteriai. Prof. *Winter*, atmesdamas, teisybė, lengvesnius atsitikimus, pripažįsta aborto reikalingumą tuo atveju, kai atsiranda kompensacijos sutrikimas (Kompensationstörungen) nuo ko esą labai sunku išsigydyti. Tačiau yra gydytojų ir kitaip manančių. Dr. *Fecht* sakosi gavęs daug moterų, sergančių širdies ligomis, kurioms buvę pripažinta būtinas abortas. Bet šis diagnozas ilgainiui pasirodęs nepamatuotas; indikuotosios moters galėjusios laimingai pagimdyti. Priešingai, autorius daugel kartų yra pastebėjęs, kad ne viena moteris, kuri išdrįso klausyti gydytojų patarimų, be laiko turėjusi skirtis su šiuo pasauliu[133]). Dr. *Dauwe* manymu, geriau už abortą galįs padėti ramumas, ilgesnis poilsis, tvarkingumas, blaivumas[134]). Tokios pat nuomonės laikosi jau ne kartą minėtas prof. *Frank*[135]). Prof. *Menge* mano, kad šiandien dar nerasti kriterijai, kuriais remiantis, būtų galima be pavojaus suklysti nustatant aborto reikalingumą širdies liga sergančioms[136]). Prityrusių gydytojų *(Fromme, Jaschket, Seitz)* manymu, maždaug $^3/_4$ nėštumų širdies ligos atveju baigiąsi be ypatingų komplikacijų[137]).

---

26) voit aussi dans les procédés conservateur, même pour des forms graves, le traitement de l'avenir".

Clément, G., de droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 5 p.

[133]) „Zweifellos wird heute die Indication bei Herzerkrankungen von vielen Arzten viel zu leicht gestellt. Ich habe gravide Frauen mit den verschiedensten Herzkrankheiten zugeschickt bekommen, bei denen die Indikation zu Unterbrechung als unbedingt notwendig gestellt war, ohne dass auch wirklich ein stichhaltiger Grund für eine Interruptio vorhanden gewesen wäre und meine abwartende Haltung hat mir immer Recht gegeben.

Die Frauen konnten ihr Kind austragen und zur Welt bringen, ohne sich zu schaden! Ich habe andererseits auch genügend Unterbrechungen bei Herzfehlern gesehen, bei denen die Frauen trotz oder vielleicht gerade wegen der Unterbrechung zugrunde gingen. Die plötzliche Überbelastung des Herzens durch die Narkose und die sonst nötigen Massnahamen, sind eben für ein schwer geschädigstes Herz meist zu gross und selbst, wenn die Frauen durchkommen, was für ein qualvolles Leben steht vor ihnen!"

Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 47 p.

[134]) *Clément, G.*, Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927, 51 p.

[135]) Schutz-oder Würgengel, Köln 1921, 19 p.

[136]) *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungebgrenen, Berlin 1925, 68 p.

[137]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, 79 p.

d. Inkstų ligos. Šiuo atveju rimti specialistai pripažįsta reikalą nutraukti nėštumą, pasireiškus šiems simptomams:

1⁰ netikėta sunki uremija,

2⁰ sunkiai išgydomi inkstų širdies kompensacijos sutrikimai,

3⁰ ankstyvas retinitis albuminuricae pasirodymas ir progresyviškumas,

4⁰ amaurosios ir ablatio retinae,

5⁰ aukšto laipsnio hydrothorax ir hydropericardium, greitas inkstų insufficiencijos didėjimas[138]).

Dr. *Fecht* pripažino, kad visais minėtais atvejais abortas jau yra vėlyva priemonė, kuri dėl per didelio širdies apsunkinimo greičiau dalyką pablogina, negu pataiso[139]). Anot to paties autoriaus, tas pat sakytina ir kepenų ligų atveju, net jeigu tai būtų geltonoji kepenų atrofija[140]).

e. Nesiliaujantis vėmimas (hyperemesis gravidarum). Hyperemesis yra vienas iš nėštumo toksikozų atvejų. Šio reiškinio priežastis dar nėra galutinai ištirta; kai kurie gydytojai mato ją tam tikruose nuodijančiuose produktuose, kuriuos gamina gemalas motinos organizme[141]). Lengvesnėj formoj hyperemesis pasitaiko kone kiekvieno nėštumo pradžioj. Nėra tai perdaug pavojingas reiškinys. Tik kada hypermesis pasireiškia sunkesnėje stadijoje, tada, kai kurių gydytojų manymu, abortas pasidaro būtinai reikalingas. Bet ir šiuo atveju yra prieštaraujančių nuomonių. Jau minėto dr. *Fechto* nuomone, hypermesis atveju gyriausi vaistai esanti tinkama dieta, atsakantis klimatas, naujos gyvenimo sąlygos; o jei pasireikštų aštresnėj formoj — kliniškas gydymas[142]). Taip pat ir prof. *Frank* pasisako, kad hyperemesis

---

[138]) Stellungnahme zur Indikation der künstlichen Schwangerschaftsunterbrechung: „Münchener Medizinische Wochenschrift", n. 25 (1930).

[139]) „Ich möchte auch dazu bemerken, dass eine Unterbrechung in all den angeführten Fällen fast stets zu spät kommt und das drohende Verhängniss sehr häufig eher beschleunigt als behebt; denn entweder wird das Herz primär abgedrosselt durch die plötzliche Mehrbelastung bei der Unterbrechung, oder aber sekundär durch die ins Grenzenlose gesteigerte Arbeitsleistung der Nieren".

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 47 p.

[140]) T. p.

[141]) *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932, 20 p.

[142]) „Das sogenannte unstillbare Schwangerschaftserbrechen ist auch nur eine der Schwangerschaftstoxikosen; es wird bei ihm nie nötig sein, zu unterbrechen, wenn man diese Toxikose richtig behandelt. Diät — Klima —

atveju jam niekuomet nereikėję griebtis aborto: pakakę klinišku priemonių[143]). Tokiu atveju abortą jis laiko pavojingu dalyku ir mini vieną gydytoją, kuris iš 32 tokių atsitikimų turėjęs 11 aukų. Kritiškai į aborto reikalingumą šioj srity žiūri ir dr. Clément[144]).

f. Psichozai. Šiuo atveju, daugelio gydytojų nuomone (*Mayer, Winter*), abortas reikalingas, jeigu pasireiškia sunkia forma melancholiška depresija, dementia praecox, perdidelis nu-silpnėjimas ir panašūs simptomai. Tačiau esama taip pat rimtų gydytojų, ne labai norinčių su tuo sutikti ir manančių, kad aborto nauda tokiais atvejais esanti labai problematiška; buvę pastebėta, kad ligonė dėl padaryto aborto greičiau pablogėjanti, nei page-rėjanti[145]). Taip pat abortas nedaug tepadedąs nelaimingai nėš-čiai moteriai išsigelbėti nuo savižudybės manijos. Bet ypatingai jis esąs nevietoj nervingumo atvejais: po aborto moters tapdavusios nervingesnės, negu prieš abortą[146]).

Tą pat būtų galima pasakyti ir dėl kitų ligų. Dr. Vincent[147])

---

bzw. Milieuwechsel gehören mit zu den besten Methoden in ihrer Bekämp-fung; bei ganz schweren Fällen muss Krankenhausbehandlung einsetzen. Ich glaube, dass die meisten Schwangerschaftsunterbrechungen bei Hyperemesis-fällen nur deshalb erfolgen, weil zu lange von den betrefenden Frauen oder dem behandelenden Arzte gewartet wird, bis die Überführung in ein Kranken-haus erfolgt".

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, Paderborn 1933, 48 p.

[143]) „Aber in allen Fällen ist doch noch gelungen die Schwangerschaft zu einem glücklichen Ende zu füren".

Schutz- oder Würgengel, Köln 1921, 13 p.

[144]) Le droit de l'enfante maître, Fribourg 1927, 43—44 p.

[145]) „Ich möchte eine Unterbrechung bei Psychosen deshalb ablehnen, weil die Erfolge der Unterbrechung bis jetzt doch sehr umstritten und zwei-felhaft sind. Mir selbst sind Fälle bekannt, wo das Krinkheitsbild sich trotz oder wie ich glauben möchte — grade wegen der Unterbrechung weiter ver-schlimmert hat. Ich glaube deshalb, dass die Forderung hier nur lauten darf: eine Schwangerschaft muss verhütet werden!"

Fecht, K. E., Freigabe des § 218, ... 49 p.

[146]) T. p.

[147]) „Depuis trente ans que je fais des accouchements, je ne me suis jamais trauvé en présence d'indications cliniques d'une provocation d'avorte-ment nécesistée par le salut de la mêre. Je me suis trouvę, par contre, en présence de femmes coupables ou de femmes voulant les piaisirs du mariage et poussant les fatigues comme les joies de la maternaité...

A ceux qui se laissent impressioner par les doctrines païenes, barbares de l'infanticide ovulaire, je dirai que, durant une langue pratique obstréti-cale, je n'ai jamais vu un cas ou la douloureuse indication de sacrifier la

ir jau minėti autoriai (prof. *(Frank, dr. Fecht, dr. Clément)*, pa- punkčiui išnagrinėję visus tokius atsitikimus, konstatuoja, kad jiems visuomet pavykdavę apsieiti be aborto.

Neigiamos nuomonės dėl aborto reikalingumo laikosi ir visa eilė kitų prityrusių gydytojų. Pav., dr. *Gummert*, Esseno miesto ligóninės gimdymų skyriaus vedėjas, švęsdamas 1920 m. 25 me- diciniškojo darbo jubiliejų, aiškiai pasisako, kad turėjęs tik vieną kartą atsitikimą, kad motina mirusi, bet ir tuo atveju mirtis įvy- kusi nuo pašalinių komplikacijų[148]). Tokį pat liudijimą patiekia ir žinomas Heidelbergo ginekologas prof. Menge, tvirtindamas, kad per 20 savo darbavimosi metų nė kartą neradęs reikalo daryti abortą, nors vidutiniškai turėjęs kasmet apie 1.200 pacienčių[149]). Taip pat slaptas medicinos patarėjas dr. *Krohne* iš Berlyno vie- name savo raštų prisipažįsta, kad savo 10 metų gydytojo prak- tikoj, nors ir turėjęs plačią klientūrą, tačiau nė kartą neradęs reikalo nužudyti kūdikį po motinos širdimi. Be to, jis neatsime- nąs, kad nors vienas iš jo 20 kolegų gydytojų, su kuriais jis pa- laikė labai artimus santykius, būtų buvęs pasielgęs kitaip, negu jis[150]). Tokį pat liudijimą patiekia dr. *Barlach* ir visa eilė kitų gydytojų[151]). Visi jie pasisako už prf. *Frank'o* pareikštą dėsnį: *geriausia priemonė motinos gyvybei išgelbėti — esą išgelbėti jos kūdikį*[152]).

3. Nesant būtinam reikalui, valstybė negali pripažinti mediciniškos indikacijos

Iš to, kas pasakyta, matyti, kad patys gydytojai toli gražu nesutinka tarpusavy, kada abortas praktiškai yra reikalingas, o kada ne. Matyti, kad daugeliu atvejų galima ir be jo apsieiti.

---

mère ou l'enfant se soit posée sans qu'il fût possible de prendre un bias. Le plus souvent, pendant qu'on s'efforce de souvegarder les deux vies, la nature vient tirer d'embarras le médicin en terminant spontenement la grossesse".

Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1510 p.

[148]) „Bei allen Geburten der vielen Jahre, bei dennen ich als einziger Helfer zur Stelle war, ist es nur einmal geschehen, dass eine Mutter starb, und in diesem einen Falle lag die Ursache in unabwendbaren Komplikatio- nen im Körper der Frau". *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungebore- nen, Berlin, 1925, 63 p.

[149]) Münchener Medicinische Wochenschrift, n. 31 (1931), 1330 p.

[150]) *Muckermann, H.*, Um das ... 65 p,

[151]) T. p. 62 p.

[152]) Schutz- oder Würgengel, Köln 1921, 9 p.

Dėl visa to savaime plaukia vienintėlė teisinga išvada, kad valstybė negali leisti taip lengvai disponuoti negimusių kūdikių gyvybėmis. Skaudus be laiko žūvančių kūdikių likimas ir reikalas išsaugoti moralinį savo autoritetą turėtų tokiais atvejais paraginti valstybę pasirūpinti surasti nekaltesnių priemonių motinos ir kūdikio gyvybei išgelbėti, negu abortą. Tokiu būdu būtų kur kas geriau patarnauta ir visuomenei ir pačioms motinoms.

Dabar suponuokime tokį atsitikimą, kada yra galima tiksliai nustatyti aborto reikalingumą. Leiskim, medicina yra tiek pažengusi, kad gydytojui aišku, jeigu jis tam tikru momentu nenutraukia nėštumo, motina turi mirti. Klausimas, kaip žiūrėti į tokį medicinišką abortą?

4. Valstybė, atrodo, negalėtų pripažinti mediciniškąją indikaciją net tuo atveju, jei būtų galima nustatyti, kad abortas yra absoliučiai reikalingas motinos gyvybei išgelbėti

Nors gydytojai ir juristai jau seniai ieško argumentų, kuriais galėtų paremti juridinį mediciniškosios indikacijos leistinumą, tačiau ligi šiol dar negalime sutikti, kad jų pastangos būtų buvusios visiškai sėkmingos.

Svarbiausias jųjų argumentas, kaip jau matėme, yra vadinamoji *didesnio gėrio nusvėrimo teorija*, pagal kurią dviejų gėrių kolizijos atveju, kada vienas gėris gali būti išgelbėtas tik paaukojus kitą, turi būti paaukotas mažesnysis gėris. Mediciniškosios indikacijos atveju kaip tik sueinančios į koliziją dvi gyvybės: motinos ir kūdikio. Kadangi motinos gyvybė esanti vertingesnis gėris, tad motinai išgelbėti turįs būti paaukotas kūdikis. Valstybė, kuri yra įpareigota rūpintis visuomenės gerove, turinti tokį pasielgimą pripažinti visiškai tvarkoje ir jį legalizuoti. Bet šis analizas nėra pakankamai gilus· Pažvelgę į dalyką giliau, turėtume gauti ir pagal minėtą teoriją kitus rezultatus.

Visų pirma, kaip jau matėme, svarstydami antrojoj daly, dar didelis klausimas, keno teisė gyventi stipresnė, — keno gyvybė vertingesnė: motinos ar kūdikio. Antra vertus, įvertindami dalyką iš esmės, turime atsižvelgti ne tiek į pačias gyvybes pagal jų fizines ir psichines ypatybes, kiek į žmogiškus veiksmus, kurių objektai yra tos gyvybės. Tad daugiau turime atsižvelgti į idealias gėrybes. Dabar kyla klausimas, kokios gi yra tos idealios gėrybės, kurias paliečia mediciniškasis abortas. Trumpai sakant, mediciniškojo aborto atveju gretinamos ne tiek motinos ir kūdikio gyvybės, kiek, iš vienos pusės, motinos gyvybės išgelbėjimas,

bet tiesiog nužudžius dar negimusį kūdikį, o iš antros pusės — leidimas mirti natūralia mirtimi vienai motinai, arba net motinai su kūdikiu. Motinos gyvybė pirmutiniu atveju, teisybė, gali būti išgelbėta, bet atvirai sulaužant dorovės dėsnį, reikalaujantį gerbti ir saugoti nekaltą žmogaus gyvybę, ir tokiu būdu padarant dorovinei bei teisinei tvarkai labai skaudžią žaizdą. Tuo tarpu leidžiant numirti natūralia mirtimi, įvyksta, teisybė, skaudi fizinė nelaimė, bet jokio dorovinės ar teisinės tvarkos įžeidimo nėra. Sveikas protas rodo, kad viešajai gerovei ne tiek kenkia fizinė nelaimė, kiek moralinė blogybė[153]). Štai kodėl valstybė, laikydamasi net tos pačios didesnio gėrio nusvėrimo teorijos, atrodo, negalėtų atsisakyti nuo principo, kad abortas turi būti draudžiamas, ir tuo pačiu negalėtų pripažinti mediciniškosios indikacijos[154]).

5. Priekaištų atrėmimas

Su tik ką padaryta išvada, daug kas nenori sutikti ir bando iškelti įvairių priekaištų. Į šiuos priekaištus mes turima dabar atkreipti savo dėmesį.

a. V i e n i g y d y t o j a i, e s ą, k o m p e t e n t i n g i s p r ę s t i m e d i c i n i š k u s k l a u s i m u s. Visų pirma sakoma: „Gydymo klausimuose t i k gydytojas yra kompetentingas spręsti, kurios priemonės reikalingos ir leistinos; nei Bažnyčia nei valstybė neturi teisės kištis į šį dalyką: joms tuo atveju trūksta kompetentingumo".

Visiškai galima sutikti, kad tik gydytojai kompetentingi spręsti technikos klausimus, būtent, kurios priemonės naudingesnės ir geresnės tai ar kitai ligai gydyti. Šioj srity žodis priklauso tik gydytojams; šiuose klausimuose, iš tikrųjų, nei Bažnyčia nei valstybė nėra pakankamai kompetentingos. Tačiau negalima sutikti su ta priekaišto dalimi, kuri pripažįsta t i k gydytojams teisę spręsti, ar kuris medikų veiksmas yra m o r a l i š k a i leistinas ar neleistinas. Mat, ir medikų veiksmai yra taip pat žmogiški veiksmai, actus humani. Todėl ir jiems privaloma Aukš-

---

[153]) Plačiau: *Hürth, F.*, Güterabwägungstheorie: „Stimm. der Zeit", 116 (1929) 128 p.

[154]) Mūsų baudžiamojo kodekso § 46 palieka gydytojui galimybę pasielgti taip, kaip jo asmeniškas įsitikinimas jam leidžia ar liepia daryti. To, rasi, ir pakaktų praktiškam reikalui.

čiausiojo sukurta dorovinė tvarka, kurią saugoti, aiškinti ir pla= tinti yra pavesta Bažnyčiai. Tad dorovės klausimuose vienai Bažnyčiai tepriklauso teisė tarti galutinį kompetentingą ir vi= siems Jos nariams privalomą žodį. Šį dalyką visai teisingai pa= brėžia M. Gand[155]). Be to, medikų veiksmai turi sąryšio su vie= šąja gerove, kurios sargyboje yra valstybė. Todėl ir valstybė turi teisės tarti savo žodį tais klausimais, kurie liečia visuomenės gerovę.

b. Valstybė, pavesdama gydytojams žmo= nes gydyti, tačiau bausdama už pavartojimą priemonių, naudingų gydymo tikslams, el= giantis nelogiškai. Toliau nekartą sakoma: „Valstybė paveda gydytojams labai svarbų uždavinį, būtent, gelbėti pilie= čių gyvybę ir saugoti jų sveikatą. Tuo pačiu valstybė legalizuoja visas priemones, kurios naudingos ir reikalingos tam tikslui pa= siekti. Kadangi mediciniškasis abortas kai kuriais atvejais yra vienintėlė priemonė gyvybei išgelbėti ar sveikatai apsaugoti, todėl valstybė tuo pačiu legalizuoja ir šią priemonę".

Tačiau iš to, kad valstybė paveda gydytojams rūpintis pi= liečių gyvybe ir sveikata, dar neseka, kad ji legalizuoja be jokio skirtumo visas priemones, kurios šiokiu ar tokiu būdu atrodytų naudingos gydymo tikslams. Valstybė juk nėra vienintelis teisės šaltinis; daugeliu atvejų valstybė neturi jokių teisių ar galios, to= dėl negali jų nė kitam duoti. Prie tokių dalykų, kurių valstybės kompentencija nesiekia, reikia priskaityti ir tiesioginę valdžią į nekalto žmogaus gyvybę. Valstybė tokios teisės neturi; todėl negali legalizuoti tokių veiksmų, kurie siekia tiesiog atimti dar negimusiam kūdikiui gyvybę, lygiai taip pat, kaip negali suteikti medikams teisės žudyti sergančius pavojingomis ligomis ligonius, nors, gal būt, kai kuriais atvejais tokių ligonių mirtis būtų vie= nintėlė priemonė apsaugoti sveikus žmones nuo apsikrėtimo ar kitų nelaimių. Todėl iš to fakto, kad valstybė paveda gydyto= jams rūpintis piliečių gyvybe ir sveikata, dar negalima darytis iš= vados, kad valstybė leidžia tai daryti bet kokiomis priemonėmis — geromis ar blogomis, kad paveda piliečių gyvybę visiškai gy=

---

[155]) „L'art médical n'a donc qualité que pour indiquer les operations po= ssibles, leurs chances de succès, mais non pour juger de leur moralité. La licéité de l'avortement thérapeutique réléve de la seule morale".

Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1490 p.

dytojų nuožiūrai, padaro medikus sergančių žmonių gyvybės ir mirties viešpačiais. Su šia išvada negali sutikti jokia teisinė valstybė.

c. P a t i m o t i n a p r a š a n t i a b o r t o, i r g y d y t o j a s t u r į s j o s p r a š y m o i š k l a u s y t i. Nekartą dar sakoma: „Mediciniškojo aborto atveju gydytojas nedaro jokios prievar⸗tos ar skriaudos: pati motina ne tik sutinka, bet net prašo gydy⸗tojus padaryti jai abortą, ir gydytojai tik išpildo teisingą ligonės prašymą ir maldavimą".

Šis priekaištas suponuoja, kad moteris gali padaryti su savo kūnu, ką nori, ir antra, kad dar negimusi gyvybė yra josios kūno dalis. Nei vienas nei antras dalykas neatitinka tikrenybę. Žmo⸗gus nėra nelygtinasis savęs viešpats, kuris galėtų disponuoti savo gyvybe vien tik pagal savo norą ar valią: jis turi teisę tik pasinau⸗doti Dievo duota gyvybe geram tikslui, kad galėtų pasiekti savo galutinį tikslą. Taip pat negimęs kūdikis nėra motinos kūno dalis, pars viscerum mulieris. Ši senovės pažiūra jau seniai at⸗mesta. Iš to seka, kad moteris, besirengdama daryti abortą, dis⸗ponuoja ne savo kūno dalimi, bet kitos savarankiškos žmogiškos būtybės gyvybe. Į šią gyvybę ji neturi jokios tiesioginės val⸗džios; ji negali nei pati jos panaikinti nei ją kitam leisti naikinti. Todėl motinos prašymas nėra dar pakankamas pagrindas patei⸗sinti abortą ir gydytojas nėra įpareigotas jos prašymą išpildyti.

d. V a l s t y b ė n e t u r i n t i t e i s ė s r e i k a l a u t i i š m o t i n o s h e r o j i š k u m o. Pagaliau sakoma: „Visiškai už⸗drausti abortą reikštų pareikalauti iš motinos bent tam tikrais atvejais tikro herojiškumo; tuo tarpu herojiškų veiksmų valsty⸗bės iš savo piliečių negali reikalauti".

Visų pirma reikia pasakyti, kad, rimtų medikų nuomone, aštrūs konfliktai pasitaiko, palyginti, retai; maždaug 95% gim⸗dymų baigiasi be jokių didesnių komplikacijų. Jeigu ir įvyktų ko⸗kių rimtesnių komplikacijų, daugeliu atvejų medicinos mokslas yra suradęs pakankamų priemonių pagelbėti. Kaip jau matėme, visa eilė labai žymių ir rimtų gydytojų pasisakė galėję apsieiti visiškai be aborto. Bet leiskime, esama tokių atsitikimų, kada be aborto nebūt galima išgelbėti motinos gyvybę. Ar valstybė gali drausti tokiais atvejais abortą ir reikalauti iš motinos herojiško akto? Reikia atsakyti, kad valstybė tam tikrais atvejais turi tei⸗sės pareikalauti iš savo piliečių herojiškų aktų, būtent, jeigu to reikalautų visuomenės gerovė. Valstybė gali pareikalauti iš pi⸗

liečių, kad jie stotų ginti savo tėvynės nuo priešų ir tuo būdu išstatytų savo gyvybę pavojui; valstybė gali pareikalauti iš gydy-tojo, kad jis nepaliktų ligonių, sergančių sunkiomis apkrečiamo-mis ligomis, nors pats gydytojas galėtų apsikrėsti. Tokio pasi-aukojimo valstybė gali reikalauti ir kitose srityse. Visuomenės gerovė turi būti aukščiau vertinama, negu atskirų piliečių priva-tinė gerovė. Todėl atskiro individo gerovė turi nusilenkti visuo-menės gerovei. Reikia pasakyti, kad herojiškas motinos pasi-aukojimas būtų didžiai reikšmingas viešajai gerovei. Taip jis priverstų rimčiau pažvelgti į šeimos židinio sudarymą, išmokytų daugiau bránginti nekalto žmogaus gyvybę, išaukštintų kilnų motinos pašaukimą[156]). Valstybė, visa tat turėdama galvoje, gali pareikalauti iš motinos herojiško pasiaukojimo. Teisybė, už savo herojiškus darbus žmogus ne visuomet gali gauti pilną atlyginimą šiame pasaulyje. Negalėtų gauti tokio atlyginimo ir motina. Sprendžiant dalyką jausmais, atrodytų skaudu ir žiauru. Bet pa-gal krikščionišką pasaulėžiūrą šis gyvenimas nėra vienintelis gy-venimas; tik po jo seks tikrasis gyvenimas. Todėl juo didesnė bus auka šiame pasaulyje, juo skaistesnis garbės vainikas aname!

Antra vertus, draudimas daryti mediciniškuosius abortus tu-rėtų paskatinti gydytojus įtempti visą savo energiją ir pavartoti visą savo inteligenciją tinkamesnėms priemonėms surasti, negu kruvinąjį abortą. Atsiminkime, kokiais sparčiais žingsniais žengė chirurginės medicinos tobulėjimas paskutiniu laikotarpiu! To-dėl visiškai pamatuotai galėtume laukti, kad medicinos mokslas netolimoj ateity aborto vietoj tikrai suras nekaltesnių ir lygiai vaisingų priemonių. Tokiu būdu toks draudimas galėtų prisidėti prie medicinos mokslo pažangos.

---

[156]) „Doch bei dem allem Mitleid mit dem Eeinzelschicksal einer Mutter, die möglicherweise einmal an ihrem Kinde sterben müsste, weil eine künstliche Fehlgeburt nicht eingeleitet wurde, glaube ich, dass dem Volks-wohl höhster Segen erwüchse, wenn das Gesetz der natürlichen Ethik unan-tastbar bliebe. Denn durch das Lebensopfer der Mutter — das vielleicht gar gelegentliche zum Beispiel auf eine zu wenig gewissenhafte Wahl vor der Eheschliessung oder andere vermeidbare Ursachen zurückzuführen ist — würde der Volkssittlichkeit und damit dem Volkswohl ein unvergleichlicher Dienst erwiesen, der schliesslich schon des-halb nicht unerträglich sein kann, weil unsere ewige Heimat nicht hier auf Erden ist".

Muckermann, H., Um das Leben der Ungeborenenen, Berlin 1925, 72—73 p.p.

Galima baigti savo nagrinėjimą visai teisingomis M. Gand'o mintimis: Negali būti pripažinta jokia indikacija. Pripažinti nors vieną jųjų — reiškia pramušti plyšį, pro kurį turės pralįsti kiekvienas abortas. Tik labai mažai nusimanąs psichologijoj nenori suprasti, kad nuo tos dienos, kada įstatymas pripažins socialinę, eugenišką ar kurią kitą, kad ir susiaurintą indikaciją, aborto pasmerkimas netenka savo reikšmės. Atskiri individai, nevaržomi nelygtinojo įstatymo, tuoj pradės nagrinėti ir ieškoti sau pakankamo pagrindo nepageidaujama būtybe nusikratyti. Kokia teise teismo organai galį teisti už abortų darymą, jeigu bus leista gydytojams viešai daryti abortą dėl eugeniško, socialinio ar kurio kito pagrindo?

Todėl reikalinga atmesti visas indikacijas ir laikytis principo, kad abortas turi būti baudžiamas; aišku, rūpinantis, kad numatytos bausmės, nepaisant gana didelių sunkenybių, nepasiliktų vien tik teorijoj, bet būtų taikomos ir praktikoje[157]).

VIII. Ar valstybė kada galėtų atsisakyti nuo bausmės už negimusios gyvybės panaikinimą

Šis klausimas jau šiek tiek paaiškėjo iš įvedamosios dalies, kur buvo kalbama apie moralinį ir teisinį leistinumą ar neleistinumą. Ten mes matėme, kad ne kiekvienas morališkai blogas darbas turi būti baudžiamas. Reguliuojantis šiuo atveju principas yra viešoji gerovė: jeigu kuris morališkai blogas veiksmas žalingas viešajai gerovei, su juo turi valstybė kovoti ir jį drausti net bausmėmis, jeigu ne — valstybė gali jį toleruoti. Šią pareigą uždeda valstybei dorovinė tvarka. Bet kadangi tai yra pozityvus reikalavimas, todėl jis neįpareigoja visais atvejais, techniškai ta-

---

[157]) „La vérité, c'est que l'avortement ne comporte aucune indication, parce qu'aucune raison eugénique, juridique, sociale où autre n'autorise à priver une personne humaine de son droit à la vie. **L'avortement est un homicide** (mano pabraukta). Rien ne peut, au regard de la loi pénale, le justifier. Admettre certaines indications, c'est ouvrir la brèche par où tout l'avortement passera. Dès qu'on laisse entamer le respect d'u droit à la vie, il n'est plus possibile de défendre ce droit. Et il faut peu de psychologie pour ne pas comprende que, du jour où la loi reconaît certaines indications eugeniques où sociales, celles-ci fussent-elles étroitement limités, la condemnation de l'avortement devient singulièrement fragile. Car, celle-ci n'étant plus portée au nom d'une loi absolu, fatalement les consciences individuelles s'érigeront en juges des cas où une grossesse peut être interrompue. Quelle autori-

riant, semper et pro semper. Valstybė būtų laisva nuo šios pa=reigos, jeigu ji dėl kurių ypatingų priežasčių negalėtų minėto dorovinės tvarkos reikalavimo įgyvendinti. Toks negalėjimas galėtų būti fiziškas, sakykime, valstybė visiškai neturi tam tikslui reikalingų priemonių. Tai pirma. Be to, šis negalėjimas galėtų būti ir morališko pobūdžio, atseit, jei laikantis principo, kad abortas turi būti baudžiamas, visuomenei kiltų daugiau skriaudos, negu atsisakius nuo jo. Tik aišku, vargiai galime sau įsivaizduoti liūdnesnę būklę, negu tą, kada negimusi būtybė būtų palikta visiš=kai be jokios teisinės globos, kada galima būtų su ja elgtis kaip su kokiu negyvu daiktu. Matėme, kad tokiais atvejais valstybė tu=rėtų neapsakomai daug žalos. Todėl negali būti rimtos kalbos apie visišką aborto laisvę. Bet padėtis, rasi, nebūt tokia tragiška, jeigu abortas būtų leistas tik tam tikrais griežtai aprėžtais atsiti=kimais. Todėl jeigu, pav., pasitaikytų, kad atsisakius leisti abortą valstybės vairas turėtų patekti į destruktyvių elementų rankas, kurie galėtų pastūmėti visą valstybinį bei visuomeninį gyvenimą į anarchiją ir tuo būdu sudaryti valstybei bei visuomenei labai daug skriaudos ir žalos — tada valstybė galėtų tam tikromis sąlygomis tokį sutikimą duoti pagal principą: *ex duobus malis minus est eligendum.*

Reikalautinos sąlygos yra šios. Visų pirma valstybė turėtų aiškiai pasisakyti, kad ji tik atsisako nuo taikymo bausmės už abortą, padarytą tokiais išimtinais atsitikimais, *bet jokiu būdu nenori ir nemano tvirtinti, kad jis yra morališkai leistinas.* Ne valstybės kompetencijoj yra spręsti klausimas, kas dora, o kas nedora. Todėl ji negali formuluoti savo įstatyme, kad tas ar kitas asmuo tam tikrais atsitikimais *gali* daryti abortą, bet tik kad už tokiais atsitikimais padarytą abortą netaikomi atitinkami bau=džiamojo statuto §§=ai. Antra, viešoji gerovė ir tuo pačiu doro=vinė tvarka reikalauja, kad tokiu atveju valstybė pasirinktų ma=žiausiai pavojingą indikaciją, pav., mediciniškąją. Be to, toji pati

---

té auront les magistrats du parquet pour requérir contre les faisences d'onges quand, pour telle ou telle raison eugénique, sociale ou autre, il sera loisible à un médicin de pratiquer un avortement?

Il faut donc rejeter toute indication et maintenir dans son application intégrale le principe de la repression de l'vartemant, en cherchant, malgré les difficultés très réelles que nous avons dites, à rendre cette repression aussi effective que pvssible".

Dictionaire de Sociologie, Paris 1935, 1487 p.

viešoji gerovė reikalauja, kad valstybė pasistengtų kiek galima daugiau apsaugoti negimusio kūdikio gyvybę nuo galinčio kilti išnaudojimo. Šiam tikslui, rasi, galėtų patarnauti nuostatas, kad abortas turėtų būti daromas, dalyvaujant asistentams, kad turėtų būti pranešamas valdžios įstaigoms, kad turėtų būti daromas tik rimtiems specialistams sutikus, kad abejotinais atvejais turėtų būti sprendžiama kūdikio naudai ir t.t. Valstybė visuomet turėtų atsiminti, kad toks leidimas yra tik malum necessarium ir kad, reikalui pasibaigus, ji turi vėl grįžti prie principinio abortų draudimo, turi stengtis kiek galima arčiau prisiartinti prie idealo — visiško abortų išnykimo.

Baigiamasis žodis

Tad priėjome išvadą, kad abortas yra didelė moralinė nedorybė, o kartu didelė nelaimė visuomenei. Vis dėlto jis ne tik neišnyksta, bet dar daugiau plinta. Šis faktas rodo, kad pats žmogus, palyginus jį su dar netolima praeitimi, žymiai pasikeitė; rodo, kad pasikeitė pažiūros į visą eilę pagrindiniausių dalykų, ypatingai į tuos dalykus, kurie liečia šeimos židinio sudarymą ar išlaikymą. Šiandien daugelio žmonių gyvenime visas dėmesys koncentruojasi apie privatinį „a š“, visiškai nepaisant, kaip šis egoistinis nusistatymas turės atsiliepti į artimą, į visuomenę. Visur vyrauja palaidas individualizmas. Šis nesveikas individualizmas skatina jaunuomenę išgerti jaunatvės taurę ligi dugno, išgyventi savo jaunas dienas taip, kad galima būtų pasirinkti iš gyvenimo ko daugiausia malonumų ir smagumų. Nuo šios „laisvės“ nenorima atsisakyti ir sukūrus šeimos židinį. Kadangi tokiam perdėm egoistiniam nusistatymui skersai kelio stoja kūdikis, todėl į jį imta žiūrėti, kaip į nepageidaujamą būtybę, kaip į didelę šeiminės harmonijos, šeiminio džiaugsmo trukdytoją. Visokeriopomis priemonėmis stengiamasi nustumti jį nuo gyvybės slenksčio. Jeigu šios pastangos neduoda vaisių, griebiamasi smurto. Kilniausi pašaukimai — motina ir gydytojas — nesidrovi sutepti savo rankų nekalto kūdikio krauju. Kol šis liguistas nusistatymas vyraus visuomenėj, kol į kūdikį bus žiūrima kaip į nepageidaujamą būtybę, kurios reikia kratytis visomis priemonėmis, tol ir aštriausi draudimai mažai ką tepadės. Todėl svarbiausias dalykas, kovojant su abortais, *yra morališkas visuomenės atgimdymas,* išmokymas žiūrėti į dar negimusią būtybę kaip į tikrai žmogišką būtybę, turinčią teisę klestėti ir augti, išmokymas žiūrėti į tokią būtybę kaip į didžiausią šeimos brangenybę ar papuošalą, kurio negalima panaudoti kaip priemonės kitiems tikslams siekti. Tad *išganymas ne tame, kad žmogus stengtųsi pozityvius Dievo*

ar prigimties įstatymus palenkti prie savo silpnybių, bet kad pats pakiltų ligi reikalaujamos dorinės aukštumos ir suderintų savo elgimąsį su nekintančiais ir visuotiniais Dievo valios dėsniais. Šis darbas, žinoma, nėra lengvas, nes visas moderniškas gyvenimas yra jam priešingas; bet jis yra būtinai reikalingas. Todėl į jį turi stoti visi geros valios žmonės, visi, kam rūpi šviesesnė mūsų tautos bei valstybės ateitis. Turi stoti į tą darbą visų pirma betarpiški šeimos kūrėjai, tėvai; be to, turi prisidėti gydytojų, moterų korporacijos bei sąjungos ir atitinkamos valstybinės institucijos, ypatingai tie, kurių pašaukimas yra skaidrinti ir dorinti žmonių širdis ir sielas, artinti jas prie Kristaus. Tik Kristus gali atnaujinti žemės veidą, gali grąžinti prarastą pagarbą šeimos židiniui ir jo didžiausiam papuošalui — kūdikiui, o tuo pačiu nuplauti nuo moderniosios žmonijos sąžinės juodą dėmę masinio pasikėsinimo prieš dar negimusią gyvybę! Veni, Domine!

LITERATŪRA[1])

1. *Abderhalden, E.*, Der Kampf um die Freigabe der Schwangerschafts-unterbrechung, Halle 1929.

2. *v. Acken, B., S. J.*, Die Ehe-Enzyklika Pius XI „Casti connubii", Hannover 1932.

3. *Altmann, L.*, Die Fruchtabtreibung, Wien 1926.

4. *Antonelli, J.*, Medicina pastoralis, Romae 1932.

5. *Binding, K.*, Die Freigabe der Vernichtung lebendigen unfertigen Lebens, Leipzig 1920.

6. *Bornträger, J. B.*, Der Geburtenrückgang in Deutschland, Würzburg 1913.

7. *Capellmann, K.*, De occisione foetus, Aachen 1875.

8. *Calverton, V. F.*, Der Bankrott der Ehe, Hellerau bei Dresden 1926. W. Cremer'io vertimas iš anglų k.

9. *Chalfin*, Istreblenie ploda v Moskve i v Moskovskoj gubernii: „Problemy prestupnosti", v. 2 (1927).

10. *Clément, G.*, Le droit de l'enfant à naître, Fribourg 1927 ir Paris 1931.

11. *Combes, I.*, L'Église et l'eugénisme, ed. Mariage et famille, Paris 1931.

12. *Coppens, P., S. I.*, Morale et Médicine, Einsiedeln 1901.

13. *Doelger, I.*, Das Lebensrecht des ungeborenen Kindes und die Fruht-abtreibung in der Bewertung der heidnischen und christlichen Antike, Rinkiny: Antike und Christentum, 1933.

14. *Ehinger, O.*, Ursprung und Entwicklungsgeschichte der Bestrafung der Fruchtabtreibung, München 1909.

15. *Engelmann*, Über Schäden in der Abortbehandlung: „Zentralblatt für Gynäkologie", n. 20 (1925).

16. *Eschbach, A.*, Disputationes physiologico-theologicae, Paris 1903.

17. *Fecht, K. E.*, Freigabe des § 218, Paderborn 1933.

18. *Frank, F.*, Schutz-oder Würgengel, Köln 1921.

19. *Grand, M.*, Avortement: Dictionaire de Sociologie familiale, politique, économique, spirituelle, génerale. Paris VI, 1935, 1441—1494 p.p.

20. *Gens, A.*, Der Abort auf dem Lande, Wien 1926.

---

[1]) Žymi dalis čia nurodytos literatūros yra nekatalikiška.

21. *Goldbergas, T.*, Mūsų įstatymai ir mediciniškas abortas: „Medici= na", n. 9 (1929) 609—624.

22. *Grotjahn, A.*, Eine Kartothek zu § 218, Berlin 1932.

23. *Grotjahn, A.*, und *Radbruch, G.*, Die Abtreiburg der Leibesfrucht, Berlin 1921.

24. *v. Gruber*, Ursachen und Bekämpfung des Geburtenrückganges, 1914.

25. *Hartmann*, Le malaise de l'avortement therapeutique, Nancy 1926.

26. *Heidenreich, J.*, Dissertatio in casum alterum const. „Apost. Sed.", Moguntiae 1890.

27. *Heimberger, I.*, Strafrecht und Medizin, München 1899.

„ „ Über die Straflosigkeit der Perforation, Berlin 1889.

28. *Hirsch, M.*, Die Fruchtabtreibung, Stuttgart 1921.

„ „ Fruchtabtreibung und Präventivverkehr im Zusammen= hang mit dem Geburtenrückgang, Würzburg 1914.

„ „ Die rassenhygienische Indikation in der gynäkologi= schen Praxis: „Monatschrift für Geburtshilfe und Gy= näkologie", n. 5 (1913).

29. *Hoche, L.*, Der Kampf gegen die Abtreibungsseuche, Leipzig 1927.

30. *Holzapfel*, Unterbrechung der Schwangerschaft und Strafrecht: „Zentralblatt für Gynäkologie", 1925.

31. *Horch, H.*, Die Abtreibung, Halle 1910.

32. *Hürth, F., S. J.*, Zum Eingriffsrecht in das keimende Leben: „Stimm.

„ „ „ d. Zeit", 116 (1929) 33.

„ „ „ Güterabwägungstheorie: „Stimm. d. Z.", 116 (1929) 128.

„ „ „ Zur Frage des Tötungsrechts aus Notstand: „Scho= lastik", 1929, 534 p.

33. *Immel. T.*, Das Problem der Abtreibung, M.=Gladbach 1925.

34. *Jasaitis, D.*, Eugenika: „Židinys", n. 3 (1934).

35. *Jerašius*, Persileidimai kitur ir pas mus: „Medicina", 1926.

36. *Jordan, Ed.*, Eugénisme et morale, Paris 1931.

37. *Jungmann, R.*, Das Verbrechen der Abtreibung, Nürenberg 1893.

38. *Karlin*, Archiv für Frauenkunde, Medizinische Welt, 1930.

39. *Kienle, E.*, Frauen, Berlin 1932.

40. *Kisch, F.*, Das Problem der Fruchtabtreibung, Berlin 1921.

41. *Krassilnikian, S.*, Russische Erfahrungen mit der Freigabe der Ab= treibung, Berlin 1930.

42. K. A. S. Negimusių žudymas: „Spauda ir gyvenimas" n. 3 (1933).

43. *Lavaud, B., O. P.*, Le monde moderne et le mariage chrétien, Paris 1935.

44. *Lenz, F.*, Menschliche Erblichkeitslehre und Rassenhygiene, Mün= chen, II (1923).

45. *Leideritz, H.*, Die operationlose indizierte Schwangerschaftsunter= brechung, Hamburg 1932.

46. *Levy=Lenz, L.*, Schwangerschaftsunterbrechung, Hessenwinkel 1930.

47. *Lewin, L.*, Die Fruchtabtreibung durch Gifte und andere Mittel, Berlin 1904.

48. *Liepmann, W.*, Die Abtreibung, Berlin 1927.

49. *v. Liszt, E.*, Kriminelle Fruchtabtreibung, Zürich 1910.

50. *Loene, F.*, Das Problem der Fruchtabtreibung, Berlin 1924.

51. *Magnin, E.*, Avortement: Dictionaire de sociologie... Paris, VI, 1935, 1494—1515 p.p.

52. *Marcus* und *Weber*, „Zeitschrift für Sexualwissenschaft", Bonn.

53. *Marcuse, J.*, Fruchtabtreibung in Gesetzgebung und ärztlichem Handeln, München 1925.

54. *Mayer, A.*, Erfahrungen mit der Freigabe der Schwangerschaftsunterbrechund in der Sowjet-Republik, Stuttgart 1933.

55. *Mausbach, J.*, Ehe und Kindersegen, M.-Gladbach 1925.

56. *Moll, A.*, Handbuch für Sexualwissenschaften, Leipzig 1926.

57. *Muckermann, H.*, Um das Leben der Ungeborenen, Berlin 1925.
„ „ Eugenik und Volkswohlfahrt, Berlin 1933.
„ „ Wesen der Eugenik und Aufgaben der Gegenwart, Berlin 1929.
„ „ Eugenik und Katholizismus, Berlin 1923.
„ „ Die Eheencyklika Papst Pius XI und die Eugenik, Berlin 1932.

58. *Muller-Bergalonne*, Le problème de l'avortement thérapeutique: Revue médicale de la Suisse romande, 1928, 807—839 p.p.

59. *Niedermeyer, A.*, Sexualethik und Medizin, Wissenschaft und Weltanschauung, Hildesheim 1931.
„ „ Betrachtungen über die Abtreibungsstrafe: „Zentralblatt für Gynäkologie", 1924.
„ „ Einige Bemerkungen zur Abortlegalisation in Rusland, Berlin 1931.
„ „ Bisherige Lehren aus Freigabe des Abortus in Russland, Halle 1927.
„ „ Der legalisierte Abort im Spiegel der russischen Gynäkologie: „Caritas", 1929.
„ „ Beachtenswerte Lehren der Schwangerschaftsunterbrechung in Russland: „Ärztliches Vereinsblatt", n. 1478 (1929) 75.
„ „ Der Kampf gegen den § 218 im Lichte der Erfahrungen in Russland: „Deutsches Ärzteblatt", n. 23. (1930) 304.
„ „ Die Eugenik und die Ehe=und Familiegesetzgebung in Sowiet Russland, Berlin 1931.

60. *Oppenheim, L.*, Das ärztliche Recht zu körperlichen Eingriffen, Basel 1892.

61. *Peller, S.*, Fehlgeburt und Bevölkerungsfrage, Leipzig 1930.

62. *Payen*, Déontologie médical d'apprès le droit naturel, Paris 1922.

63. *Pelletier, M.*, L'émancipation sociale de la femme, Paris 1912.

64. *Pennacchi, J.*, De abortu et craniotomia, Romae 1884.

65. *Petsch, E.*, Abtreibung und Findelhäuser, Greifswald 1929.

66. *Placzek, L.*, Künstliche Fehlgeburt und künstliche Unfruchtbar=keit, Leipzig 1918.

67. *Polag, B.* Die Berechtigung des künstlichen Abortus, Strassburg 1909.

68. *Rauch, W.*, Probleme der Eugenik im Lichte der christlichen Ethik, Freiburg 1933 .

69. *Radbruch, G.*, Geburtshilfe und Strafrecht, Jena 1907.

70. *Roesle*, Die Statistik des legalisierten Abortes: Zeitschrift für Schul=gesundheitspflegen und sociale Hygiene, 10 (1925), 445 p.

71. *Rostand, I.*, La formation de l'être, Paris 1930.

„ „ L'aventure humaine. Du germe au nouveau=né, Paris 1933.

72. *Roubakine*, L'avortement, probléme sociale et sa solution dans l'U.R.S.S, Annales de médicine légale, 1929, 153 p.

„ La protection de la santé publique dans l'U.R.S.S, Paris 1933.

73. *Ruland*, Pastoralmedizin, München 1930.

74. *Schifferli*, Der strafrechtliche Schutz des keimenden Lebens, Fri=bourg 1930.

75. *Sellheim, H.*, Vier neuzeitliche Frauenfragen, Berlin 1928.

„ „ Bemerkungen zum Buch Krassilnikian: „Medizini=sche Welt", 1930.

76. *Sippel, F.*, Über die Berechtigung der Vernichtung des kindlichen Lebens, Stuttgart 1902.

77. *Spinner, J. R., Ärztliches Recht, Berlin 1914.*

78. *Sticker, G.*, Geschlechtsleben und Fortpflanzung vom Standpunkt des Arztes, Münster 1917.

79. *Stöcher, H.*, Fort mit der Abtreibungsstrafe!, Leipzig 1924.

80. *v. Streiberg*, G., Das Recht zur Beseitigung der Schwangerschaft, Berlin 1904.

81. *Surbled, G.*, La morale dans ses raports avec médicine et l'hygiene, Paris 1922.

82. *Vermeersch, A., S. J.*, Catéchisme du mariage chrétien d'après l'en=cyclique „Casti connubii", Bruges 1931.

83. *Vollmann, S.*, Die Fruchtabtreibung als Volkskrankheit, Leipzig 1925.

„ „ Zur Frage der Schwangerischaftsunterbrechung: „Ärztliches Vereinsblatt", 1929.

84. *Winter, G.*, Der künstliche Abort, Stuttgart 1932.

85. *Wolf, J.*, Mutter oder Embryo?, Berlin 1930.

86. *Zancarol, I.*, L'evolution des idées sur l'avortement provoqué, Paris 1934.

87. *Żeleński=Boy, T.*, Pieklo kobiet, Warszawa 1930.

Korektūros klaidų atitaisymai

Čia tuo tarpu nurodome tik svarbesniąsias korektūros klaidas. Kitos, mažiau svarbios klaidos, kurių prieš autoriaus norą dar ne maža pasiliko svetimų kalbų tekstuose, gali būti lengvai atitaisytos iš kontekstų arba pasikartojančių vietų.

Pusl. ir eilutė	**Išspausdinta:**	**Turi būti:**
30_{25}	satifikacijos	satisfakcijos
59_{22}	nėra	yra
95_{20}	gaisingos	gausingos
99_{23}	nesą	esą
114_{24}	gyriausi	geriausi